

EN FÄRDIG TRÄDGÅRD

- enkätundersökning om gruppbebyggda småhusträdgårdar.

Hanna Rydberg

Ett examensarbete vid institutionen för stad och land

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Uppsala 2009

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitektprogrammet 2009
EX0435 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, E-nivå, 30 hp
Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Uppsala
© Hanna Rydberg 2009 E-post: rydberg.hanna@gmail.com
Titel: En färdig trädgård - enkätundersökning om gruppbebyggda småhusträdgårdar.
Title in English: A preset-garden.
Handledare: Ulla Myhr, SOL, Institutionen för stad och land, SLU, Uppsala
Examinator: Ulla Berglund, SOL, Institutionen för stad och land. SLU, Uppsala
Biträdande examinator: Ulla Jergeby, CUS, Centrum för utvärdering av socialt arbete, Socialstyrelsen, Stockholm
Nyckelord: gruppbebyggelse, enkät, grundstandard, färdig trädgård, gräsmatta.
Arbetet är publicerat: <http://epsilon.slu.se>
Omslagsbild: Trädgårdsarbete pågår i ett radhusområde utanför Stockholm.
Foto: Hanna Rydberg
Fotografierna i detta arbete är tagna av författaren där inget annat anges.

Förord

Ett exempel som illustrerar hur olika vi kan se på begreppet trädgård är en historia som Lotte Möller berättade då vi träffades nere i Lund. Händelsen ägde rum för några år sedan då Möller var på ett stort trädgårdsseminarium i Stockholm som hölls till ära för en trädgårdsintresserad födelsedagsjubilar. Trädgårdsfolk från hela Sverige och flera av världens framgångsrikaste landskapsarkitekter var inbjudna som talare och skulle presentera sina nya idéer och projekt. Så, mitt under den avslutande öppna diskussionen, reste sig en inflytelserik släkting till jubilaren upp och ställde en fråga till de världsberömda landskapsarkitekterna: ”When will you invent a grass that doesn’t grow? If you ever invent it, it will give you the Nobel price”. Det var hans bild av vad landskapsarkitekter ”borde” syssla med, men samtidigt speglar det kanske även en uppfattning som representerar mångas syn av vad en trädgård är.

Denna uppsats är ett examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala och arbetet har pågått från september 2008 till mars 2009. Jag vill tacka Sara Sandblom och Anna Persson på JM AB i Stockholm för att de bidragit med information och hjälpt mig med utformning av enkätundersökningen, samt övriga på företaget som på något sätt hjälpt mig med information för att arbetet skulle fungera. Jag vill också tacka Lotte Möller för att jag fick komma och diskutera gräsmattan en eftermiddag och Åsa Wilke för att hon tog sig tid och berättade om trädgårdsideal och villaträdgårdarnas historia. Tack David, Ninni, Tomas och Lotta för omtanke och givande diskussioner under perioden som jag har skrivit på mitt examensarbete. Tack även till Alfons och Ture för att ni dagligen sällskapat under skrivbordet. Slutligen vill jag rikta ett stort tack till min vänliga handledare Ulla Myhr för stöd, tips, svar och riktning under arbetets gång samt för uppmuntran och pedagogiska ledord när jag behövt det som mest.

Hanna Rydberg
Uppsala, maj 2009

Abstract

The main purpose with this master's thesis was to develop a survey with the intention to examine what expectations the JM AB:s customer had on a future garden and also to discuss if the lawn has a symbolic meaning in gardens.

The lion's share of the thesis is based on a survey, aimed at people in the company's customer database. The intention was to examine what expectations they had on their future garden and if their expectations were met when they later bought a house from the company. The work also consists of interviews and visits to areas with newly built homes.

I interpreted the result from my surveys as the lawn on its own being is a strong symbol for a garden and also signals a social status of the owner. To the company the pre made lawn on a role is a way of saving time and easily achieve what the customer request.

The company wants to create a concept of a "preset-garden" that meets the company's vision as well as the expectations of the customer. According to the result from the survey, a preset garden was an appreciated concept among the customers. A preset garden could even be the ruling point for the decision of which house provider the customer chose. Most people want the garden to offer room for relaxation. The result also shows that customers would like the opportunity to make additional add-ons for their garden. The conclusion and results for the first part are presented as a base for discussion aimed for the company and was a proposal for a basic garden standard for a preset garden as well as different add-ons. Important components were an entry garden path with tiles, a lawn and a hedge or a fence between them and the neighbours and the road.

The work concludes that some of the gardens the company has established during the past year in all respects have not met the demands for quality that was expected by the customers. If the company's vision is to have single-family homes with a high standard and a preset garden it is essential to also secure the quality of the garden design and firstly to attend the problems that can appear at the basic groundwork.

Sammanfattning

Huvudsyftet med det här examensarbetet var att utforma en enkät och undersöka vilka förväntningar JM AB:s kunder hade på en gruppbebyggd småhusträdgård samt att diskutera gräsmattan och dess betydelse för bilden av en trädgård.

Till största delen bygger arbetet på en enkätundersökning som riktade sig till personer i företagets kundregister. Enkätens syfte var att undersöka vilka förväntningar de tillfrågade personerna hade på sin kommande trädgård samt om dessa förväntningar blev uppfyllda då dessa köpte hus av företaget. Arbetet byggde också på personliga intervjuer och studiebesök i nyanlagda småhusområden.

Det samlade resultatet har jag tolkat som att gräsmattan i sig har ett stort symboliskt värde och att den är ett sätt att signalera vår sociala status. För företaget är den färdiga gräsmattan på rulle ett sätt att vinna tid och snabbt skapa bilden av den trädgård som kunderna efterfrågar.

Företaget vill arbeta fram ett koncept på en ”färdig trädgård”, som både överensstämmer med företagets visioner samt med kundernas förväntningar. Enligt resultatet av enkätundersökningen var en färdig trädgård ett uppskattat koncept bland kunderna. En iordningställd trädgård kunde till och med vara avgörande vid valet av husleverantör. Den viktigaste funktionen som en trädgård skulle erbjuda var möjlighet till avkoppling. Resultaten visade också att kunderna gärna ville ha möjlighet att göra extra tillval för trädgården. Slutsatserna och resultaten, för den första delen, redovisades som ett diskussionsunderlag riktat till företaget. Viktiga komponenter var bland annat, uteplats, entrégång med plattor, en färdig gräsmatta, samt att det i tomtgränsen mellan husen fanns en häck eller ett staket.

I arbetet konstateras att vissa av de trädgårdar som företaget anlagt under det senaste året inte i alla avseenden motsvarade de krav på kvalité som husköparen förväntar sig. Om företagets vision är att göra en satsning på småhus med god standard och färdig trädgård är det viktigt att även kvalitetssäkra trädgårdens utformande och först se över de problem som kan uppstå vid anläggningen av trädgårdarna.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	8	6. Förslag till grundstandard för gruppbebyggd småhusträdgård	56
Bakgrund	8	En färdig trädgård	57
Problemformulering	9	Viktiga delar i en färdig trädgård	58
Avgränsning	9	Illustration - en färdig trädgård	59
Läsanvisning	9		
2. Villan, trädgården och gräsmattan -en teoretisk förståelseram.	10	7. Diskussion	60
Drömmen om ett eget hus och/		Förväntningar på en trädgård	60
eller drömmen om en egen trädgård	10	Avslutande reflektioner	62
Villaträdgårdens funktion i Sverige	11	Efterord	64
Gräsmattans historia	12	A grass that doesn't grow?	64
Gräsmattans funktion i trädgården	14		
Kan en gräsmatta vara en trädgård eller krävs något mer?	17	Referenser	65
3. Företagets arbete med gruppbebyggda småhusträdgårdar	20		
Företagets inriktning	20	Bilaga 1	66
"Småhusprojektet" -en nysatsning inom företaget	20	Bilaga 2	73
Tre målgrupper	21	Bilaga 3	76
Gruppbebyggda småhusområden	21	Bilaga 4	78
Tidigare enkätundersökningar om trädgård	21		
Intern utredning	22		
4. Metod	22		
Hur marknadsför företaget sina småhusträdgårdar?	22		
Hur ser trädgårdarna ut idag?	22		
Intervjuer	23		
Diskussionsforum på nätet	23		
Enkätundersökning	24		
Arbetet med enkäten	24		
5. Redovisning och tolkning av resultat	30		
Så marknadsförs trädgård i företagets projektinformation	30		
Exempel på några gruppbebyggda småhusträdgårdar idag	31		
Åsikter från företaget	35		
Åsa Wilke diskuterar villaträdgårdens funktion idag	35		
Lotte Möller - tankar kring gräsmattan	37		
Trädgårdsforum	39		
Redovisning och tolkning av enkätundersökningen	40		

1. Introduktion

Bakgrund

Som landskapsarkitektstudent gjorde jag sommaren och hösten 2007 min praktik på bostadsföretaget JM i Stockholm. Under denna period utvärderade jag hur företaget jobbade med bostadsgårdar för flerfamiljshus (Rydberg, 2008). Våren 2008 drog samma företag igång ett rikstäckande småhusprojekt. Målet med denna satsning var att öka volym och marknadsandelar avseende småhus. Företaget har länge haft vissa gemensamma krav på standard och kvalitet för de lägenheter och hus man bygger. I samband med starten av småhusprojektet väcktes frågan om att även ta fram en grundstandard och riktlinjer för alla trädgårdar. Detta för att trädgårdarna i småhusprojekt runt om i landet lättare skulle ges en jämn kvalitet. Efter att jag slutfört min praktik fick jag en förfrågan om att studera närmare hur arbetet med företagets småhusträdgårdar fungerar och vilken typ av trädgård som företagets kunder önskar sig. Arbete resulterade så småningom i detta examensarbete där jag ger ett förslag på utformning av en lämplig grundstandard samt färdigställandenivå för trädgårdar till företagets gruppbebyggda småhusträdgårdar.

För att kunna lösa denna uppgift behövde jag skapa mig en bild av vad de blivande kunderna önskade sig för typ av trädgård. Min första utgångspunkt var att försöka förstå vilka förväntningar på trädgård som fanns hos företagets kommande kunder och vilka funktioner som var viktigast att en den gruppbebyggda småhusträdgården kunde erbjuda. Därefter behövde jag även skapa mig en uppfattning om hur arbetet inom företaget fungerade idag, vilken typ av trädgård som företaget levererar och om de tillfrågade kunderna upplevde att deras nya trädgård motsvarade deras förväntningarna.

Vi har alla olika bilder och föreställningar av vad som är att betrakta som en trädgård och dessa hänger ihop med de förväntningar vi har med oss sedan innan. Bilden av hur en trädgård ska se ut skiljer sig mycket åt beroende på vem eller vilka som definierar begreppet. Detta faktum blev jag påmind om, då jag gjorde mitt första besök i ett nyanlagt småhusområde för att se en av de trädgårdar som företaget byggt. Jag blev först lite förvånad då jag endast möttes av en gräsmatta. Efter mitt första besök funderade jag vidare kring vad

som egentligen kan definieras som en trädgård. Jag ställde mig frågan; ”Kan en gräsmatta betraktas som en trädgård eller behövs det fler komponenter?”

Ju mer jag studerade den här nyanlagda typen av trädgård, desto tydligare tyckte jag mig se att gräsmattan hade en stark koppling till vad som ansågs skapa känslan av en trädgård. Denna uppfattning fann jag hos projektledare på företaget, men den verkade även finnas bland kunderna.

Gräsmattan som fenomen finns beskriven i litteraturen och bland annat författaren Lotte Möller har skrivit texter om gräsmattan som ett socialt fenomen med långt djupare betydelse än att bara vara en skön yta som man kan gå på. I stort sett alla villaträdgårdar idag har en gräsmatta. Vilket borde tyda på att gräsmattan är en betydelsefull och viktig del för bilden av en trädgård. De flesta av oss ser gräsmattan som en självklar del av trädgården och varken vill eller behöver resonera kring dess existens (såvida vi inte fått problem med mossor eller funderar på att bygga en pool). Jag tror att vi kan lära oss något om bilden av en trädgård samt dess betydelse och funktion genom att studera gräsmattan. Vare sig man älskar gräsmattan eller tycker den är en gräslig historia, så väcker den av någon anledning känslor.

Syfte

Syftet med arbetet var att utforma en enkätundersökning för att undersöka vilka förväntningar företagets kunder har på en gruppbebyggd småhusträdgård. Arbetet syftar också till att diskutera gräsmattan och vad den betyder för bilden av en trädgård.

Ett mål med arbetet är att presentera en typritning som illustrerar en grundstandard för vad som kan ingå i ett kommande koncept för en ”färdig trädgård”. En färdig trädgård som överensstämmer med kundernas förväntningar samt företagets vision att leverera kvalitetssäkrade trädgårdar. Med kundernas förväntningar menar jag dels de förväntningarna som byggs upp i och med den information som företaget ger och dels vilka funktioner kunderna anser att trädgården ska tillgodose. Arbetet är tänkt som ett diskussionsunderlag för bostadsföretaget om den gruppbebyggda småhusträdgårdens funktion och användningsområden.

Arbetet diskuterar om gräsmattan har andra funktioner i trädgården än att bara vara en praktisk yta, hur vi använt gräsmattan historiskt samt om en ensam gräsmatta är att betrakta som en trädgård.

Målgruppen för detta arbete är bostadsföretaget som förhoppningsvis kan se delar av arbete som ett stöd i sitt småhusprojekt. Arbetet vänder sig också till landskapsarkitekter och studenter, då det kan väcka frågor rörande gruppbebyggda småhusträdgårdar samt gräsmattans betydelse och funktion.

Problemformulering

- Vilka förväntningar har företagets småhuskunder på en trädgård?
- Är en gräsmatta att betrakta som en trädgård?
- Vad bör ingå i företagets framtida koncept för en ”färdig trädgård”?
- Vilken roll har gräsmattan i dagens trädgårdar?

Följdfrågor:

- Hur ser de trädgårdar ut som företaget bygger idag?
- Finns det några nutida trädgårdsideal eller trender som kan påverka de förväntningar som företagets småhuskunder har på sin trädgård?

Avgränsning

Arbetet går inte in i ekonomiska diskussioner. Det syftar heller inte till att ge företaget en slutgiltig lösning för hur de bör bygga sina småhusträdgårdar. Viktigt är också att tydliggöra att detta arbete fokuserar på en viss typ av småhusbebyggelse, gruppbebyggda småhusområden, och med dessa hus följer även en gruppbebyggd trädgård.

Läsanvisning

Arbetet inleds med kapitel 1. *Introduktion*, som beskriver problemrymden och bakgrunden till arbetet. Därefter följer kapitel 2. *Villan, trädgården och gräsmattan – en teoretisk förståelseram*, som beskriver förutsättningar jag haft med mig i resten av arbetet. Här beskrivs kort villaboendet i Sverige, förutsättningar för en trädgård samt gräsmattan och dess roll i trädgården, både ur ett historiskt men också ur ett mer sociologiskt perspektiv. Därefter följer kapitel 3, *Företagets arbete med gruppbebyggda småhusträdgårdar*, en beskrivning av företaget och dess inriktning. I kapitel 4, *Metod*, redovisas de olika tillvägagångssätten i arbetet. Tyngdpunkten i arbetet är enkätundersökningen som bland annat syftade till att reda ut vilka förväntningar de svarande hade på en trädgård. Efter metodkapitlet följer *Analys och tolkning av Resultat*, kapitel 5. Här redogör jag för de resultat undersökningarna och intervjuerna resulterat i. Kapitel 6, *Grundstandard för en gruppbebyggd småhusträdgård*, är ett sammanfattat diskussionsunderlag riktat främst till företaget. Arbetet avslutas i kapitel 7, *Diskussion*, med diskussion samt reflekterande synpunkter.

Villa, trädgård och gräsmatta. Tre begrepp som är svåra att dela upp i enskilda bitar.

2. Villan, trädgården och gräsmattan -en teoretisk förståelseram

Vilka ideal har präglat utformningen av villaträdgårdar historiskt, vad betyder gräsmattan för trädgårdsägaren, hur långt tillbaka i tiden har vi klippt gräs och är en gräsmatta att betrakta som en trädgård? Detta kapitel är avsett att ge en teoretisk bakgrund till det presenterade arbetet.

Drömmen om ett eget hus och/eller drömmen om en egen trädgård

För många svenskar är det en dröm att få ha ett eget hus. I en doktorsavhandling (Almqvist, 2004) diskuteras varför vi svenskar har en så stark önskan om ett eget hus och vad detta hus betyder för oss. Även om Almqvist skriver om det egna huset och inte om trädgården, är avhandlingen intressant för detta arbete. Som jag ser det är svårt att separera önskan om en trädgård, och de förväntningar man har på den, från just önskan om det egna huset.

Drömmen om ett eget hus handlar mycket om människors möjligheter till bekräftelse och skapande (Almqvist, 2004). Det egna huset symboliserar också en livsstil som skiljer sig från att bo i en lägenhet i ett flerbostadshus. Drömmen om ett hus kan enligt Almqvist, förverkligas och bli beviset för att man som person verkligen har satsat: arbete, pengar, tid och förhoppningar. Hur huset sen ser ut är inte avgörande utan det viktiga är att man har ett eget. Almqvists förklarar i sin avhandling hur denna dröm kan skilja sig en del mellan olika människor men samtidigt finns det punkter som inte skiljer sig, oavsett vilken bakgrund eller samhällsklass man kommer ifrån. Hon beskriver detta med tre behov i boendet som hon menar är generella. Det är behoven av självständighet, relation och skapande. Självständighet innebär att det egna huset ger en viss frihet och distans till grannarna. Det är därför viktigt att man söker lösningar med delvis insynsskyddade tomter, då man bygger tätbebyggda områden. Med relation menar hon att huset kan fungera som ett sätt att hålla ihop familjen. Huset blir ett en viktig plats att stärka sina relationer på och finna ro och trygghet. Den sista delen i drömmen om det egna huset är ett

behov av skapande, möjligheten att förändra boendet för att passa den livsstil man själv har. Almqvist menar att trädgården har en viktig del i detta skapande. Trädgården utgör en plats där man kan skapa sig en egen identitet och ett revir att hålla under kontroll. Syftet med Almqvists arbete har varit att förstå och förklara drömmen om det egna huset. Men då trädgården är en del av huset, hänger drömmen och förväntningarna på trädgården antagligen omedvetet samman med drömmen om det egna huset och tvärtom. I mitt arbete har jag vidare koncentrerat mig på drömmen om den egna trädgården och hur dessa förväntningar yttar sig.

Villaträdgårdens funktion i Sverige

Synen på vad en trädgård är och hur den bör se ut skiljer sig beroende på vilken familjesituation vi befinner oss i och vilka bilder vi har som referenser. Idealen för trädgård bygger också mycket på historia och kultur. För att bättre förstå vilka trädgårdar som efterfrågas av företagets kunder valde jag att studera villaträdgårdens historia för att på så sätt lära mig vilka funktioner som tidigare varit viktiga för trädgården. I boken "Villaträdgårdens historia: ett 150-årigt perspektiv" (Wilke, 2006) beskriver författaren Åsa Wilke hur de svenska villaträdgårdarnas funktion och ideal har pendlat fram och tillbaka under hela 1900-talet och fram till idag.

Enligt Wilke (2006) var det i mitten av 1800-talet, då de första svenska villorna började dyka upp, väldigt viktigt att man hade en vacker och påkostad trädgård. Trädgården var under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet en samlingsplats där man ägnade sig åt lekar och bollspel, hade fester och umgicks. Trädgården sköttes av trädgårdsmästare. De trädgårdarna fylldes av mycket exotiska växter och fungerade nästan som ett "show room" för dåtidens välställda borgare.

Så en bit in på 1900-talet slog trenden tillbaka, från att ha varit en trädgård att visa upp blev den nu med egnahemsrörelsen som ideal en trädgård att odla och en trädgård för nytta. Detta var ett stort steg då en ny samhällsklass fick tillgång till ägande av en egen jordplätt. Egnahemsträdgårdarna var oftast uppbyggd på ett likartat sätt. Deras främsta funktion var att dryga ut familjens

försörjning och behov av mat. Mot gatan hade man ibland en mindre remsa av prydnadskaraktär men husets baksida var helt ämnad åt odlingsbäddar med rotfrukter, grönsaker, bärbuskar och fruktträdgårdar. Samtidigt som egnahemsträdgården utvecklades fortsatte den mer välställda borgarklassen att ha trädgårdar där odlingen spelade en obefintlig roll. Förändringen av trädgården inom de högre klasserna var inte lika markant vid denna tid, även om formspråket justerades (Wilke, 2006).

Bilden visar ett nyanlaggt egnahemsområde från mitten av 30-talet. Fotot är hämtat från hembygdsföreningen i Storfors hemsida.

Reaktionen på den nyttiga trädgården kom snabbt och det var funkis-trädgården, som under 40-talet kom att ses som den moderna trädgården. Funkisträdgården var mest ämnad för vila, rekreation och skönhet. Tidens starkaste ideal var att trädgården, liksom huset, skulle användas till vardags. Det fick inte vara något ömtåligt finrum där barnen inte kunde leka (Wilke, 2006).

I mitten av 1960-talet kom miljonprogrammet och en tredjedel av dess bostäder var faktiskt friliggande villor eller radhus. Nya ideal gjorde att trädgården nu endast skulle vara praktisk och lättskött. Den egna villan var tidens boendeideal och trädgården skulle inte pyntas eller smyckas. Den skulle vara lättskött och innehöll ofta massplanteringar av barrväxter och vintergrönt. Odling så väl som blommade växter och perenner ansågs vara onödigt och

man kunde på sin höjd plantera lite vinbärsbuskar för fåglarnas skull, menar Wilke⁵. I 60-70-talets trädgård blev även prefabricerade byggnadselement som till exempel stödmurar allt vanligare (Wilke, 2006).

Under 1980-talet gick trenden från det massproducerade till en mer individuell stil. Villan och dess trädgård skulle spegla köparens personlighet och livsstil. Storleken på tomterna ökade däremot inte trots att husen blev betydligt större (Wilke, 2006).

Wilke (2006) skriver att dagens ideal är svåra att definiera kanske för att de ligger oss så nära i tiden. Men trädgårdarna nu på 2000-talet präglas också starkt av ett individuellt tänkande. Trenden idag är fortfarande att alla ska skapa sig en personligt utformad trädgård. Jag återkommer till denna diskussion längre fram i arbetet. Se vidare Intervju med Åsa Wilke.

⁵ Åsa Wilke, landskapsarkitekt och författare, personligt samtal den 21 januari 2009.

Gräsmattans historia

Det finns en hel del skrivet om gräsmattan. Jag har i mitt sökande i litteraturen försökt hitta svar på frågor om varför gräsmattan blivit så populär och om vi kan lära oss något av gräsmattan och dess plats i trädgården. I detta avsnitt beskrivs gräsmattan ur ett historiskt perspektiv.

Redan på medeltiden fanns gräsmattor i klosterträdgårdarna, dock var det då fråga om gräsängar som mer påminde om vår tids blomsterängar. I en av de äldsta bevarade beskrivningarna av en gräsmatta skriver den tyske filosofen Albertus Magnus (1193-1280) följande ”Det finns inget så behagfullt uppfriskande för synen som en fin och välklippt gräsmatta”. Detta finns att läsa i kapitlet ”De plantatione viridariorum” i boken ”De vegetabilibus et plantis” som publicerades runt 1260 (se Dunér, 2001, s 120).

Den ömtåliga ängen dög inte under 1300-talet då man i England började ägna sig åt spelet bowls (en föregångare till cricket). Ursprungligen spelades antagligen spelet på grus men med tiden segrade gräset och är än i dag det bästa underlaget för diverse bollsporter. Under 1700-talet fick gräsmattan större betydelse i de engelska landskapsparkerna. Dåtidens gräsmattor sköttes av betande får och även av folk som slog med lie (Möller, 1992).

Gräsytor fanns även i de tidigare barockträdgårdarna. Där användes det dock enbart för dekoration och var i motsats till gräset i de engelska parkerna, inte lämpligt att beträda (Möller, 1992). Sveriges kanske mest berömda gräsmatta, pelousen, som betyder gräsmatta på franska, finns i Hagaparken i Stockholm och ritades av Fredrick Magnus Piper (1780-1797). Han var en av sin tids främste och den förste utbildade trädgårdsarkitekten i Sverige (Dunér, 2001). En gräsmatta var under denna tid ett bevis för ägarens rikedom och makt. Marken var för de flesta nödvändig för att odla mat på. Inte vem som helst kunde använda sina ägor till att enbart beskåda som en grön prydnad eller att avnjuta stillsamma picknicker på.

Som begrepp kan man säga att gräsmatta introducerades först under 1800-talet då den första gräsklipparen lanserades av engelsmannen Edwin Budding (Möller, 1992). Med denna maskin inleddes en revolution inom trädgårdsskötseln. Från

Betande får, Blenheim Palace, England

att enbart varit en statussymbol och tillhört de stora godsen och herresätena, kom nu gräsmattan att bli en möjlighet för varje trädgårdsägare. Det tog ett tag för Buddings uppfinning att slå igenom och bli populär. Under större delen av 1800-talet slogs ändå de flesta gräsmattor för hand med en lie. Gräsmattan hade därför inte så stor utbredning, då det var mycket kostsamt att underhålla den (Möller, 1992).

Under 1900-talets första hälft, blev gräsmattan allt vanligare i takt med att de nya villakvarteren och egnahemsområdena växte fram. I Sverige var Emma Lundberg en av de ledande förespråkarna för den de nya trädgårdsidealerna (Wilke, 2006). Hon ansåg att hennes gräsplan var det mest arbetskrävande rummet i hennes trädgård, dock en mycket viktig del, då den gav ett välgörande lugn för ögat. Gräsplanen var under denna tid viktig men upptog inte så stor del av trädgården, eftersom den var så kostsam att sköta (Wilke, 2006).

Med funktionalismen kom en ny syn på villaträdgårdarna och gräsmattan fick sitt slutliga genombrott. Gräsmattan sågs under den här tiden som trädgårdens främsta smycke, det mest centrala i utformningen som gav trädgården en harmonisk och vilsam känsla. På 1940-talet kom också den motordrivna gräsklipparen, och när denna så småningom började spridas fick även gräsmattan ett rejält uppsving (Möller, 1992). Gräsmattan blev en symbol för den nya fritiden. Man ansåg att gräsmattan var lättskött och gav tid över till andra fritidsaktiviteter. Le Corbusiers villa i Poissy kom att bli en förebild för många obrutna gräsmattor runt de modernistiska husen (Möller, 1992). Gösta Engstedt skrev i boken "Prydnadsträdgården" från 1957 "En lugn och obruten gräsmatta är en av trädgårdens förnämsta prydnader och utgör ett av de mest karakteristiska inslagen i den moderna trädgården" (se Wilke, 2006 s. 154).

Under 60-70-talen behöll gräsmattan sin position som trädgårdens viktigaste inslag ur den aspekten att den oftast tog upp den största delen av trädgårdarna. Från att ha varit symbolen för en modern trädgård kom gräsmattan att under den här tiden bli ett så självklart inslag att den knappast kommenterades. Man började även använda gräsmatta i slänter där man tidigare använt stödmurar. Under 70-talet salufördes speciella gräsförblandningar, som blomsteräng, smaragd, och solbacke. Detta var även tiden för introducerandet av den färdiga gräsmattan på rulle. Denna produkt ansågs dock vara väldigt exklusiv och väldigt dyr så därför fick den inte ett så stort genomslag (Wilke, 2006).

Annonns Trädgårdstidningen 1955, där skötseln av gräsmattan framställs som enkel och rent av som en avkoppling. (Wilke, 2006, s 148).

Under 80-talet ändrades synen på gräsmattan något. De som älskade gräsmattan var fortfarande en stor grupp men efter att under ett halvt sekel setts som trädgårdens absoluta självklarhet började dess existens så smått ifrågasättas på vissa håll (Wilke, 2006). Man hade under ett antal år eftersträvat en lättskött trädgård, och detta hade medfört att man ofta rensat bort alla detaljer utom just gräsmattan. Gräsmattan kom för vissa att bli en symbol för den fantasilösa och opersonliga trädgården (Wilke, 2006). Man ifrågasatte även skötseln av gräsmattan som kunde ses som överdriven, och ur ett ekologiskt perspektiv var gräsmattan verkligen inte någon bra lösning. De nya idealen var istället att man skulle ha en gräsmatta som ändrades med årstiderna. Man planterade lökar i gräsmattan eller valde att klippa med lite längre frekvenser, och ibland anlades ängsliknande områden i vissa delar av trädgården (Wilke, 2006).

Gräsmattans funktion i trädgården

Gräsmattans plats i trädgården kan delvis förklaras med hjälp av historien men det finns även andra teorier om gräsmattans roll i bilden av en trädgård. Två viktiga böcker för mitt arbete är ”Trädgårdens natur” (Möller, 1992) och ”En andra natur” (Pollan, 1991), som båda beskriver gräsmattan utifrån sociala betraktelsesätt.

Naturen under kontroll

Det finns en grupp forskare som tror att vår fascination för klippta ytor handlar om något genetiskt som vi alla bär med oss. Därför har man formulerat ett ”savannsyndrom” för att förklara vårt förhållande till gräs. I vårt DNA skall enligt dem finnas en inkodad förkärlek för öppna gräslandskap som påminner om savannerna i Afrika där vi utvecklades och levde i tusentals år. Gräsmattan kanske även påminner oss om något som ligger närmare i tiden, då man under bondesamhället kunde glädjas åt en välskött hage eller betesmark (Pollan, 1991).

Pollan (1991) menar att det finns ett sätt för oss människor att visa vår överlägsenhet gentemot naturen. Denna önskan är en djupt liggande instinkt som kan tillfredsställas av att få klippa gräset varje vecka. Att klippa gräset är

ett sätt att visa att vi bemästrar och har kontroll över naturen, men även ett sätt att visa att vi har kontroll över vår egen livssituation. Pollan reflekterar även över arbetet med sin trädgård och skriver följande:

”När jag klipper gräset varje vecka känns det som jag kämpar mot jorden istället för att bearbeta den och varje vecka skickar naturen ut en ny grön armé och varje vecka slår jag tillbaka med min gräsklippare” (Pollan, 1991, s 67).

För visst är det märkligt att gräsmattan, tillskillnad från resten av trädgårdens alla växter, aldrig tillåts att utvecklas eller genomgå någon som helst förändring.

”Gräsmattan har en stor charm för oss alla, den ser liksom naturlig ut- den är ju grön och växer men i själva verket representerar den skogen och naturens underkuelse lika bra som en parkeringsplats” (Pollan, 1991, s 54).

Gräsmattan kan kanske inte ses som något naturlig. Men är en trädgård verkligen naturlig från början? Det ”normala” tillståndet på de flesta ställen är trots allt skog, det vill säga allt annat – åkrar, hagar, trädgårdar och inte minst gräsmattor – kan betraktas som en störning av den vilda naturen. Vår inställning till gräsmattan kan enligt Pollan kopplas till vår inställning och vårt förhållande till naturen och med detta i bakhuvudet kan vår vördnad

Är den klippta gräsmattan ett sätt för trädgårdsägaren att markera sitt revir?

för gräsmattan ses som en omedveten handling för att vi vill ta kontroll över naturen. Att anlägga en gräsmatta är ett sätt att känna oss säkra på vårt eget territorium, ett sätt att visa vårt revir.

Den skötsamme trädgårdsägaren

Författaren Lotte Möller menar att den välskötta gräsmattan visar att det är en flitig och seriös person som sköter om och vårdar den och är ett sätt att signalera vår sociala status. Möller skriver i sin bok "Trädgårdens natur" (1992) följande och syftar då på gräsmattan:

"De moraliska kvaliteter som den (gräsmattan) bär vittnesbörd om är väl så betydelsefulla som det estetiska uttrycket och den praktiska funktionen. Den är ett mått på ägarens ordningssinne, kunnande och ansvarskänsla" (Möller, 1992, s. 129).

Enligt Möller kan gräsmattan ses som en av de mest självklara detaljerna i trädgården, men samtidigt är den också en av de mest arbetskrävande och den del av trädgården som folk oftast klagar på. Fascinationen för gräsmattan har även att göra med vårt kön, och "gräsmattedyrkan" tycks vara extra stark hos den manliga delen av befolkningen. Är gräsmattan är ett medel för mannen i familjen att visa sin prestige gentemot andra män i området? En perfekt gräsmatta är då ett bevis på en beundransvärd teknisk kompetens och strävsamhet som gräsmattans ägare behärskar. Ser jag bara på min egen familj så tror jag nog att det kan ligga en viss sanning i Möllers påståenden.

Gräsmattan skulle kunna vara en relativt lättskött yta. Men samtidigt får den i vårt samhälle, inte vara lättskött eller åtminstone inte framstå som det. Det förs ständigt en kampanj för alla olika skötselmoment och maskiner som krävs för att uppnå den perfekta gräsmattan. Man ska gödsla, klippa, toppdressa, vattna och utföra trimning och luftning. Dessutom finns en uppsjö av olika preparat som bekämpar ogräs och mossor att köpa i trädgårdshandeln. Så kanske är den främsta anledningen till varför gräsmattan inte får vara lättskött och varför det måste till så många olika preparat, att det finns en stor och mäktig trädgårdsindustri bakom. En industri som lever gott på många trädgårdsägares dröm om den perfekta gräsmattan.

Trädgårdens håriga golv

Det franska ordet för gräsmatta "pelouse" betyder hårig. Utifrån detta kan gräsmattan förklaras som "trädgårdens håriga golv" (Dunér, 2001). Men enligt mina studier har gräsmattan en viktigare betydelse än att bara fungera som ett grönt golv i trädgården. En välskött och nyklippt gräsmatta kan likställas med en skötsam, ordningsam och lyckad trädgårdsägare, och en gräsmatta tillför lugn och harmoni i trädgården.

Att klippa gräsmattan är ett sätt för oss att markera vårt territorium, ett sätt att visa vårt revir. Att många av oss känner oss belåtna efter att vi klippt gräsmattan skulle även kunna böttna långt tillbaka i våra gener, som ett spår av att vi bott på savannen och då var beroende av öppna ytor för att upptäcka fienden. Inom landskapsarkitekturen talar man ofta om att människor trivs i skogsbryn där man har ett öppet fält framför sig, så att man "kan se men inte synas". Kanske då våra villor kan ses som skogsbrynet och gräsmattan som det öppna fältet?

En annan av fördelarna med en gräsmatta är att de flesta faktiskt känner sig trygga med gräsmattan då de vet hur den ska skötas. Jag kan själv tycka att det är en behaglig känsla som infinns sig då man klippt färdigt. Klippningen ger en trevlig doft och en känsla av att ha skapat ordning och reda. Något som i alla fall tilltalar mig.

En oklippt gräsmatta kan även den väcka starka känslor. Ett exempel på vilken stark social ställning gräsmattan faktiskt kan ha och vilka konsekvenser som kan följa om man inte sköter om sin gräsmatta, är en historia om en familj som blev stämde för att de inte klippte sin gräsmatta. Då familjen en dag lät gräset växa, dröjde det inte länge förrän grannarna försökte få familjen att inse att detta inte var accepterat längs med deras gata. Det lades lappar i familjens brevlåda om erbjudande att få låna gräsklippare. När inte detta hjälpte vände man sig istället till kommunfullmäktige och detta ledde till att den olydiga familjen blev åtalade för brott mot en lokal förordning enligt vilken varje ogräs som var större än 30 cm antogs vara "en fara för folkhälsan" (Pollan, 1991). Jag är inte säker på om det är sant, och tilläggas bör att detta exempel är hämtat från USA. Men visst är det lite komiskt att det kan finnas lagar som helt enkelt gör det olagligt att inte klippa sin gräsmatta.

Idealet från USA

USA är kanske det land där traditionen med ”gräsmatteträdgårdar” har fått starkast fäste, här ses gräsmattan nästan som ett med landets villaträdgårdskultur. Här finns nästan alltid öppna gräsmattor framför husen och liksom ”binder ihop” gatorna. Från Alaska i norr till Florida i söder, finns gräsmattor, oavsett om det ursprungligen är träskmark eller öken, och utan att ta någon nämndvärd hänsyn till de lokala förutsättningarna gällande till exempel klimat (Pollan, 1991). Det finns till och med en inrättning i Tennessee, The lawn institute, som enbart ägnar sig att föra fram gräsmattans bra sidor. I USA är det gräsmattan man vill visa upp för sina grannar, inte perennplanteringar eller vackra prydnadsträd (Teyssot, 1999).

Gräsmattan har länge varit en viktig del av den amerikanska villaträdgården. Framstående stadsplanerare och landskapsarkitekter som Fredrick Law Olmsted och Frank J. Scott underordnade alla andra inslag i trädgården gräsmattan. Uttalanden skrevs om hur viktigt det var att alla som goda medborgare skötte sin gräsmatta och därmed visade respekt för sina medmänniskor och grannar. ”Den amerikanska gräsmattans syfte är att visa att man är en god medborgare samt att bilda en lämplig scen där man kan visa upp sitt hus” skrev bland annat Scott i en av sina skrifter (Pollan, 1991, s 64).

Frankrike har sina formella, geometriska trädgårdar, Japan sina harmoniska och symboliska trädgårdar, England sina landskapsparker och enligt den bortgångne trädgårdshistorikern Ann Leighton (Pollan, 1991), har USA lämnat ett viktigt bidrag till världens trädgårdskonst; en flod av gräsmattor längs med vilken de radar upp sina hus.

Den amerikanska trädgårdsstilen utan häckar och plana gräsmattor sprider sig även i Sverige. Villaområde, Värmdö, 2008.

Kan en gräsmatta vara en trädgård eller krävs det något mer?

Ett mål med arbetet är att ta fram ett förslag på en grundstandard för en gruppbebyggd småhusträdgård, och vad som bör ingå i en färdig trädgård. Vad räknas då som en *trädgård* och när är den *färdig*? Kan en grön gräsmatta vara en trädgård, eller krävs det blommor, buskar och träd för att skapa en "riktig" trädgård? Jag sökte i litteraturen efter definitioner för en trädgård.

I Nationalencyklopedin (2009) står följande att läsa om trädgård:

Trädgård, ett vanligtvis inhägnat markområde för odling av växter. I ornamentala anläggningar skiljer man mellan trädgård och den mer vidsträckt parken. Sinnrika anordningar, såsom spaljéer, drivbänkar och orangerier, har utvecklats som skydd och stöd åt ömtåliga plantor. Äldre trädgårdar bestod traditionellt av olika delar, såsom örtagård, kålgård, humlegård och fruktträdgård. I dagens privatträdgårdar har nyttoväxtodling minskat till förmån för mer skötselsnåla anläggningar.

Det nämns i denna definition att en trädgård ska vara inhägnad och detta anser jag vara något som bör beaktas då man nyanlägger trädgårdar idag. Den sista meningen i detta citat kan återknytas till att flertalet av dagens trädgårdar till stor del består av en gräsmatta.

I uppslagsverket Wikipedia (2009) finns följande definition av villaträdgård:

En villaträdgård är den mark som tillhör en villa eller ett radhus för privat boende. Vanligtvis täcks en stor del av ytan av en gräsmatta. Beroende på ägarens intresse och markens beskaffenhet brukar också fruktträd, bärbuskar, blommor och prydnadsbuskar vara ett vanligt inslag. På 2000-talet blev trädgårdsdammar ett modernt inslag i trädgården.

Villaträdgården brukar också ha någon form av altan för samvaro och/eller solbad. Här kan finnas t ex stolar och bord, solstolar, grill och parasoll. Trädgården är vanligtvis omgiven av ett staket, mur eller häck. En svensk trädgård är vanligtvis inte insynsskyddad i större utsträckning. Det är vanligt att häck eller staket är 1,5 meter eller lägre.

Denna definition tycker jag är intressant särskilt med tanke på formuleringen "Vanligtvis täcks en stor del av ytan av en gräsmatta". Wikipedia är ett uppslagsverk som skrivs av "vanliga" personer och därför speglar detta delvis hur den vanliga svensken ser på en villaträdgård.

Katarina och Sten Dunér definierar trädgård som "långsamhetens skådespel" (Dunér, 2001, s 360). Dock är de villaträdgårdar jag har studerat för detta arbete snarare motsatsen till långsamhetens skådespel, eftersom det här är fråga om en begränsad och relativt kort anläggningsperiod.

Omringad av en hög mur och utan en gräsmatta, en otypisk svensk trädgård?

En trädgård kan bestå av enbart blommande sommarblommor och byggas upp på en vecka. Bilden visar utställningsträdgården Mormors smyckesskrin från Göteborgs lustgårdar 2008.

En trädgård kan spegla olika personligheter. Här klippta buxbomklot, krukor och en stensatt uteplats.

En trädgård kan vara väldigt liten. Som här, en radhuslänga i södra Stockholm, där en av de boende bestämt sig för att skaffa sig grönska även på framsidan.

En trädgård på gränsen till att vara en skog. Den klippta gången i gräsängen markerar närvaro och omtanke om platsen. Vargaslätt, 2007.

Den amerikanska trädgårdsteoretikern Mara Miller har skrivit en bok som bland annat handlar om hur man kan definiera en trädgård (Miller, 1993). Följande är en tolkning av hennes bild av en trädgård:

Trädgård är varje medvetet arrangemang av naturobjekt som exponeras i fria luften och inte uteslutande har ett praktiskt ändamål.

Enligt Millers definition är det alltså upp till betraktaren att själv definiera vad han eller hon anser vara en trädgård, dock bör platsen innehålla någon form av andhämtning, njutning och bekymmerslöshet. Utifrån detta synsätt kan en gräsmatta räknas som en trädgård i den enskilde betraktarens ögon om denna yta uppfyller just nämnda krav. Dock kan jag tycka att gränsen för trädgård ändå går någonstans strax innan välvårdad golfgreen, där det praktiska ändamålet ändå överträffar njutningen, fast jag är och andra sidan inte golfspelare.

Jag tolkar Millers texter som att upplevelsen av vad som räknas som en trädgård mycket handlar om vilka förväntningar som finns. Med detta vill jag betona att bilden av vad som räknas som en trädgård kan skilja sig väldigt mycket människor och tidsperioder emellan, då många av våra ideal präglas av vilka förväntningar vi har. Det är då viktigt för företaget att de ger sina blivande kunder en tydlig bild av vad som är att vänta då de köper en trädgård av just dem, så att rätt förväntningar skapas.

Detta arbete syftar till att undersöka hur en färdig trädgård ser ut för en specifik målgrupp, nämligen företagets kunder. En annan intressant fråga är då: När är egentligen en trädgård färdig? Det är en svår fråga, som det inte finns något entydigt svar på, utan det beror ju på vem man frågar och vilka förväntningar just den personen har på en trädgård. Kanske anser några att trädgården är färdig då en gräsmatta rullats ut och andra tycker aldrig att en trädgård är att betrakta som färdig.

Vad är egentligen att betrakta som en trädgård? En mobil trädgård som går att flytta vart man vill? Bilden visar Monika Goras installation från Göteborgs lustgårdar 2008.

3. Företagets arbete med gruppbebyggda småhusträdgårdar

I detta kapitel ges en introduktion till företagets arbete och kort beskrivning av centrala begrepp för att skapa en förståelse av vilken typ av trädgårdar och småhus som företaget bygger idag samt att ge en bakgrund till mina ställningstaganden.

Företagets inriktning

Bolaget finns idag i Belgien, Danmark, Finland och Norge och verksamheten fokuseras på projektutveckling av bostäder och bostadsområden. Bostadsföretaget är i förhållande till sina konkurrenter välförsörjt med byggrätter, det vill säga mark som man ännu inte har bebyggt och som kan bli framtida bostadsområden. Företagets verksamhet är fokuserad på nyproduktion av bostäder med tyngdpunkt på expansiva storstadsområden och universitetsorter. I all verksamhet försöker man främja ett långsiktigt kvalitets- och miljöarbete. Till exempel var företaget det första byggbolag i Europa som 1994 antog en miljöpolicy. Genom olika utvecklingsprojekt, som "Tysta huset" (1989), "Återvunna huset" (1997) och "Energikloka huset" (2006), har man provat och utvärderat nya miljölösningar som sedan i många fall blivit

Energikloka huset, Hagaberg Värmdö

standard i alla hus. Man har en tydlig fokusering på projektutveckling och agerar samtidigt byggherre, projektör, entreprenör och förvaltare, vilket leder till en ökad kontroll över hela byggprocessen. (Kort om JM, elektronisk källa 2009).

"Småhusprojektet" – en nysatsning inom företaget

Begreppet småhus är en samlingsbeteckning för friliggande enfamiljshus, par-, rad-, och kedjehus. Av cirka 3000 bostäder som företaget bygger årligen är idag cirka 15 % småhus, resten är lägenheter i flerbostadshus. Av den totala småhusmarknaden i Sverige hade företaget år 2007 mellan 3-4 % marknadsandelar. Under våren 2008 startades ett småhusprojekt som vars syfte var att diskutera hur företaget bör jobba vidare med småhusbebyggelse. Projektledare för denna grupp är Sara Sandblom som också är min kontaktperson på företaget.

"Vi ser en potential att utvecklas inom detta område och att med ytterligare fokus på rätt produkt och service kunna öka volymen och ta marknadsandelar", säger Sara Sandblom¹.

En viktig del i företagets nysatsning på småhus är att kunna tillmötesgå sina kunder och leverera en produkt som överensstämmer med de förväntningar som finns. Företaget har en idé om att utforma ett koncept som innebär att varje småhus/villa som säljs ska ha en tomt med en "färdig trädgård". Det vill säga en tomt som är mer än bara grovplanerad. Målsättning är att leverera en trädgård som av kunderna uppfattas som bekymmersfri. Trädgården skall även gå att anlägga på ett praktiskt vis samt till en rimlig kostnad enligt Sandblom.

¹ Sara Sandblom, projektledare på JM och jobbar nu med småhusprojektet, personligt samtal oktober 2008.

Tre målgrupper

Företaget har ringat in tre kategorier av kunder som de ser som sina huvudsakliga målgrupper. Sedan hösten 2006 har man valt att beskriva dessa målgrupper utifrån olika livsstilar: "Unga Vuxna", människor i åldrarna cirka 20-35 som inte bor hemma och inte har barn, "Moderna Barnfamiljer" personer i åldrarna cirka 20-49 år med barn under 15 år och "Aktiva Seniorer" personer i åldrarna cirka 55-74 år, utan hemmaboende barn. Viktigt att notera är att cirka 70 % av företagets aktuella småhuskunder kategoriseras i gruppen moderna barnfamiljer (Tre målgrupper, elektronisk källa 31/10-08). Merparten av de personer som flyttar in i företagets nyproducerade småhus är alltså unga barnfamiljer. Ofta är det familjer som kommer från lägenhet och det nya huset blir deras första (Tre målgrupper, elektronisk källa 31/10 -08).

Gruppbebyggda småhusområden

Man brukar skilja på *styckebyggda* områden där tomter med bygggrätter sålts var för sig och *gruppbebyggda* områden som innebär att alla husen byggs under samma period och av en eller ett par exploatörer som planerar och bygger hela området. Det som skiljer de olika typerna är främst samordningen av bebyggelsen. En annan skillnad mellan de olika typerna är att de i de gruppbebyggda områdena i större omfattning finns gemensamma grönytor inplanerade. I ett styckebyggt område är det vanligt att det är en enskild byggherre per tomt och därför kännetecknas dessa typer av områden av en mångfald av hustyper och en variation i husens placering på tomten. Tomterna i dessa områden är oftast ganska stora, mellan 800 och 1200 kvm.

När företag som JM bygger småhus, bygger man så kallad gruppbebyggelse och säljer "nyckelfärdiga" hus, med i vissa fall färdigplanerad trädgård. Tomterna i detaljplanen anpassas till de hus som man vet skall byggas och blir därför oftast inte lika stora som i styckebyggda områden. I gruppbyggda områden förekommer även bostadsrätt som ägandeform, medan de i styckebyggda områden nästa uteslutande handlar om äganderätt.

Hagalid, Staffanstorp, ett gruppbebyggt område.

Tidigare enkätundersökningar om trädgård

Inom företaget görs varje år ett antal olika enkätundersökningar med olika teman. Dessa undersökningar riktar sig till cirka 500 slumpvis utvalda personer som finns i ett kundregister kallat VIP-registret. VIP-registret är ett register med personer som har anmält sitt intresse för att köpa en bostad. Företaget har som regel en hög svarsfrekvens på de enkäter man skickar ut. Detta kan delvis förklaras med metoden för urvalet av svarspersoner. När det är dags för en ny undersökning går företaget ut och frågar cirka 1000 personer i kundregistret om de har intresse av att vara med i en enkätundersökning. Av de cirka tusen som får förfrågan svarar ungefär 400-500 att de kan tänka sig att vara med.

Dessa personer utgör då den så kallade JM-panelen. Av dem som anmäler sig att vara med i undersökningen är svarsfrekvensen hög, närmare 80-90 %.

Varje år görs minst en enkätundersökning med temat trädgård. I de två senaste årens "trädgårdspaneler" (JM-panel trädgård 2007 och JM-panel trädgård 2008) tog man bland annat upp frågor kring intresset för trädgårdsodling: vilka växter man ville och inte ville ha i sin trädgård och vad som ansågs vara olämpligt att göra i trädgården med hänsyn till grannarna. Frågorna i enkäterna syftade till att mäta intresset för trädgård hos företagets kunder och det framkom bland annat att möjligheten att ha en egen trädgård var avgörande för många i valet av ny bostad.

Intern utredning

I en utredning som gjordes inom företaget hösten 2007, "Trädgård - Original och Tillval" (Hallgren & Söderström 2007) jämförde företaget hur deras trädgårdar anlades i olika projekt runt om i Sverige. Bland annat bedömde man markritningar (både försäljningsmaterial och kontraktshandling), tillvalsmöjligheter för kunden samt vilka tillvalspriser som gällde. Utredningen visade att standard och grundutförande i projekten skilde sig bland annat beroende på vem som var projektledare och vad han/hon ansåg skulle ingå i en trädgård. I vissa projekt ingick "bara" en gräsmatta och i andra projekt hade kunderna stor möjlighet att påverka hur de ville utforma sin trädgård och blev erbjudna olika tillval. Bakgrund till utredningen var bland annat den tidigare nämnda enkätundersökningen om kundernas intresse för trädgård.

4. Metod

I detta kapitel beskrivs närmare de olika arbetsmetoder som använts i detta arbete. Metoderna har hjälpt till att söka svar på frågeställningar kring förväntningar på den gruppbebyggda trädgården samt gräsmattans funktion för upplevelsen av en trädgård. De olika metoder som använts och som presenteras nedan är: studier av litteratur och företagets informationsmaterial, studiebesök vid gruppbebyggda småhusområden, intervjuer, ett internetbaserat chattforum samt en större enkätundersökning.

Hur marknadsför företaget sina småhusträdgårdar?

För att förstå hur företaget prioriterar och vad man använder för säljargument studerade jag företagets hemsida och tog del av de informationsmaterial som företaget trycker upp och som lämnas ut i samband med nya projektlanseringar. Jag studerade ett tjugotal olika "Bofaktablad", som är de informationsblad som i detalj beskriver de enskilda projekten. Jag läste även tre-fyra nummer av företagets kundtidning "Entré". En tidning där man dels har artiklar som ska var trevliga att läsa men även gör reklam för kommande projekt. I informationen letade jag efter formuleringar i marknadsföringen av småhus som syftade på möjlighet till en egen trädgård. Jag studerade även om och på vilket sätt företaget använde sig av ordet trädgård som ett säljande koncept.

Hur ser trädgårdarna ut idag?

För att få en uppfattning om hur företagets småhustomter ser ut idag, besökte jag under sommaren och hösten 2008, cirka 10 nybyggda projekt i Malmö, Lund, Göteborg, Uppsala och Stockholm. I några av områdena träffade jag på nyinflyttade personer. Jag ställde då korta frågor för att höra om de trivdes i området och vad de hade för planer med sin tomt. Det var mycket spontana samtal med folk som råkade vara hemma och ute på sin tomt då jag promenerade runt i området. Jag antecknade på plats några av kommentarerna. Sammanlagt talade jag med cirka 20 hushåll. Mina frågor handlade om personernas nya trädgård, vilka förväntningar de haft på tomten innan de köpte huset och hur pass väl dessa hade uppfyllts. Jag gick även på sex stycken villavisningar av nybyggda bostadsområden i Uppsala, Skåne och Göteborg. Här fick jag möjlighet att prata med villaspekulanter och personer som ännu inte köpt något hus.

Intervjuer

Tre intervjuer genomfördes. Till intervjuerna hade jag förberett ett antal frågeområden som jag sedan utgick ifrån. Jag valde de intervjuade personerna av lite olika anledningar. De två första intervjuerna var mest fokuserade på utformningen av en gruppbebyggd småhusträdgård medan den tredje intervjun främst var inriktad på att diskutera gräsmattans roll i trädgården.

1. Två anställda på Mark och Trädgård

Under mina besök i småhusområden hade jag hört en del synpunkter bland kunderna angående hur trädgårdarna var anlagda. Robert Mähler och Robert Sjölander arbetar på Mark och trädgård JM, som är en liten underavdelning som, i den mån man hinner, utför anläggningsarbeten, finplanering samt garantiarbeten åt regionerna i Stockholm. Gruppen har specialutbildad personal för just anläggning av planteringar och grönytor.

Tillsammans med Sara Sandblom, projektledare för småhusprojektet, träffade jag Mähler och Sjölander för att diskutera hur de anser att företaget bör jobba med sina villaträdgårdar.

2. En trendspanande trädgårdshistoriker och landskapsarkitekt

Efter att ha läst om villaträdgårdarnas historia och funderat över hur den utvecklingen lett fram till vad vi idag har för typ av trädgårdar, gjorde jag en intervju med Åsa Wilke, landskapsarkitekt, anställd på kontoret Novamark i Stockholm samt författare till boken "Villaträdgårdens historia: ett 150-årigt perspektiv" (2006).

Frågeområdena handlade om vad hon ansåg om begreppet trädgård och vad större byggföretag borde tänka på när de bygger trädgårdar. Vi diskuterade även dagens trädgårdsideal som en spegling av hur det sett ut historiskt samt om Wilke tyckte sig se några nya trender eller tecken som företaget skulle kunna ha med i sin planering av trädgårdar.

3. En trädgårdsfilosof

En viktig inspiration för mitt arbete om gräsmattan har varit trädgårdsjournalisten och författaren Lotte Möller. Hon startade under 90-talet debatten kring gräsmattan och dess existens här i Sverige. Hennes texter och funderingar

kring begreppet trädgård och hur gräsmattan påverkar vår bild av en trädgård har inspirerat mig mycket och fått mig att betrakta gräsmattan med lite andra ögon. De flesta texter jag läst om gräsmattan skrev Möller dock i början på 90-talet. Därför tyckte jag att det skulle vara intressant att höra om hennes idéer kring gräsmattan ändrats något från det att texterna skrevs eller om någon av hennes teorier kanske till och med vuxit sig starkare? Jag ville även diskutera med Möller hur hon såg på begreppet trädgård och om en gräsmatta kan representera en trädgård?

Diskussionsforum på nätet

För att samla in åsikter kring gräsmattans speciella ställning i villaträdgården, använde jag mig av ett trädgårdsforum på nätet. Idén till att ställa frågor om gräsmattan på ett trädgårdsforum började med att jag fick tipset att det på "Allt om trädgårds" webbsida (www.alltomtradgard.se/tradgardsforum) pågick en diskussion kring gräsmattan utifrån om den kunde anses vara ett "roligt eller tråkigt" inslag i trädgården. Diskussionen, som pågick på forumet, gick under rubriken "Gräsmatta- tråkigt eller roligt?" Det var en populär tråd (diskussionsämne) med många inlägg. Vilket jag tolkade som att detta var ett ämne som engagerade människor.

Här diskuterades av vilka anledningar som gräsmattan var uppskattad samt vilka argument som fanns för att inte ha gräsmatta. Så här löd ingressen:

Ja, hur har ni ställt er till gräs i er trädgård, är det ett och samma som ogräs eller är det något som fyller en funktion?

Personligen så gillar jag gräset (det lilla jag har), det ger någon slags fond till allt kaos som växer ovanpå. Jag vägrar att bli utan gräs (Gräsmatta, tråkigt eller roligt? 2008).

När jag läst igenom svaren från detta forum kunde jag se några generella synpunkter bland dem som svarat. Många skrev och höll med om att gräset hade stor betydelse för helheten i trädgården och att gräset gav ett bra "perspektiv" till rabatter och buskar. De flesta skrev också att de inte ville bli av med sin gräsmatta. Dock var det många som kommenterade att de tyckte det var tråkigt och arbetskrävande att sköta gräsmattan. Några skrev att de däremot

såg det som avslappnande att klippa gräset och ett moment då man kunde rensa tankarna (Gräsmatta, tråkigt eller roligt? 2008).

Så här skrev en man om sin syn på gräsmattan:

"Jag är synnerligen engagerad i att vårda och utveckla min gräsmatta. Målet är tät, djupgrön och tät så man inte anar att det finns jord under då jag sätter min bara fot på den. Vattning, gödsling, mulchning, avmossning, ventilerings, handrensning av ogräs och absolut viktigast - cylinderklippare!! Jag tycker att gräsmatta måste ha samma kvalité som alla andra odlingar i trädgården. Finns det något tristare än ogräsiga rudratytor med kvarliggande bruna korvar av mosat gräs, nästan bättre med ren svart asfalt!" (Gräsmatta, tråkigt eller roligt? 2008)

En något mindre gräsmatteengagerad person skrev så här:

"Min gräsmatta krymper för varje år annars får inte alla rosor plats, och det finns inget som är så tåligt som att klippa gräset hela sommaren och långt fram emot hösten. Har sett bilder i trädgårdstidningar där man har en liten, liten rund perfekt gräsmatta och inge mer, det skulle vara skönt" (Gräsmatta, tråkigt eller roligt? 2008).

Efter att ha läst igenom och funderat kring svaren från den här tråden skrev jag en egen tråd. Eftersom jag tyckte det var ett bra sätt att snabbt få svar och respons. Så jag skrev följande med rubriken "Är det manligt att klippa gräs?":

I tråden "Gräsmatta, tråkigt eller roligt?", läste jag många intressanta inlägg och vill här fortsätta på den tråden. Hur kommer det sig att vi gillar gräsmattor så mycket? Ligger det i våra gener? Eller kanske vill vi också med den nyklippta välskötta gräsmattan signalera till omvärlden och våra grannar att vi är skötsamma och ordnade människor? Och vad händer om någon slutar klippa gräsmattan? Som Anna NV Uppsala skrev i förra tråden, är mänskligheten uppdelad i två halvöar, en som tappert kämpar för gräsmattans bevarande, och den andra hälften som metodiskt gräver upp och "förstör"? Kan det kanske finnas något manligt -kvinntligt perspektiv på den frågan?

Enkätundersökning

Efter att ha tagit del av tidigare genomförda enkätundersökningar samt lyssnat till både kunder och personal, kom jag i samråd med företaget fram till att det behövdes en ny enkät. Denna enkät skulle svara på frågor om de blivande kundernas förväntningar på småhustomter samt hur väl dessa förväntningar uppfyllts av dem som redan köpt hus och flyttat in. Svaren och mina slutsatser från enkäterna använde jag sedan som stöd för att utforma argument till vad som kan ses som en lämplig "grundstandard" för småhustomterna.

En av anledningarna till varför jag valde enkäter framför intervjuer - för att samla in åsikter - var att företaget föredrog att få svar från ett större antal personer vilket en intervjuundersökning inte hade kunnat ge. Företaget hade dessutom sedan tidigare mycket goda erfarenheter av enkätundersökningar. Jag tolkade även det jag hittade i litteraturen som att min uppgift bäst kunde lösas med enkäter. Kvale skriver i sin bok "Den kvalitativa forskningsintervjun", att det inom samhällsvetenskaplig forskning har skett ett "inflationsartat bruk av intervjuer, till och med på områden som täckts bättre genom andra metoder" (Kvale, 1997, s 99). Det kan i de fall där man vill undersöka större grupper och deras beteende krävas ett större urval än vad intervjuer kan ge och en enkätundersökning är att föredra.

Arbetet med enkäten

Att utforma en enkät var tidskrävande och svårt och kom även att bli tyngdpunkten för detta arbete. Det var inte någon enkel uppgift att få frågorna att syfta på rätt sak, så att den som svarar inte ska missförstå och tycka till om något annat. Jag arbetade fram huvudparten av frågorna i enkäten i samarbete med Sara Sandblom och Anna Person som båda arbetar på företaget. Sara Sandblom är projektledare för det nya småhusprojektet och hon hjälpte mig med frågor och allmän information om företaget som direkt var kopplat till småhusprojektet. Anna Persson arbetar på kommunikationsavdelningen på företaget och är ansvarig för alla typer av undersökningar och även den så kallade JM-panelen. Persson hjälpte mig med tips och idéer till hur man utformar enkätfrågor, och hon såg till att jag fick kontakt med kunderna. Hon hjälpte mig även med sammanställningen av enkätsvaren.

Då jag aldrig tidigare jobbat med enkäter fann jag även stor hjälp i olika handböcker om enkätundersökningar. De böcker jag främst använde mig av var "Att få svar" av Jan-Axel Kylén (2004) och "Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik" av Göran Ejlertsson (2005). Som stöd och inspiration använde jag mig även av företagets tidigare genomförda enkätundersökningar.

Teori och frågekonstruktion

Tiden det tar för en respondent att svara på enkäterna får inte vara alltför lång. Eftersom det då finns risk att den som svarar inte orkar hålla koncentrationen hela vägen ut säger Anna Persson². Frågor med ja- alternativt nej-svar är så kallade enkla frågor och är inte speciellt tidskrävande. Frågor där man förväntas rangordna svarsalternativen, alternativt passa in dem i en skala, är betydligt mer energi- och tidskrävande. Detta gäller även så kallade fritextfrågor eller öppna frågor, där den svarande får skriva helt fritt utan att välja bland olika alternativ. En fritextfråga ställer krav på svaranden att han/hon kan formulera sig, och kan vara svåra att bearbeta svaren. Fördelen med en fritextfråga är att man inte styr den svarande genom att ge honom/henne förbestämda svarsalternativ (Kylén, J-A, 2004) och det då kan komma fram saker som varken jag eller företaget hade tänkt på innan.

Anledningen till varför jag valde att ha en separat fritextfråga som komplement till vissa av huvudfrågorna och varför jag inte i huvudfrågan lät de svarande skriva på en tom rad tillsammans med övriga svarsalternativ, var att det då kan uppstå tolkningssvårigheter av förslagen på den tomma raden när jag ska sammanställa. Om till exempel tre personer skriver att de vill ha något utöver de förslag som jag gett dem, är det antagligen fler än de tre som skulle ha velat bli erbjuden alternativet men endast tre som aktivt kommit på att önska sig det (Kylén, 2004).

²Anna Persson, anställd på kommunikationsavdelningen på JM och ansvarig för alla typer av undersökningar och även den så kallade "JM-panelen, (personligt samtal oktober 2008).

Ytterligare en viktig fråga som jag diskuterade med företaget var antalet skalsteg jag skulle använda mig av i svarsalternativen. Min första tanke var att använda mig av en 1-6 gradig skala då denna tvingar de svarande att ta ställning antingen åt den ena eller den andra sidan. Inom företaget använder man sig av olika skalor beroende på vilken typ av undersökningar det rör sig om menar Persson². Vid de två tidigare trädgårdspanelerna, (JM-panel 07 och JM-panel 08) använde man sig av en 1-5 skala. Nackdelen att använda udda antal steg i skalan är att de svarande kan kryssa för ett mittenalternativ och inte tvingas ta ställning för eller emot. Det kan finnas en tendens hos de svarande att de, vid osäkerhet, eller möjligen lättja, lägger sig kring ett neutralt mittenalternativ (Ejlertson, 2005). Fördelen med att använda den 5-gradiga skalan skulle vara att få jämförbara resultat med tidigare enkätundersökningar utförda av företaget. En skala med tio steg, som även företaget ibland använder sig av, skulle då kunna ha varit ett alternativ för mig. Kylén (2004) menar dock att vid 10 skalsteg eller fler får man ett högre slumpfel och då vinner man inte något extra på att ha tio skalsteg jämfört med sex. Jag beslutade mig till slut, efter samråd och godkännande av företaget för att använda en 1-6 gradig skala.

Att rangordna alternativen kan uppfattas som svårt och enligt Kylén (2004) klarar alla människor inte av att göra en rangordning. Många av oss kan, eller vill helt enkelt inte rangordna alternativ. Ungefär som att vi i vardagslivet har svårt att ange vilken av de tre rätterna under en middag som var godast. Man vill inte splittra upp dem utan det var helheten som gjorde måltiden så god. Samma gäller även rangordning; några av alternativen kanske hänger ihop eller kan ses som lika viktiga, och därför kan man inte rangordna. Alternativen kan även vara viktiga i olika aspekter och enligt svararen inte jämförbara. Det kan leda till problem i sammanställningen då kanske vissa sätter ett kryss för den viktigaste anledningen, andra kanske kommer att sätta mer än ett kryss, symboliserande de viktigaste anledningarna. Åter andra kommer att rangordna några av alternativen men inte alla (Ejlertson, 2005, s 85). Jag valde istället en annan variant på betygsättning där varje alternativ behandlas var för sig. "Flera frågor i en" eller "matrisfrågor", kallas denna variant av frågekonstruktion, och kan enligt Kylén (2004) uppfattas som mindre belastande för den som svarar. En annan fördel med frågekonstruktion av det här slaget är att den sparar plats.

Riskerna med denna typ av formulering är att det även här kan finnas människor som har svårt att förstå instruktionerna och man riskerar alltså att få en lägre svarsfrekvens jämfört med om varje fråga hade ställts var och en för sig. Detta hade då gett en betydligt längre enkät vilket även det kunnat bidra till ett mindre antal svar. Jag valde därför denna form av frågekonstruktion då man även på företaget föredrog denna variant framför övriga förslag.

Skalan var lika i alla frågorna, en 1-6 gradig skala. Där siffran ett motsvarade de minst önskvärda eller det minst intressanta alternativet. Att vara konsekvent med riktningen på skalorna har betydelse för tydligheten i enkäten (Kylén, 2004).

Två målgrupper

Svarspersonerna för enkäterna hämtades ur företagets kundregister. Att använda personer ur kundregistret till min undersökning hade fördelar. En fördel var att dessa personer visat intresse för just företaget JM. Enkätundersökningen skickade jag ut till två olika målgrupper. Enkäten utformades något olika till de båda grupperna men bestod av i stort sätt samma grundstruktur.

Den ena enkäten riktade sig till: *personer som planerar att köpa hus av bostadsföretaget inom en snar framtid*. En förfrågan om deltagande i undersökningen gick ut bland 400 slumpmässigt utvalda personer som i sin anmälan till kundregistret hade kryssat för att de främst var intresserade av ett småhus och inte en lägenhet. Urvalet gjordes av en dator och blev en fördelning över hela landet med en viss koncentration kring Stockholmsområdet. Detta speglade till viss del hur marknadsandelen för företaget är fördelad över landet. Tanken var att enkäten inte skulle ta längre än 10 minuter att besvara.

Den andra enkäten riktade sig till: *personer som köpt hus av bostadsföretaget och flyttat in under 2007*. Denna målgrupp hade alltså hunnit ha sin nya tomt i drygt ett år. Denna undersökning var betydligt mindre och gick ut till ca 100 personer. Urvalet av kunder för denna grupp gjordes i samråd med företaget och tillsammans valde vi ut ett antal bostadsområden som stämde in på kriteriet att de skulle ha bott i sin nya bostad i minst ett år. Projekten var dels sådana som företaget visste hade fungerat bra och dels projekt där

resultatet kanske inte blivit riktigt som man tänkt sig. Anledningen till att vi valde personer som köpt en bostad under den här perioden var att kunderna då skulle ha fått en chans att bo in sig och använda trädgård och hus under en period. Områdena som valdes ut var följande; *Hagalid etapp 3, Staffanstorp (Malmö), Stångby etapp 2, Lund, Vreta etapp 1, Uppsala, Södra Hildedal etapp 3, Hisingen i Göteborg, Charlottendal etapp 3, Värmdö, Stockholm, Stadsparken Parkvillorna, Stockholm, Marielundsviken 2, Mariefred*. (Se närmare beskrivning av områdena i bilaga 1).

Enkäternas uppbyggnad

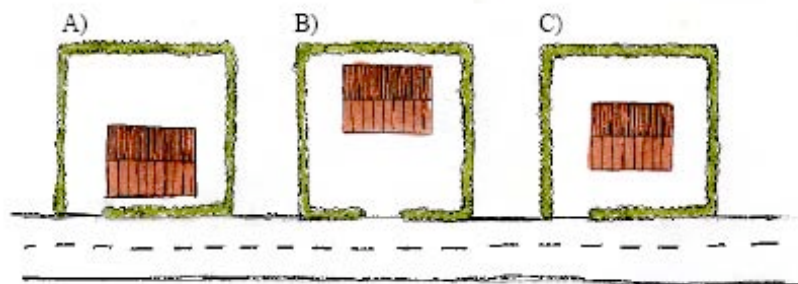
Enkäterna var uppbyggda kring fyra huvudområden; "Utseende, form och funktion", "Originalutförande och tillval", "Uppfyllda förväntningar" samt "Övriga frågor". Enkäterna till de båda målgrupperna finns i bilaga 2 och 3.

Huvudområde ett: Utseende, form och funktion

Under rubriken Utseende, form och funktion ville jag undersöka tankar och förväntningar på trädgård, jag ville också veta vad de svarande trodde sig kunna åstadkomma med sin tomt och vilka funktioner som var viktiga att trädgården kunde erbjuda. Frågorna syftade till att skapa ett underlag för att sedan dra slutsatser kring vad som kan ses som en lämplig grundnivå på de tomter som skall anläggas.

Jag valde att ha en stor del av frågorna i detta avsnitt, då mycket av min problemlösning låg i att ta reda på vad de svarande förväntade sig av sin kommande trädgård samt om dessa förväntningar uppfyllts hos de som köpt ett hus. Några av frågorna i detta huvudområde var riktade till båda grupperna, men den övervägande delen ställdes endast till gruppen som ännu inte köpt bostad.

I den fjärde frågan till de personer som inte köpt hus visade jag tre bilder på en tomt där huset var placerat på olika sätt. Denna fråga hämtade jag ur ett tidigare examensarbete där studenten arbetat med intervjuer kring vilken typ av boendeform man önskade (Elfving, 2005).

Tre frågor - i huvudområde ett - utgjorde en frågeserie riktad till gruppen som inte köpt bostad och syftade alla till att skapa bilder av vad man förväntar sig av sin trädgård (fråga 5-7).

Den första frågan av dessa var en bildfråga, och ställdes till båda målgrupperna (fråga 5 respektive 4). Ingen av bilderna symboliserar egentligen särskilt väl den typ av trädgård som företaget levererar idag. Bilderna var istället mer till för att väcka tankar hos de svarande och syftade till att få dem att komma igång och tänka på trädgård. Svaren från bildfrågan kunde eventuellt ge företaget ledtrådar till vilken typ av trädgård som man ska skapa förutsättningar för. De olika bilderna kan bland annat visa indikationer vilken storlek man önskar, samt om man vill ha en trädgård för arbete och odling eller en trädgård att enbart koppla av i. Bilderna gav även möjlighet att reflektera över om de svarande väljer en trädgård med gräsmatta eller en liten stensatt som helt saknar möjlighet till gräsmatta. Då det var svårt att hitta en representativ bild för den trädgård jag sökte, förtydligade jag alla bilderna med en förklarande textrad.

Bild a valde jag för att symbolisera en trädgård där man kunde odla, trädgården var liten men står ändå för en viss arbetsinsats. Bild b) föreställde kanske bäst den "normala" villaträdgården med en välklippt förhållandevis stor gräsmatta, fruktträd, trädgårdsmöbler samt lite blommande rabatter. Med bild c) ville jag ta med den lilla trädgården, en liten insynsskyddad trädgård utan gräsmatta, som enligt mig utgjorde symbol för en trädgård med förhållandevis låg arbetsinsats.

Den sista bilden, bild d), var en trädgård av lite mer naturlig karaktär med vita björkar och vildvuxna blommor inunder träden.

Bilderna kommer alla från boken "Trädgårdsdesign, för en vackrare hemträdgård" (Rosenholm, 2006) och har bearbetats för ändamålet i Adobe Photoshop.

a)

b)

c)

d)

I fråga sex - till gruppen som inte köpt bostad - gav jag förbestämda påståenden som var medvetet styrande, men till det fanns en fritextfråga där de svarande kunde skriva fritt om det var något annat som de tänkt med sin tomt.

Val av påståenden grundades på svar som framkommit ur företagets tidigare enkätundersökningar samt från samtal med nyinflyttade i personer i företagets småhusområden. Jag använde mig även av några kapitler i boken Design your

garden (Gavin, 2004, ss 9-52). Författaren beskriver där vilka förväntningar som kan finnas på en trädgård.

I fråga sju - till gruppen som inte köpt bostad - ville jag ha svar på vilka olika komponenter som de svarande såg som viktiga byggstenar för en trädgård. Svaren i den här frågan var avsedda att kopplas ihop med svaren från bildfrågan eftersom denna svarar på en liknande fråga fast utformad på ett mer detaljerat vis.

Svarsalternativen var delvis hämtade från boken "Trädgårdskonster: med utblickar från högländet" (Londos, 1998), där författaren - efter att ha rest runt i Sverige - har listat de vanligast förekommande attributen i svenska trädgårdar. Alternativen diskuterades sedan fram i samråd med företaget och med handledare. Diskussionen handlade mycket om ifall jag skulle ta med enbart realistiska alternativ. Realistiska i den betydelsen att företaget möjligtvis skulle kunna erbjuda sina kunder produkten och så blev fallet med nästan alla alternativen.

Med den sista frågan i huvudavsnitt ett, ville jag undersöka de svarandes intresse för trädgård. Att undersöka trädgårdsintresset kändes viktigt då det eventuellt förklarar delar av de förväntningar och målsättningar som tidigare frågor angett. Jag valde dock att formulera frågan på två olika vis till grupperna. Till gruppen som inte köpt bostad ställde jag frågan så som den varit utformad vid tidigare undersökning (JM-panel 2007 och 2008).

Till den gruppen som köpt bostad valde jag att formulera om frågan till att istället undersöka hur de svarande anser att deras trädgård kommer se om fem år. Jag misstänkte nämligen att det, av vissa människor, eventuellt kan upplevas som dumt att svara att man inte är intresserad av trädgård då man just köpt ett hus med en tomt.

Huvudområde två: Originalutförande och tillval

Syftet med frågorna under Originalutförande och tillval var att undersöka de svarandes olika inställning till tillval och extra kostnader i samband med köp av en tomt. Dessa frågor togs fram i nära samarbete med företaget. Frågorna i det här huvudområdet var, enligt min uppfattning, det som var svårast att formulera. Detta berodde delvis på en svår process att sammanställa företagets önsknings samtidigt som jag skulle hålla mig inom ramen för syftet av mitt examensarbete. Det var även en svår uppgift att mäta ett intresse utan att blanda in pengar.

I den första frågan ville jag ta reda på hur mycket de svarande i enkäten värdesatte att tomterna inte bara grovplanerades, utan att de var brukbara relativt fort efter det att kunden flyttat in. Resultatet av denna fråga syftade till att ge indikationer på om företaget tydligare borde marknadsföra ett koncept för en färdig trädgård.

Fråga 10 (respektive fråga 7), syftade till att undersöka hur kunderna värdesatte de komponenter och anläggningsmoment som företaget idag levererar på tomterna. Frågan ställdes så att de svarande kunde bedöma olika utformningar av samma anläggningsmoment de föredrog. Detta för att jag på så vis skulle få en uppfattning av vad som ansågs viktigt på tomten. Frågan var lite annorlunda formulerad till gruppen som köpt hus.

Med ett tillval menas, i detta sammanhang, något som man betalar extra för. En valmöjlighet däremot behöver inte nödvändigtvis vara förknippat med en extra kostnad utan kan ingå som en extra åtgärd eller service. Den första av dessa frågor handlade om tillval och jag ställde därför frågan (fråga 11) med betoning på att valet medförde en extra kostnad och att det inte ingick från början. Även detta var en matrisfråga och fanns med på båda enkäterna (fråga 11 respektive 8). För företaget var denna fråga viktig och de ville använda resultatet för att mäta betalningsviljan hos kunderna. Svaren från denna fråga kompletterade tidigare fråga (10 och 7). Efter diskussion med företaget enades vi om att det behövdes en ännu en fråga i detta avsnitt som syftade till att ytterligare utforska olika valmöjligheter i samband med trädgården (fråga 12 respektive 9).

Även fråga 12 var uppbyggd på flera-i-en systemet, och gav svar på om de svarande hade speciellt starkt intresse för någon av valmöjligheterna.

En sista fråga i huvudavsnitt två, var enbart riktad till gruppen som inte köpt bostad (fråga 13). Anledningen till att frågan inte gavs till de svarande i gruppen som köpt bostad var att den enkäten riskerade att bli för lång eftersom den redan innehöll fler frågor.

Denna fråga hade tidigare varit med på företagets enkätundersökningar och svarsresultatet hade då skilt sig något från de olika undersökningarna. I ”JM-panel” (2007) svarade 63 % att de skulle kunna tänka sig att ta experthjälp, och 32 % att det inte ville ha hjälp, samt 5 % svarade vet ej. Året efter hade det jämnat ut sig och resultatet visade då att 49 % var positiva och 51 % angav att de inte var intresserade. Detta år fanns dock inget ”vet ej” alternativ. Jag valde att ha med frågan igen, och även en följdfråga, då jag ville undersöka om det i denna grupp av kunder fanns liknande tendenser som hos tidigare svaranden. Svaren kan ge företaget en indikation på om det är intressant för kunderna att även få vissa grundläggande råd för hur trädgårdens kan planeras, precis som man får rådgivning i samband med inredningen av huset.

Huvudområde tre: Uppfyllda förväntningar

Frågorna i delen Uppfyllda förväntningar ställde jag endast till personer som köpt och flyttat in i ett av företagets hus. Målet med dessa frågor var att ge svar på huruvida de svarande var nöjda med den trädgård som levererats eller vad som eventuellt inte var bra.

Vid första frågan fick kunden på en skala 1-6 bedöma vilket helhetsintryck han/hon gav sin nya tomt, det vill säga hur förväntningarna hade uppfyllts.

I nästa fråga delade jag upp de olika anläggningsmomenten för att se om det var något alternativ som utmärkte sig speciellt, och som med andra ord företaget inte lyckas leverera på ett bra sätt.

Sista frågan handlade om den information om trädgård som går ut till kunderna i samband med att de flyttar in.

Syftet med denna fråga var att se om de svarande tagit del av den information som företaget skickat ut och ifall att informationen ansågs tillräcklig. Med svaren ville jag sedan dra slutsatser kring om bostadsbolaget bör satsa mer på den här typen av upplysningar till sina kunder. Det kan vara ett sätt för företaget att visa att man profilerar sig och är kunnig på området trädgård.

Huvudområde fyra: Övriga frågor

Under rubriken Övriga frågor, tog jag upp frågor som inte direkt var kopplade till företagets småhusprojekt. Frågorna i detta avsnitt syftade till att undersöka ifall trädgården kan ses som en plats att visa upp och skylta med inför sina grannar. Här ställde jag även en fråga rörande gräsmattans betydelse i trädgården. Frågorna i detta avsnitt riktade sig främst till personerna i gruppen som inte köpt hus av företaget. Några av frågorna ställdes även till gruppen som köpt hus.

Den första frågan var på ett vis kopplad till företaget. Jag hade vid ett flertal tillfällen under samtal och i möten med företaget hört begreppet ”det bekymmersfria boendet”. Jag funderade på om detta på något vis kunde involvera trädgården. En bekymmersfri trädgård kanske är något som företaget kan marknadsföra och erbjuda sina kunder? Kan tidsaspekten eller skötselfrågorna spela roll eller innebär en bekymmersfri trädgård något helt annat för de svarande? Syftet med frågan var att ge den svarande chans att själv skriva vad han/hon anser vara en bekymmersfri trädgård. Frågan fanns med på båda enkäterna (fråga 14 respektive 13).

Den sista frågan i båda enkäterna var en fråga där jag ville ge de svarande en chans att uttrycka sig om det var något de ansåg att undersökningen inte tagit upp eller övriga kommentarer.

5. Redovisning och tolkning av resultat

I detta avsnitt redovisas hur arbetet med företagets småhusträdgårdar ser ut idag, analyser och kommentarer från intervjuerna samt svar och resultat som framkom efter att enkätmaterial bearbetats. Resultatet från enkäten sammanfattas i kapitlets sista avsnitt i form av en typritning.

Så marknadsförs trädgård i företagets projektinformation

De första förväntningarna som finns hos kunden baseras i många fall på de bilder och texter man sett i marknadsföringen. Därför ansåg jag att det var viktigt att studera det informationsmaterial som företaget använde. I detta material får kunden en första bild av vilken typ av trädgård som kan förväntas ingå då han/hon köper ett hus och det är sedan dessa förväntningar som företaget skall leva upp till.

Tidningen Hitta hem. Här presenterar bland annat företaget de nya projekt man bygger.

I informationsmaterialet fanns formuleringar som visar på att trädgård och grönska på många ställen används av företaget som säljande argument. Formuleringar som; ”färdigplanerad trädgård”, ”bo i lummig trädgårdsstad”, ”med grönska in på husknuten” dök upp i flera av broschyrerna. Detta tolkar jag som att trädgård är något man vill lyfta fram som ett säljargument och som företaget ser som en kvalitet för boendet. Vad som ofta saknades i informationen var uppgifter om tomtstorlek samt vilket väderstreck trädgårdarna låg placerade i.

Hur företaget marknadsför trädgårdarna är viktigt. Det vill säga, det är viktigt för företaget att de ger sina blivande kunder en tydlig bild av vad som är att vänta då de köper en trädgård av just dem, så att rätt förväntningar skapas.

Bilden visar en trädgårdsinstallation som man gjort på baksidan med inspiration från Göteborgs lustgård 2008.

Exempel på hur några gruppbebyggda småhusträdgårdar ser ut idag

Säger man villaträdgård får säkert många av oss en bild av en grönskande småstadsidyll med dignade fruktträd och blommande rabatter. Det är säkert även den bild som bostadsföretaget vill att vi ska få då vi tänker på deras nybyggda områden. Hur ser då de trädgårdar ut som företaget levererar? Uppfyller man de krav, gällande kvalitet och förväntningar, som kunderna har? Jag besökte under sommaren och hösten 2008 ca 10 projekt och försökte gå på företagets visningsdagar eftersom jag då även hade chansen att tala med både säljare och eventuella spekulanter.

Jag har i detta avsnitt valt att redovisa fem olika projekt. De projekt jag redovisar är alla sådana som jag besökte då det var visningsdagar och hade därför möjlighet att även komma in i husen samt samtala med säljare och spekulanter. Många av de projekt jag besökte höll en god standard avseende trädgårdarna men jag tyckte mig även kunna konstatera att nivån skiljer sig ganska mycket från olika projekt, precis som företaget själv tydliggjort (Hallgren & Söderström 2007).

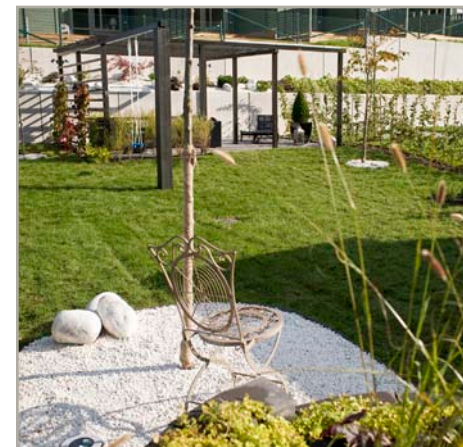
Ett visningshus är inrett så att de ska tilltala kunden. Då jag besökte dessa fem visningsprojekt studerade jag - med tanke på att det var en visningsdag - inte bara hur markarbetena var utförda, utan även om företaget hade gjort något extra med trädgården för att ge ett trivsammare helhetsintryck även utomhus.

I Nantuna Ängar hade man till exempel planterat två extra buskar, några perenner och ställt ut krukor med blommor på uteplatsen. Det var inga djärva tilltag men gav ändå ett trevligt intryck och kändes med en gång mer välkomnande.

Ett annat exempel är projektet Hildedal i Göteborg. Där hade företaget till visningshusets trädgård gjort en installation på baksidan med inspiration från trädgårdsutställningen Göteborgs Lustgårdar, som pågick i staden hela sommaren. Denna satsning var ett roligt initiativ och ett bra exempel på

vad man kan göra med trädgården till ett visningshus. Tyvärr såg resten av markarbetena väldigt tråkiga ut och drog därför ner slutresultatet väsentligt.

Företaget har vid några tillfällen jobbat med extra påkostade visnings-trädgårdar. Ett exempel är projektet Drottning Kristinas Port i Silverdal utanför Stockholm. Drottning Kristinas Port består av totalt 72 hus i två etapper. Här gjorde företaget, under ledning av Robert Mähler³, om en ”vanlig” villaträdgård till en trädgård ämnad åt en barnfamilj med sandlåda, en pergola och olika planteringar. Detta projekt blev en mycket lyckad satsning och populärt både bland kunder och projektledare menar Mähler.

Bilder av en visningsträdgård företaget byggt i Silverdal. Bilderna är hämtade från företagets interna hemsida.

³ Robert Mähler, chef för JM Mark och Trädgård, anställd av JM och arbetar idag med anläggning och skötsel av bostadsgårdar samt villaträdgårdar.

1. Nántuna Ängar etapp 2 och 3, Uppsala

Nántuna Ängar söder om Uppsala är ett område med 41 villor av lite olika karaktär och storlek. Jag besökte projektet i augusti under en visningsdag och kunde då konstatera att detta projekt höll god standard på markarbetena. Tomterna är ca 600-800 kvm stora och hade färdig gräsmatta, ett träd, buskplantering i tomtgräns, entrégångar av marksten samt en liten perennplantering på framsidan. Det fanns två uteplatser med trätrall och garageuppfarten var belagd med asfalt.

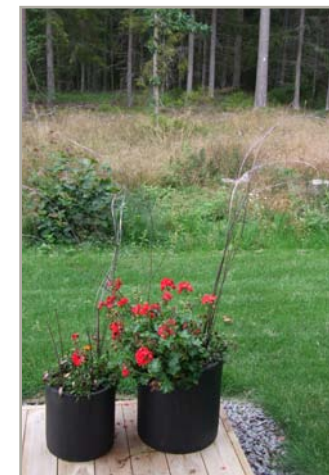

Bilderna här visar Nántuna Ängar. Till visningshuset hade man planterat extra buskar och perenner och standarden på markarbeten var god. Till exempel ingick asfalt på uppfarten till carporten.

2. Vreta etapp två och tre, Uppsala

Vreta ligger ca 10 km utanför Uppsala och är byggt i tre etapper. Tomterna var med JM:s mått stora, ca 1200 kvm. Hus, carport, förråd, gräsmatta och gångar upptog ca 500 kvm av tomtmark. Resten bestod av orörd naturtomt. Till varje hus ingick, färdig gräsmatta, carport med grusad entrégång och grusad biluppfart, en uteplats med trätrall, betongplattor framför entrén samt ett förråd. Området var så gott som slutsålt och färdiginflyttat då jag gjorde mitt besök i början av augusti 2008. Vad som var värt att notera var att redan efter en så pass kort tid i de nya husen hade en övervägande del av familjerna själva bytt ut den grusade biluppställningsplatsen till plattor eller asfalt. De familjer som jag talade med i detta område uttryckte även att de gärna hade haft staket eller häck i tomtgränsen mellan husen.

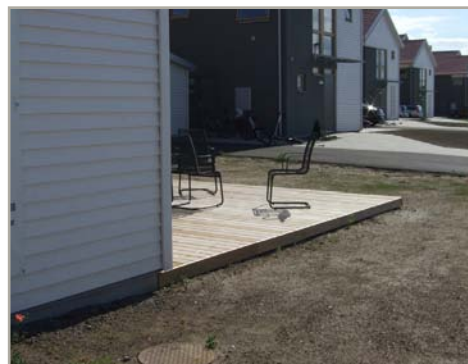
Tomterna i Vreta är stora och består av en del orörd naturtomt.

Bilderna nedan visar projektet Vreta söder om Uppsala. Husen i detta projekt hade stora tomter som bitvis utgjordes av orörd naturmark. Tomterna saknade häckplantering i gränserna och detta bidrog till en känsla av ett enda stort "gräsmattehav". En planterad häck hade skapat gränser samt varit rumsbildande och område skulle fått en mer personlig känsla.

3. Hagalid etapp 5, Staffanstorp

Området Hagalid som ligger i Staffanstorp utanför Malmö har JM byggt under en längre tid. Jag gjorde ett besök i juli 2008. Markarbetena på tomterna var planerade med häck i tomtgräns, entrégång belagd med betongplattor, kallförråd på ca 8 kvm samt brevlåda. Till alla husen fanns även två uteplatser gjorda i trätrall. På en av de två hustyper som användes (enplansvillan) ingick carport och stenbelagd uppfart. I tvåvåningsvillan ingick carport som tillval och uppfarten var asfalterad. Att notera i detta projekt var att det inte ingick någon gräsmatta utan att tomten endast grovplanerades med på området befintlig jord. Detta projekt illustrerar betydelsen av en gräsmatta för att uppnå intrycket av en färdig trädgård.

Bilderna visar trädgården till visningshuset i Hagalid, Staffanstorp. Här saknades helt gräsmatta och häcken som skulle vara planerad enligt ritning i tomtgräns var av någon anledning inte på plats.

4. Hildedal etapp 4, Hisingen, Göteborg

Reklamslingan till detta projekt var "en trädgårdsstad växer fram", men de intryck jag fick då jag besökte visningshuset för detta område i oktober 2008, var inte att JM fullt ut fokuserat på just trädgårdarna. Gräsmattorna i Hildedal etapp 4 var i blandat skick och som man kan se på bilderna var ogräsen högre än häckplantorna i vissa av planteringarna. Det låg fullt med stora sprängstenar och skräp vid entrén in till visningshuset. Standarden på tomterna höll dock för övrigt en ganska god nivå med till exempel asfalterad garageuppfart. Området är byggt i flera etapper och etapp fyra var nästan helt slutsåld då jag var där. De kunder jag pratade med sa också att de aldrig hade köpt huset om inte trädgården varit färdigplanerad. Men det fanns alltså brister i anläggningen och växternas kvalitet.

Hildedal etapp 4

Dessa bilder är från projektet Hildedal i Göteborg. Bilden till vänster visar en mindre inbjudande entré till huset utifrån gatan. På den mittersta bilden visar häcken runt huset. Denna häck dominerades dock av tistelplantor som var större och fler till antalet än ligusterplantorna.

5. Käglinge, Malmö

Projektet ligger en mil utanför Malmö och jag gjorde ett besök där i slutet av juli 2008. De här tomterna var försedda med gräsmatta och vissa av husen hade en bokhäck planterad i tomtgräns. Uteplatsen var stensatt och biluppställningsplatsen var grusad. Kanske berodde det på varmt och soligt väder, men de tomter jag tittade på såg inte säljande ut. Gräsmattorna var mycket ojämna, de nylagda gräsrullarna hade på flera ställen torkat så mycket att det var tveksamt om de skulle återhämta sig ens efter mycket kraftig bevattning. Många av häckplantorna som var planterade saknade helt eller delvis blad och var med andra ord inte av en acceptabel kvalitet.

Bilderna visar projektet Käglinge i Malmö. På bilden ovan till höger ses en bokhäck som var i mycket dåligt skick, ca 75 % av plantorna saknade helt blad. Till vänster är en bild av gräsmattan på det huset som var visningshus. Gräsmattan liknade nästan ett schackbräde då skarvarna på sina ställen var flera centimeter breda.

Kommentarer

Samtalen med nyinflyttade i de områden jag besökte gav en bild av att det på många ställen finns problem med växter som inte överlever och måste bytas ut. Av de fall jag studerade berodde merparten av felen antagligen på packningsskador alternativt att det inte fanns tillräckligt med matjord i rabatter samt under gräsmattan.

I ett område jag besökte ingick inte färdig utrullad gräsmatta utan gräset var frösått. En av kunderna som köpt ett hus i detta område, uttryckte följande i vårt samtal:

"Företaget är väldigt duktiga och vi har erfarenheten att företaget faktiskt gör det där lilla extra inne i huset. Vi är mycket nöjda med vårt hus, men köper man en villa för 4 miljoner borde man väl kunna få en färdig gräsmatta?"
(Tre barnspappa, september 08).

Detta ger en indikation på att även trädgården är viktig för kunderna och räknas in i det sammanlagda helhetsbetyget för bostaden.

Till några av projekten fanns en exempelritning på tomtutformning. Detta anser jag borde vara standard för alla projekt och ett sätt att visa att man inom företaget även värdesätter miljön utanför huset och att man på så vis värnar om kundens hela bostadssituation.

Trädgården är det första och sista som kunderna möts av och får med sig som en minnesbild då de åker hem från en visning. Att visningshuset har en representativ trädgård är därför en viktig del i satsningen på trädgårdar. En bra rutin kan vara att inför varje visning av ett projekt med trädgård plantera någon extra buske eller placera ut krukor med perenner på i trädgården. Det behöver inte vara avancerat för att det ska göra skillnad och en liten bärbuske eller en kruka med sommarblommor kan räcka långt.

Åsikter från företaget

I det följande avsnittet redovisas några av de synpunkter och åsikter som kom upp då jag talade med Sara Sandblom¹, projektledare för småhusprojektet JM, Robert Mähler³, chef för avdelningen JM Mark och Trädgård i Stockholm och Robert Sjölander⁴ arbetsledare JM Mark och Trädgård.

Av de klagomål och kommentarer som kunderna framför inom garantitiden för trädgård, handlar drygt 60 % om gräsmattan. Enligt Mähler klagas det över att gräsmattan är gropig, torr (död), blöt dåligt dränerad, och att det inte går att plantera något för det inte finns någon jord under. Mähler menar att företaget skulle kunna bli bättre på att leverera en bra gräsmatta och att den därför i de flesta fall bör rullas ut. Prisskillnaden jämfört med att så, om man räknar in skötselarbetet är nästan lika med noll. Även häckarna runt tomterna skulle se mycket bättre ut om man gick över till att använda en större kvalitet på plantorna. Att gå upp en storlek på plantorna skulle inte innebära någon betydande prisskillnad för företaget men skulle enligt Mähler, ge ett betydligt trevligare första intryck för kunden.

Sandblom anser att det är viktigt att JM också börjar arbeta mer med tillval för trädgården, och Mähler och Sjölander instämmer. Här kan man till exempel ta fram en sortimentlista på de alternativ man som kund kan välja mellan och som uppdateras kontinuerligt, precis som det görs för inredning inomhus i den så kallade inredningsguiden. Listan behöver inte vara så omfattande men ändå visa på ett antal alternativ som kunden har att välja mellan menar Sandblom.

Företaget behöver bli bättre på att kvalitetssäkra jord och växter från leverantörerna. Ett problem är att man inte alltid får den kvalitet på jord och växter som man betalar för menar Mähler. Därför måste en tydligare kravspecifikation för anläggningsarbeten med jorddjup och specifikationer för växtkvaliteter göras samt att de besiktningsförrättare som besiktigar projekten måste vara kunniga också när det gäller mark.

¹ Sara Sandblom, projektledare på JM och jobbar nu som ledare för småhusprojektet, personligt samtal december 2008.

³ Robert Mähler, chef för JM Mark och Trädgård, anställd av JM och arbetar idag med anläggning och skötsel av bostadsgårdar samt villaträdgårdar, personligt samtal den 10 december 2008.

⁴ Robert Sjölander, arbetsledare för JM Mark och Trädgård, anställd av JM och arbetar idag med anläggning och skötsel av bostadsgårdar samt villaträdgårdar, personligt samtal den 10 december 2008.

Åsa Wilke diskuterar villaträdgårdens funktion idag

Jag gjorde en intervju med Åsa Wilke⁵ för att diskutera hur hon ser på trender i villaträdgårdar idag. Intervjun var en så kallad halvstrukturerad intervju där jag använde mig av ett antal frågeområden som vi sedan samtalade kring. Här följer en sammanfattning av vad vi diskuterade.

Wilke menar att trenderna för en svensk villaträdgård har pendlat fram och tillbaka, och liksom vilken annan konstform som helst, tagit form som en motreaktion av tidigare ideal. Trender i trädgården har kommit och gått under det senaste seklet. Funktionsmässigt har trädgården inneburit allt från en plats att visa upp sina tillgångar och sociala status till att möjliggöra överlevnad genom odling.

De trender vi ser idag är enligt Wilke en reaktion mot 60-70 talets trädgårdar som skulle vara praktiska och lättskötta och följa vissa fastställda normer för hur en trädgård skulle vara. ”Idag vill man inte vara en i raden av tjugo lika” menar Wilke⁵. Trenderna idag är ganska svåra att definiera, kanske för att det ligger oss så nära i tiden, men det är den individualistiska trenden som ändå dominerar. Till skillnad från tidigare epoker har vi nu inte riktigt lika hårda ”pekpinningar” som styr våra val, vilket också underlättar för trädgårdsägaren idag att skapa och välja den trädgård han eller hon verkligen uppskattar och önskar sig.

En annan punkt som Wilke reflekterade över var att många familjer idag, har mer pengar att röra sig med än under tidigare epoker. Trädgårdsintresset har även till viss mån sjunkit ner i åldrarna. Trenden går mot ”att köpa sig tid i trädgården” menar Wilke. Förr lät man trädgården långsamt få växa fram, man förökade och sådde och delade perenner med grannar och bekanta. Men idag lägger man en stor stensatt uppfart, rullar ut gräsmattan, planterar häck som är uppåt två meter redan då man planterar och köper stora uppväxta träd. I dessa trädgårdar ser man även ofta många byggda element som pergolor eller stora uteplatser, allt för att snabbt få en trädgård. Denna trend att ”bygga fram” en trädgård återfinns man ofta hos relativt unga familjer som generellt

Med en avskärmande vägg av murgröna kan man snabbt bygga sig en trädgård. Bild VegTech.

sätt även är snabba på att plocka upp nya trender. Wilke tror att detta kanske bygger på att man inte har tålamod att vänta eller så ser man trädgården liksom mycket annat, som ett projekt som man ska beta av.

Kanske denna trend med att köpa sig tid, delvis drivs på av alla trädgårdsprogram och trädgårdsmagasin som idag finns på marknaden. Man kan återigen dra en parallell till 60-70-talet menar Wilke, då det var en helt annan attityd gentemot trädgården och framförallt dess ägare. Idag kan vi skratta lite åt dåtidens trädgårdars enkelhet och ibland charmlösa planteringar, men då fanns en betydligt mer humanistisk inställning gentemot de unga familjer som precis

skaffat sig ett hus menar Wilke. Då var det inte tal om att hetsa fram en färdig trädgård bums. Wilke berättar att det på den tiden till exempel kunde stå ungefär så här i trädgårdsmagasinen:

”Vi förstår att ni inte har så mycket pengar nu när ni köpt ett hus. Men gör så här med trädgården: lägg grus på gångar och uteplatser till en början. Köp hälften av alla växter och så delar ni dem och sen väntar ni med det andra till ni har råd”.

I dagens trädgårdstidningar kan man knappast hitta liknande formuleringar, då läsaren istället manas till att få det mesta färdigt över en helg menar Wilke.

Mycket av det Wilke talar om är värt att reflektera över i samband med utformningen av standardiserade trädgårdar. Balnd annat är tidsaspekten viktig samt att man som köpare vill vara med och göra egna val i sin trädgård.

Färdig häck odlas i moduler bild från Tönnersjö plantskola

⁵Åsa Wilke, landskapsarkitekt och författare, personligt samtal den 21 januari 2009.

Lotte Möller- tankar kring gräsmattan

Intervjun med Lotte Möller⁶ var en halvstrukturerad intervju. Jag utgick från ett antal frågeområden som i stort sett kretsade kring gräsmattan och det som jag tidigare hade läst i boken "Trädgårdens natur" (Möller, 1992). Möller hade många tankar och åsikter om trädgård och gräsmatta och nedan redovisar jag ett utsnitt av vårt samtal.

Lotte Möller började med att slå fast att hon fortfarande anser att gräsmattan för många är identisk med begreppet trädgård men enligt henne själv har gräsmattan egentligen ingenting att göra med vad som kan räknas in i begreppet trädgård.

Gräsmattan är även något som man gärna klagar på, det är jobbigt att klippa, man har problem med mossor och så vidare. På dessa punkter anser hon att det inte har ändrat sig nämnvärt sen hon skrev sin bok "Trädgårdens natur" (1992). En skillnad från den tid då boken skrevs, är att fler villa- och trädgårdsägare numera försöker anstränga sig till att göra något spännande och annorlunda med sin trädgård, "det ska inte längre enbart vara gräsmatta" menar Möller.

Gräsmattan har en väldigt konstig och stark laddning menar Möller. Den väcker känslor, vad man än tycker och säger om den. Möller påpekar att hon fortfarande håller med sig själv i många av de resonemang och tankar som står i boken. Till exempel att gräsmattan signalerar ett revir och att vi med gräsmattan även vill visa upp att vi är ordningsamma och lyckade personer. Hon säger: "Något som jag faktiskt blivit ännu mer övertygad om är det faktum att det finns tydliga könsskillnader i förhållandet till gräsmattan". Att gräsmattan ofta sköts av mannen i familjen är ett resultat av att gräsmattan är en alltigenom "kemisk-teknisk-produkt", menar Möller. Något som inte fanns då boken skrevs var de små elektriska självgående gräsklippararobotarna som idag dyker upp i allt fler trädgårdar. Vi talade kort om att mannens gärning i trädgården nedvärderas då vi inte tar gräsmattan på allvar. Vad händer då nu när små gräsklippararoboter tar över de svenska villaträdgårdarna? Bagatelliserar man då skötseln? Enligt Möller är det här en fråga om ny modern teknik och detta i sig, kan nog väga upp problemet.

Samtidigt vill hon inte vara för hård i sin bedömning av gräsmattan och gräsklipparen: "Jag har själv en gräsmatta och även en gräsklippare och personligen skulle jag inte klara av att ha den trädgård jag har idag om jag inte hade en motordriven gräsklippare". Men vad som är viktigt i frågan är att gräsklipparen, och i sin tur gräsmattan, inte får styra själva utformningen av trädgården. Hon fortsätter med att beskriva tillfällen där fina rabatter grävs upp på grund av att gräsklipparen inte kan komma förbi och klippa. Då har det gått för långt. Möller framhåller som sagt att hon personligen inte ser det som något "brott" att ha en gräsmatta men, folk måste fundera över om den verkligen behöver uppta hela trädgården, skötas efter konstens alla regler och klippas så maniskt. "Vad tjänar det till att klaga på grannen för att hon/han har små blå veronikor i gräsmattan?"

Vi talade även om nybyggda områden och jag frågade hur hon såg på de trädgårdar som ofta endast består av gräsmattor. Att förstöra en gammal uppväxt trädgård för att ge plats åt en nyanlagd gräsmatta är upprörande men: "Så länge man börjar med bara gräs från scratch är det acceptabelt". Sen får man ge det nya området tid att mogna och efterhand kommer säkert många att plantera och vidareutveckla sina trädgårdar. Men en sak är viktigt påpekar hon, detta gäller bara då det är plan mark.

"Så snart man spränger bort berg, flyttar stenblock, fäller träd, röjer bort lingon, blåbär och liljekonvaljer för att få en jämn gräsmatta måste man börja fundera över vad som egentligen är att betrakta som en trädgård. Det där med naturtomt som var så inne för femtio år sen borde lanseras igen".

Jag håller delvis med Möller i detta att man kan börja fundera över om det verkligen är värt att ha en gräsmatta bara för gräsmattans skull. På vissa platser kanske det inte är lämpligt, om man till exempel bygger på berg. Att spränga och plana ut tomtarna bara för att man ska få en fin gräsmatta kanske inte är den enda lösningen för hur en trädgård kan se ut.

Möller menar att en ensam gräsmatta inte kan räknas till att vara en trädgård, kanske en gräsgård, men inte en trädgård. På frågan hur hon definierar en trädgård och varför en gräsmatta inte kan ses som en trädgård blir svaret:

"en i mina ögon bra trädgård är en trädgård som är motsatsen till det som finns runtomkring".

Trädgården skall enligt Möller, symbolisera en annan värld, vara spännande och inte förutsägbar. Om man ser till historien hur trädgårdsidealet skiftat mellan olika epoker, ser man att den ofta varit just en motsats till omgivningen och naturen. Till exempel de gamla barockparkerna kom till under en tid då naturen runt omkring var ganska vild och oordnad, då blev trädgården symetrisk och ordnad. I England under 1700-talet hade jordbruket börjat växa sig starkare och de platta åkrarna gav en trädgård/park med böljande former, den så kallade landskapsparken. Felet med den här nya gräsmatteträdgården, och anledningen till varför den för mig upplevs tråkig, är att den är så gott som identisk med det som finns runt om kring menar Möller. Den är lättskött, och det måste ju dagens omgivande parker och gaturum också vara. Likaså innehåller den inget opraktiskt eller onödigt och det är maskinen som styr utformningen, precis som i stadsmiljön runt omkring oss. Istället för att gräsmattan räknas som en trädgård vill Möller beskriva den som trädgårdens golv.

Är det nödvändigt att klippa våra gräsmattor så ofta som vi gör idag?

En trädgård enbart bestående av grönsaker. Kanske något företaget kan erbjuda sina kunder? Gunnebo slott, Göteborgs lustgårdar 2008.

Något som Möller betonar som viktigt då man diskuterar gräsmattan är faktiskt miljödebatten, dels om det är försvarbart att klippa gräset så maniskt när vi ska försöka få ner utsläppen av växthusgaser. Kanske vi borde fundera över om all den jord vi "odlar" gräsmatta på istället kan användas till att odla grönsaker för husbehov. Många villaägare kan nog se ett litet tävlingsmoment i gräsmattan tror Möller. Man sköter om den och pysslar hela sommaren för att kunna visa upp den (sig själv?) för grannarna. Kanske kan odling av grönsaker ersätta detta behov av jämförelse och tävlingsinstinkt grannar emellan. Så Svensson och Johansson kan stå vid häcken och diskutera vem som har lyckats bäst med sina morötter eller vem som har den största tomaten, istället för att diskutera vem som har den grönaste och mest välvårdade gräsmattan (modernast gräsklipparen) spekulerar Möller.

⁶Lotte Möller, journalist och författare till bland annat boken Trädgårdens natur (1992). Personligt samtal den 14 januari 2009

Trädgårdsforum -

Allt om trädgårds hemsida 11-13/12 2008

Personerna som skrev på det här forumet var överlag mycket intresserade av trädgård. Vilket jag även anade i deras svar. Om detta kan ses som en nackdel eller fördel för gräsmattan vet jag inte säkert. Rimligtvis skulle det ha inneburit att det skulle ha kommit fram fler negativa åsikter, då dessa grönfingrade personer, i min värld, i större utsträckning föredrar stora och innehållsrika rabatter. Dock framkom av svaren att det var förvånansvärt många som ändå uppskattade gräsmattan jämfört med dem som inte gjorde så.

Är det manligt att klippa gräsmattan var en av många frågor jag ställde i min "tråd" på trädgårdsforumet. Jag satte dock rubriken till: *Är det manligt att klippa gräsmattan*, och resultatet av detta blev att de som skrev svar nästan enbart reflekterare kring rubriken, och jag fick nästan inga kommentarer på de andra frågorna som jag skrev. Av detta lärde jag mig hur viktigt det är att sätta rätt rubrik på en text eller ett stycke. Det kom, trots problematiken med den "vilseledande och styrande" rubriken, fram intressanta synpunkter om gräsmattan. Hela resultatet från diskussionen redovisas i bilaga 4.

Är det manligt att klippa gräs?

Av de svar som skrevs tyckte jag mig kunna se en viss övervikt till att det faktiskt i de flesta fall var männen som skötte gräsklippningen i familjen. Kanske kan detta förklaras, så som Lotte Möller⁶ uttryckte det: "män uppskattar som regel maskiner mer än kvinnor". En talande kommentar (manlig) på forumet, apropå detta var:

"efter att jag köpt en åkgräsklippare så är det nästan roligt att klippa gräsmattan" (11/12 2008).

I forumet kom det även upp tankar om att det var den mest pedantiske familjemedlemmen som tog sig an klippandet. Jag tror även detta kan vara en intressant tanke. Vi har alla olika gräns för när vi upplever vår omgivning som stökig och oorganiserad och detta kanske även kan vara en förklaring till varför vissa känner sig tillfreds då de klippt gräsmattan. Att klippa gräset är en konkret handling där man ser ett färdigt resultat. Många kommenterade just detta och att de kände sig "duktiga" då de tittade ut över sin nyklippta gräsmatta.

Kommentarerna handlade även om huruvida fascinationen för gräs kunde spåras genetiskt. Av de svaren som skrevs ansåg de flesta att fallet inte var så utan istället var gräset en fråga om en praktisk yta och en ram till rabatter och buskar i trädgården.

En av de svarande på forumet bekräftade också att hon nog ibland klippte sin gräsmatta en extra gång, inte för sin egen skull utan mest för att grannarna inte skulle bli besvärade av utsikten. Det faktum att trädgården signalerar saker till grannar och förbipasserande är något jag funderat på angående gräsmattan och vad som till exempel händer då man inte klipper sin gräsmatta. Jag tror många av oss utan att vi har funderat på det skulle reagera om vår granne en dag slutade klippa gräsmattan.

⁶Lotte Möller, journalist och författare till bland annat boken Trädgårdens natur (1992). Personligt samtal den 14 januari 2009

Drömmen om den perfekta gräsmattan?
Ett företag som specialiserat sig på konstgräs för villaträdgårdar. Kanske detta är något för den pedantiske trädgårdsägaren?

Redovisning och tolkning av enkätundersökningen

Syftet med enkäten var att kategorisera vilka förväntningar de svarande hade på en trädgård samt om dessa förväntningar hade uppfyllts när de köpt hus av företaget. En del av de frågor jag ställde hade eventuellt passerat bättre som intervjufrågor. Med hjälp av enkäten och övrig information och material som jag samlat in har jag ändå skapat mig en bra bild av vilka förväntningar företagets kunder har på en trädgård. Utifrån resultaten har jag sedan utformat ett förslag på en lämplig grundstandard för företagets villaträdgårdar.

I kommande stycken har jag tolkat och dragit slutsatser utifrån de svar som kom fram i enkäten.

Svarsfrekvens och redovisning av materialet

Svarsfrekvensen för båda enkäterna var låg i jämförelse med de undersökningar som företaget tidigare skickat ut. Den låga svarsfrekvensen kan kanske delvis förklaras med att kundregistret inte uppdateras särskilt ofta och därmed kan enkäten ha gått ut till inaktuella e-postadresser och folk som inte längre är intresserade av att köpa hus. Den viktigaste orsaken torde dock vara att under förberedelserna för utskicket gjordes inte de urval som man brukar göra då företaget går ut med en enkät. Denna sällning beskrivs under rubriken "Tidigare enkätundersökningar om trädgård".

Bortfallet eller den låga svarsfrekvensen kan även ha sin orsak i att undersökningen gick ut under samma period som finanskrisen bröt ut, vilket kan ha påverkat intresset och fått folk att koncentrera sig på annat. En annan faktor som bidragit kan ha varit årstiden. I vanliga fall skickas undersökningar om trädgård ut under vårsäsongen men mina enkäter skickades ut under november.

I gruppen som inte köpt hus svarade 96 personer av 400. I den grupp som köpt hus svarade 34 personer av 100 tillfrågade. Svarsfrekvensen för de båda grupperna var låg och därför kan inga säkra statistiska slutsatser dras utifrån materialet.

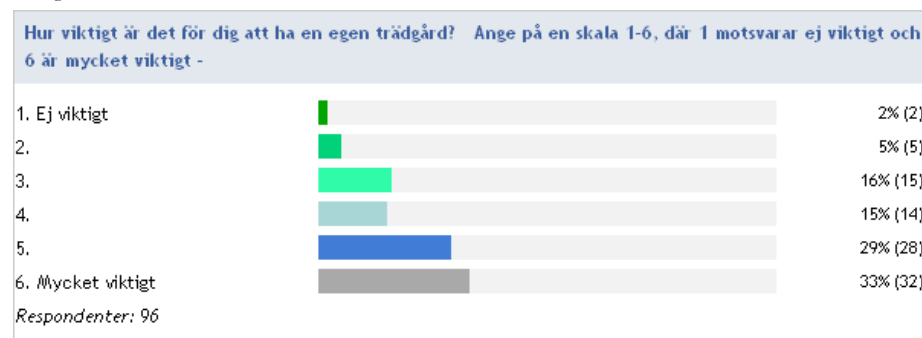
Jag kommer att koncentrera mina analyser till svaren som jag fick i enkäten riktad till gruppen som inte köpt hus. Svaren från den mindre gruppen som köpt hus visar på tankvärda indikationer och är intressanta för företaget. Därför redovisar jag i vissa fall resultaten även från den gruppen.

Redovisning av svaren i tabellform

Jag valde att redovisa svaren av enkäterna i procent av antal svarande i stapeldiagramform. Detta är enligt Ejlertson (2005) ett tydligt och överskådligt sätt att redovisa på. Procentsatser skall inte användas om det sammanlagda antalet svarande är under 50 då detta blir missvisande (Ejlertson, 2005). För gruppen som hade köpt hus, hade jag endast drygt 30 svarande. Jag valde ändå att redovisa svaren från denna enkät med procentsatser. Detta kan man i vissa fall göra enligt Ejlertson (2005), då man har flera enkäter och svaren kräver detta för att kunna jämföras. Väljer man att redovisa svaren i procentsatser för små grupper ska man även redovisa det faktiska antal svarande inom parentes (Ejlertson, 2005), vilket jag också gjorde. Jag räknade även ut ett medeltal för varje delfråga, för att få en mer lättöverskådlig bild av hur personerna svarat i enkäten.

Huvudområde ett: Utseende, form och funktion

Fråga 1)

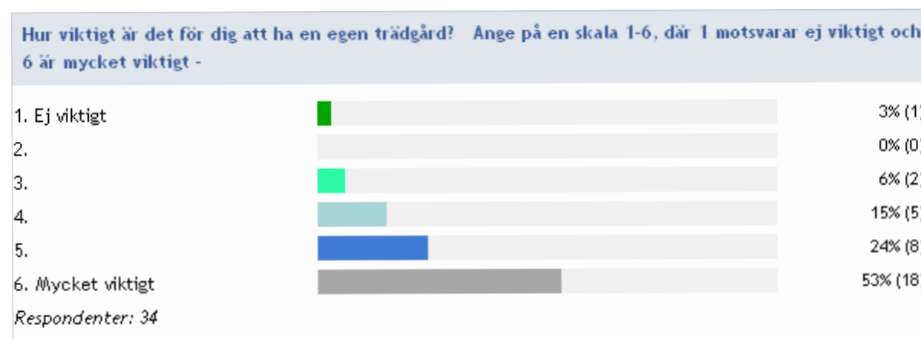

Av svaren att döma tycker merparten i gruppen som inte köpt bostad att det är viktigt att ha en egen trädgård. Medelvärde var 4.6. Resultatet av denna fråga tolkade jag som att det finns ett intresse för trädgården bland de svarande i enkäten.

Drömmen om ett eget hus är stark hos oss svenskar (Almqvist 2004) och bostadsföretaget gör rätt i att satsa vidare på småhusförsäljning. Men i drömmen om det egna huset, finns för många även en dröm om en egen trädgård, i alla fall ses det som viktigt hos de svarande i enkäten.

I ett tidigare fall då företaget gått ut och frågat en liknande fråga om trädgården var en avgörande del i valet av bostad svarade nästan 90 % att möjlighet till en egen trädgård var avgörande i valet av bostad. Resultatet av min fråga var inte lika likriktat, trots att det i princip var samma fråga. Detta visar på hur svårt det kan vara med enkätfrågor att få entydiga svar och det skulle eventuellt även kunna visa på att tidigare fråga varit ställd på ett styrande sätt.

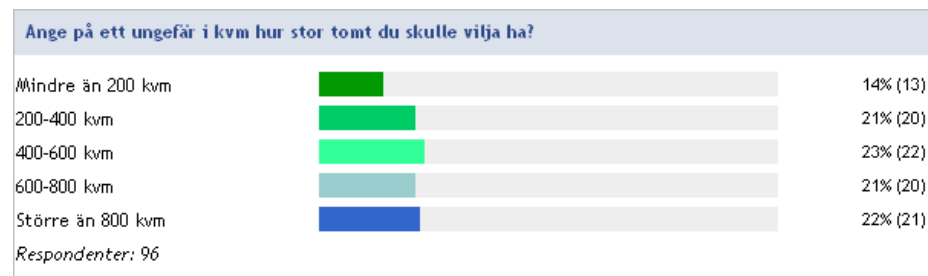
Resultat av fråga 1) från gruppen som köpt hus:

I gruppen som köpt bostad var det ännu fler som tyckte att trädgård var viktigt. Medelvärde låg på 5.2. Detta ger en signal om att intresset ökar för trädgården och för att skapa något efter att man köpt sig en villa.

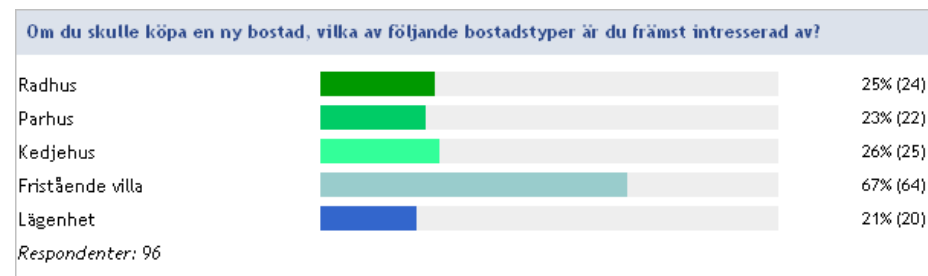
Fråga två handlade om storleken av tomten, och syftet var att undersöka om storlek och form på något vis kunde knytas till de svarandes förväntningar.

Fråga 2)

Svaren var jämnt fördelade mellan de olika alternativen. Till detta vill jag även nämna att det på många ställen i enkätens kommande fritextfrågor kom upp kommentarer där de svarande anser att företaget borde bygga större tomter. En av anledningarna som angavs till detta var att man inte önskar direkt insyn från grannen.

Fråga 3)

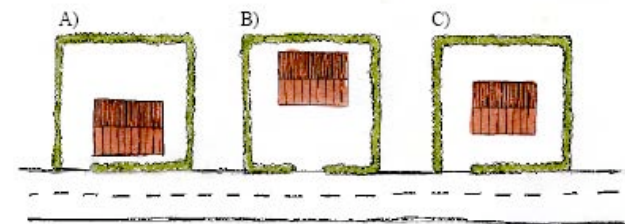
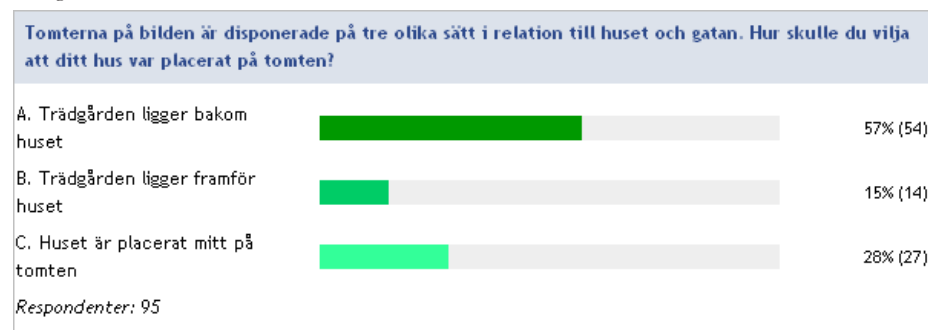

Resultatet av frågan visade ett lågt intresse för lägenheter. Detta är ett resultat som påvisar de urval som gjorts då alla de svarande i denna enkät, vid ett tidigare tillfälle angett att de främst var intresserade av att köpa ett småhus av företaget.

Fråga ett gav en bild av hur viktigt det är för de svarande att ha en egen trädgård och denna fråga gav liknande indikationer. Den fristående villan är den boendeform som flest personer anger att de är intresserade av. Den fristående villan ger även den största möjligheten till en egen trädgård. Här relaterar jag till Almqvist (2004), som kommenterade trädgården som en viktig del och en av anledningarna till varför vi svenskar har en stark dröm om ett eget hus.

I den fjärde frågan visade jag tre bilder på en tomt där huset var placerat på olika sätt. Frågans syfte var att undersöka om placeringen av huset påverkar nyttjandet av trädgården.

Fråga 4)

57 % (54 svarande) av de svarande vill ha en trädgård som ligger bakom huset, alternativ A. Av de personers som motiverade sitt val för just detta alternativ anges att tomten ska vara insynsskyddad och att man vill ha den lite längre från gatan. Det framkommer även resonemang kring olika vädersträck och att solen är den avgörande faktorn för hur de vill ha tomten. En av motiveringarna att välja tomt A är att man vill ha en tomt som var tyst och att alternativet bäst motsvarar detta då den ligger längst från vägen.

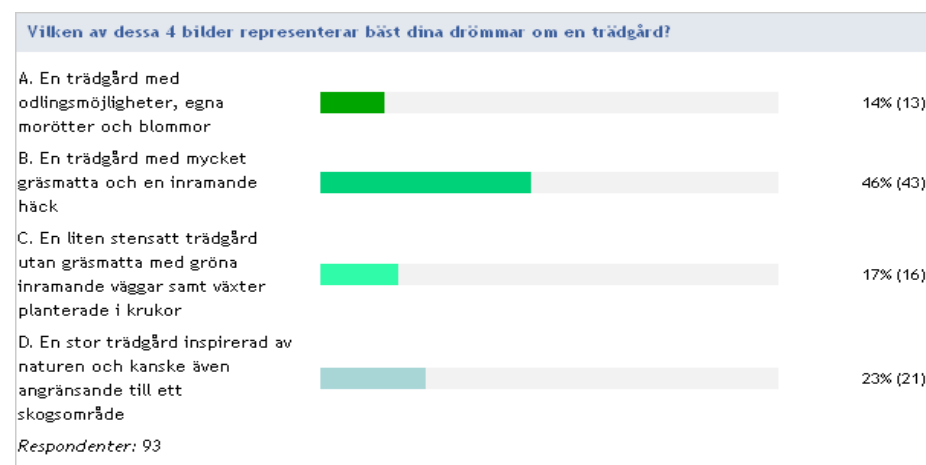
15 % (14 svarande) vill ha trädgården framför huset, alternativ B. Resonemanget för detta alternativ var precis tvärt emot de som svarade alternativ A. Man vill inte ha insyn från gatan i sitt hus och trädgården ska istället utgöra en "buffertzon". Även här nämns vädersträcken som avgörande.

Det sista alternativet, C, huset ligger mitt på tomten, föredras av 28 % (27 svarande). Kommentarer till detta alternativ var en blandning av vad som skrivs för de föregående två alternativen. Här anser man att det är viktigt med både skydd mot gatan och en insynsskyddad trädgård bakom huset. Motiven handlar också återigen om vädersträck. Man skriver att tomten på detta sätt går att utnyttja under hela dygnet och att man vill ha uteplatser på båda sidor av huset för att kunna utnyttja solen. Det kom även fram en del kommentarer om att man på detta sätt får lagom avstånd till sina grannar.

Fråga fem, var en bildfråga och ställdes till båda grupperna.

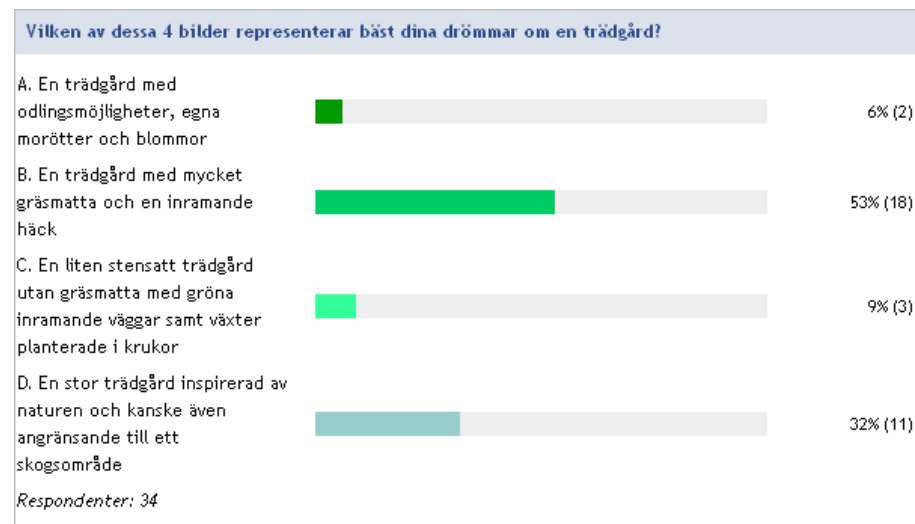

Fråga 5)

Tanken med den här frågan var att använda svaren som indikationer till vad de svarande såg som en önskvärd trädgård. Trädgård nummer två, en trädgård med mycket gräsmatta och en inramande häck, föredrogs av hela 46 %. Det är svårt att resonera kring vilka motiveringar som de svarande hade till denna fråga, då jag inte gav dem någon chans att kommentera i en fritextfråga.

Resultatet var samtliga lika för motsvarande fråga bland dem som köpt bostad.

Kanske kan det vara så att många resonerar att alternativ b är den trädgård som bäst symboliserar den "normala" bilden av en villaträdgård, och kanske även den som de flesta ser framför sig att de skulle kunna komma att få då man köper sig ett hus. Att så många valde alternativ b tyder även på att gräsmatta är en betydelsefull del för hur en trädgård ska se ut. Svaret kan också tyda på att en något större tomt är önskvärd.

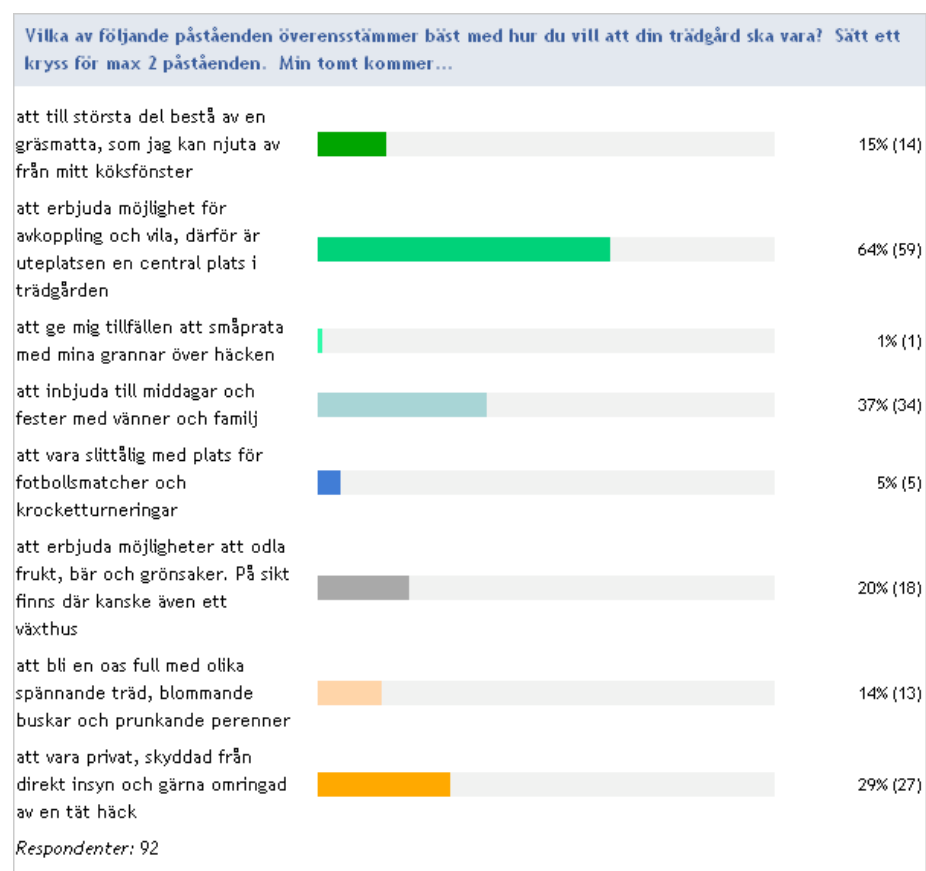
Jag blev lite förvånad att det inte var fler av de svarande som vill ha den stensatta och "lättskötta" tomten med ett omringande staket. Kanske det var just att den var inhägnad som gjorde att den inte var så populär då jag tror att många är rädda för att få en skuggig tomt. Eller så var det pågrund av att detta alternativ var helt stensatt och inte hade någon gräsmatta alls, vilket i så fall ytterligare stärker idén om gräsmattans attraktivitet.

Att det var få som väljer odlingsträdgården var kanske ganska väntat, eftersom bilden visade på en trädgård som nästan helt var uppodlad och detta kan uppfattas som ett betungande ansvar.

Till sist kan jag konstatera att det inte var så givande att visa bilder i en enkät då jag inte hade motiveringar till de olika svaren. Att använda denna fråga under andra former till exempel intervjuer, hade eventuellt gett ett annat resultat.

Följande två frågor, 6 och 7 var riktade till gruppen som inte köpt bostad, och syftade alla till att skapa bilder av vad man förväntar sig av sin trädgård.

Fråga 6)

Av svaren kunde jag utläsa att möjligheten till avkoppling var den viktigaste funktion som trädgården skulle erbjuda personerna i undersökningen. Två andra populära alternativ var att den skulle vara privat samt att man skulle kunna bjuda in till fest.

18 personer skriver att de är intresserade av att odla. Detta till skillnad från förra frågan då få personer valde den trädgård som innehöll en odlingslott. Kanske denna fråga gav en bättre bild av att det finns ett intresse för odling bland de svarande. Det har nämligen framkommit i tidigare enkäter (JM trädgårdspanel-2008), att odling är något som engagerade många av företagets kunder.

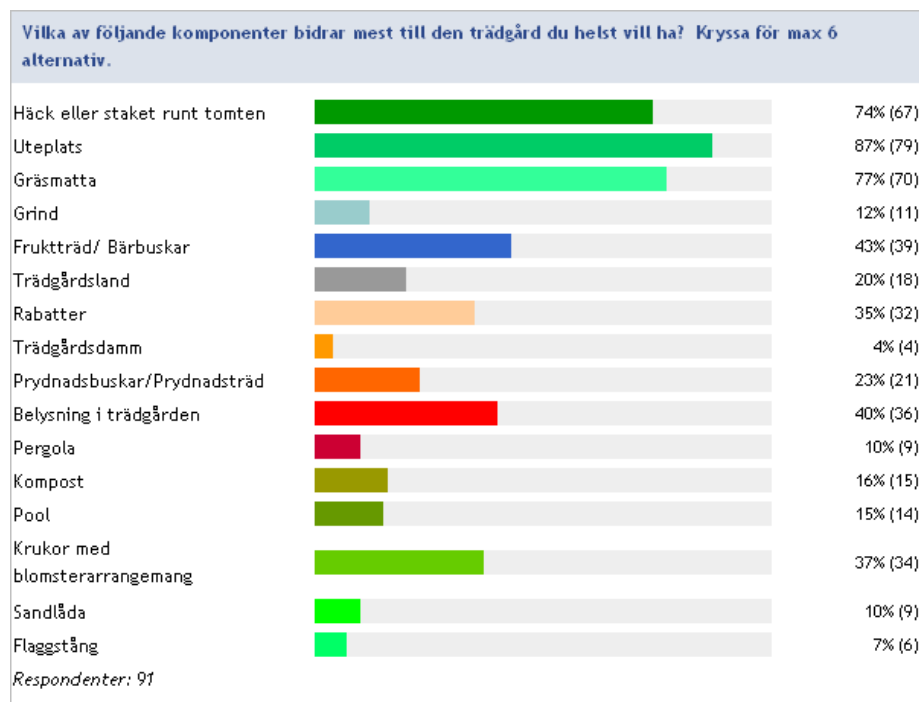
Något som förvånade mig var att det var så pass få som valde att trädgården skulle vara slittålig och plats för fotboll och krocket. Enligt företaget är 70 % av kunderna barnfamiljer, som vilka rimligtvis skulle värdera detta alternativ högre. Att så få valde detta alternativ kan antagligen förklaras med att svarsalternativet som syftade på lek inte var tydligt definierat (krocketturneringar och fotbollsmatcher). Svaren hade troligtvis blivit annorlunda om frågan formulerats med mer fokusering på barnlek.

Till fråga 6 hade de svarande möjlighet att skriva kommentarer om de ansåg att det fanns fler funktioner som inte togs upp i frågan och som de ansåg viktiga. Denna fritextfråga hade 52 svar där en övervägande del av de svarande skriver att de anser att trädgården ska vara lättskött samt ge möjlighet för avkoppling och ro. Här skrivs även att trädgården är viktig för lek.

Några andra punkter som de svarande skriver är att trädgården ska vara solig, en avskild plats samt att fungera som "extra rum till huset".

Följande fråga, fråga sju, syftade återigen till att kartlägga förväntningar, och handlade om vilka komponenter som de svarande uppfattade som viktiga i en trädgård.

Fråga 7)

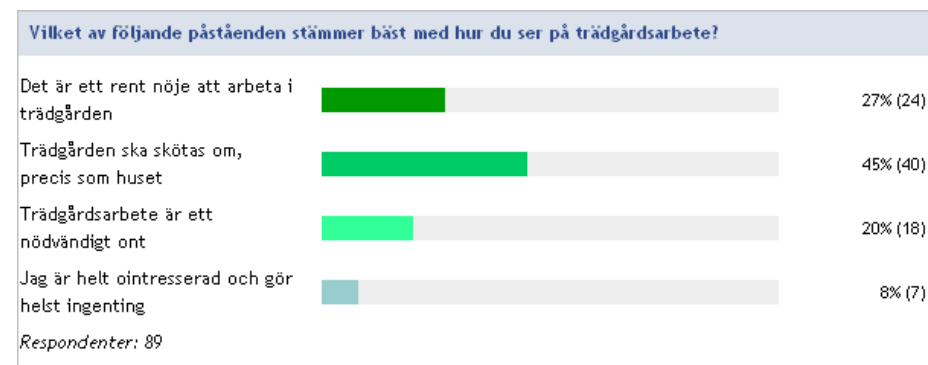
Denna fråga bekräftade vad som framkommit i de två tidigare frågorna. 87 % skriver att uteplatsen är en av de viktigaste delarna för att skapa en önskvärd trädgård vilket stämmer bra överens med vad som tidigare sagts om trädgårdens viktigaste funktion som en plats för vila och avkoppling.

Tätt efter uteplatsen kommer gräsmatta och häck eller staket runt tomten. Inte heller detta var uppseendeväckande utifrån vad som framkommit ur tidigare svar och kommentarer. Fruktträd, belysning i trädgården samt krukor med blomsterarrangemang var alla ungefär likvärdiga i antal svar.

Något som är värt att notera i denna fråga är även att de svarande uttryckte ett större intresse för nyttväxter, det vill säga frukt och bärbuskar än prydnadsträd/ prydnadsbuskar.

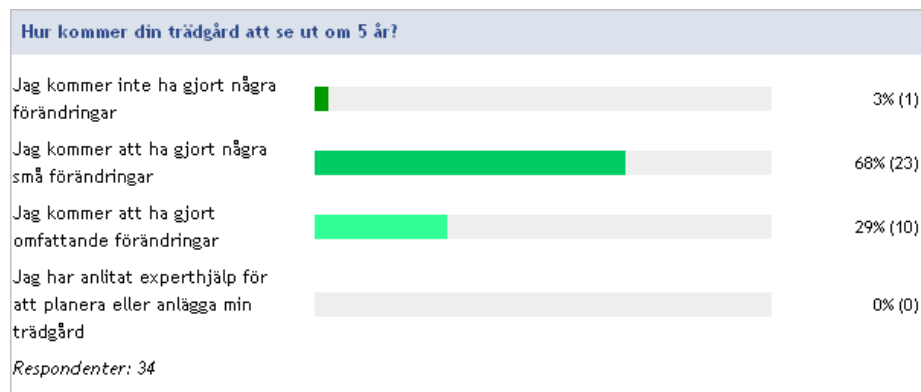
Den sista frågan, fråga åtta, i huvudavsnitt ett var ett försök att se hur pass de svarande var intresserade av trädgård.

Fråga 8)

45 % skriver att trädgården ska skötas om, precis som huset. Ett diplomatiskt svar som jag tolkade som ett positivt svar i den bemärkelsen att de flesta av de svarande är intresserade av att sköta om och arbeta i sin trädgård. Noterbart är även att 27 % svarar att de anser att det var ett rent nöje att arbeta i trädgården samt att lika många säger sig vara nästan helt ointresserade.

Fråga 5 till gruppen som köpt bostad

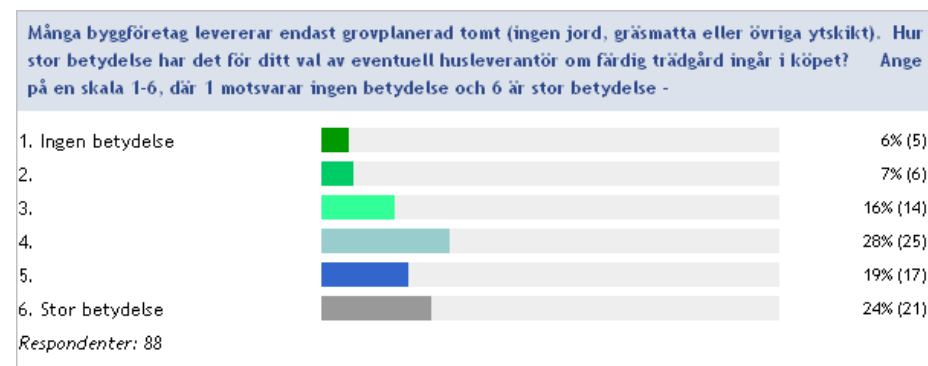
Om man tittar på de svar som jag fick in från gruppen som köpt ett hus visade det sig att de flesta av de svarande vill göra en del förändringar i sin trädgård och även omfattande förändringar, se resultatet nedan. Detta tolkade jag som att de intressen, som finns hos de som besvarade enkäten, i många fall växer då de väl får tillgång till en egen trädgård. Kommentarer kring att trädgårdsintresset ökar då man väl skaffat sig en trädgård är även något jag stött på tidigare under mitt arbete i samband med att jag samtalade med nyinflyttade kunder.

Huvudområde två: Originalutförande och tillval

Som jag angav i metodavsnittet fanns det mycket att ta ställning till och fundera över då vi formulerade frågorna i detta huvudavsnitt. Resultaten gav dock bra indikationer som sedan hjälpte mig att dra slutsatser angående en grundstandard på företagets villaträdgårdar.

Den första frågan gav en bild över hur pass viktigt det var med en färdig trädgård då man flyttade in. Medelvärde låg på 4,2. det vill säga större delen av de svarande tycker att det är viktigt eller har stor betydelse då man anger 4 eller mer på skalan.

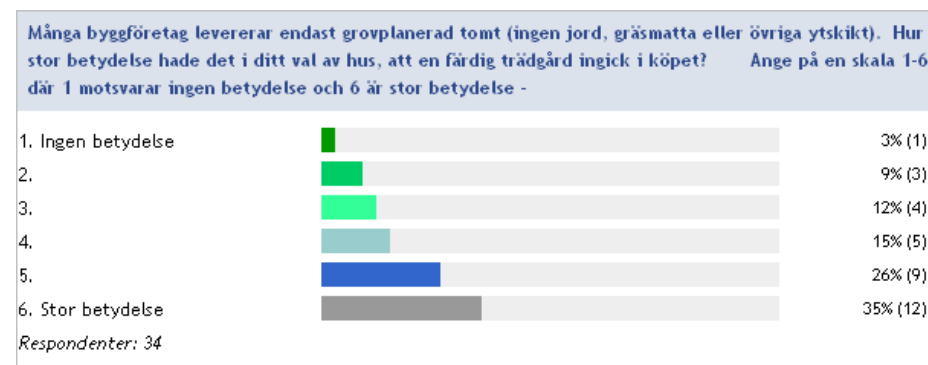
Fråga 9)

Svaren från samma fråga besvarad av gruppen som köpt hus visade ett något högre resultat av medelvärdet.

Medelvärdet var 4,6. Här ser man en ännu tydligare tendens att det är viktigt att tomten är iordningställd då man flyttar in. Jag tolkade detta som att de svarande här kanske har en större erfarenhet av frågan. Många kanske även vet hur det är att färdigställa trädgården själv.

Fråga 6 till gruppen som köpt bostad

Fråga 10)

Tänk dig att du har köpt ett nyproducerat hus, hur skulle du värdesätta om följande komponenter (anläggningsmoment) ingick? Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar ej viktigt och 6 är mycket viktigt.

Frågan som ställdes hade följande alternativ:

- Uppfart med grus
- Uppfart med asfalt
- Entrégång med grus
- Entrégång med plattor
- Uteplats med grus
- Uteplats med trall
- Uteplats med plattor
- Planterad häck i tomtgräns
- Staket i tomtgräns
- Frösådd gräsmatta
- Rullad färdig gräsmatta
- Del av tomten som orörd naturmark
- Ett planterat träd
- Färdig planteringsyta utan växter
- Färdigkomponerad och planterad rabatt med buskar eller perenner.
- Brevlåda

Entrégång med plattor placerar sig som nummer ett på listan av vad personer som inte köpt hus anser viktigast i färdigställandet av en tomt. Som nummer två och tre väljer personerna i enkäten en färdig gräsmatta och en häck planterad i tomtgränsen.

De personer som köpt hus värderade alternativen lite annorlunda. Man anser istället att uteplatsen med trätrall är viktigast samt en färdigutrollad gräsmatta och först på tredje plats kommer entrégången.

Något jag trodde skulle placeras högre var uppfart med asfalt. Uppfarten kom på fjärde plats och bara på sjätte plats bland dem som köpt hus, vilket i och för sig är ganska höga placeringar, men jag hade trott att den skulle vara bland de tre översta. Då jag tidigare studerat nybyggda områden har jag noterat att var och varannan familj, i efterhand valt att lägga asfalt eller plattor på uppfarten, vilket jag tolkar som att det är en viktig detalj för många.

Resultat av fråga 10 (Fråga 7 gruppen som köpt hus)

*Siffran inom parentes anger motsvarande resultat från enkäten från dem som köpt hus.

Placering	Alternativ	Medelvärde på 6 gradig skala	Antal svarande
1 (2)*	Entrégång med plattor	5 (5,1)*	85 (33)*
2 (2)	Rullad färdig gräsmatta	4,5 (5,1)	85 (33)
3 (5)	Planterad häck i tomtgräns	4,4 (4,9)	85 (33)
4 (6)	Uppfart med asfalt	4,2 (4,5)	85 (33)
5 (1)	Uteplats med trall	4,1 (5,2)	85 (33)
6 (10)	Uteplats med plattor	4,1 (3,5)	85 (33)
7 (4)	Brevlåda	3,8 (4,5)	85 (33)
8 (9)	Staket i tomtgräns	3,6 (5,6)	85 (33)
9 (11)	Del av tomten som orörd naturmark	3,2 (3,3)	85 (33)
10 (13)	Frösådd gräsmatta	3,1 (2,8)	85 (33)
11 (7)	Färdig planteringsyta utan växter	3,0 (3,7)	85 (33)
12 (8)	Ett planterat träd	2,8 (3,6)	85 (33)
13 (15)	Uppfart med grus	2,6 (1,8)	85 (33)
14 (12)	Färdigkomponerad rabatt med växter	2,4 (3,2)	85 (33)
15 (14)	Entrégång med grus	2,3 (1,9)	85 (33)
16 (16)	Uteplats med grus	1,7 (1,7)	85 (33)

Frågan om hur man värderade de olika anläggningsmomenten hade en fritextfråga där det framkom tydliga indikationer på att det var viktigt med den "färdiga trädgården" då man flyttade in. "Ju mer färdigt desto bättre", var en av kommentarerna. Här framkom åsikter från dem som köpt hus, att det inte var viktigast med vilket specifikt ytskikt man fick på respektive yta utan att kvalitén på de grundläggande markarbetena var bra. En del kommentarer pekade också på att man ville välja växterna själv men gärna i samråd med någon växtkunnig person, precis som man fått hjälp med att göra valen till insidan av huset. För vissa av de svarande är det alltså en fördel att inte behöva lägga ner något arbete själva, medan andra vill skapa sig en personlig trädgård men på lite längre sikt.

I fråga 11 ville företaget undersöka olika tillval i trädgården värderas. Med ett tillval menas, med företagets termer, något som man betalar extra för. Varje alternativ betygsattes utifrån hur pass intresserade de svarande var att få tjänsten utförd fast denna gång mot en extra kostnad.

Fråga 11)

Om du skulle köpa ett nyproducerat hus, hur intresserad är du av att välja något av följande alternativ mot en extra kostnad, om det inte ingick från början? Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar ej intressant och 6 är mycket intressant.

Frågan som ställdes hade följande alternativ:

- Asfalt på uppfarten (om grus är original)
- Plattor på entrégång (om grus är original).
- Plattor eller trall på uteplatsen (om grus är original).
- Färdig gräsmatta på rulle (om frösådd gräsmatta är original)
- Häck eller staket i tomtgräns.
- Ett planterat träd
- Planteringsyta utan växter
- Planterade växter i en rabatt
- Utomhusbelysning i trädgården

I den efterföljande fritextfrågan skrev några av de svarande till exempel att det var svårt att svara sanningsenligt på denna fråga utan att få några priser att utgå ifrån. Denna kommentar kan jag mycket väl förstå, och det var även liknande frågeställningar som jag och företaget hade då vi utformade frågan och som gjorde den så svårt att formulera. Tidigare undersökningar som gjorts i andra sammanhang har visat att det kan vara svårt att få tillförlitliga

svar när man ställer frågor där pengar är inblandade menar Anna Persson, informationsansvarig på företaget.

På grund av detta har det inte varit lätt att dra slutsatser utifrån svaren. Det var intressant att se på skillnaderna mellan den här frågan, där det nämndes pengar, jämförelsevis med fråga 10, där det svarande fick önska sig saker som skulle vara färdigställt på tomten. Det är klart att man som husköpare önskar att det mesta ska ingå som grundstandard. Om man jämför medeltalen från den här frågan med medeltalen från frågan där inget kostade extra, var medeltalen lägre för den första gruppen som inte köpt bostad. Det vill säga man värderade inte alternativen lika högt då man var tvungen att betala extra. Detta är kanske inte att betrakta som särskilt förvånande.

Resultat av fråga 11 (fråga 8 för gruppen som köpt hus)

**Siffran inom parentes anger motsvarande resultat från enkäten från dem som köpt hus.*

*** Intressejämförelse med fråga 10. Där – står för ett lägre medelvärde än i fråga 10 och = står för ett likvärdigt tal samt + står för en ökning.*

Placering	Alternativ	Medelvärde på 6 gradig skala	Antal svarande	Intressejämförelse med fråga 10
1(1)*	Entrégång med plattor (istället för grus)	4,6 (5,2)*	83 (33)*	- (=)**
1 (1)	Uteplats med trall eller plattor (istället för grus)	4,6 (5,2)	83 (33)	- (=)
3 (3)	Planterad häck eller staket i tomtgräns	4,5 (4,8)	83 (33)	= (=)
4 (5)	Rullad färdig gräsmatta	4,0 (4,4)	83 (33)	- (-)
4 (4)	Uppfart med asfalt (istället för grus)	4,0 (4,6)	83 (33)	- (+)
6 (5)	Utomhusbelysning i trädgården	3,4 (4,4)	83 (33)	Ingick inte i tidigare fråga
7 (7)	Färdig planteringsyta utan växter	2,5 (3,8)	83 (33)	- (=)
8 (8)	Ett planterat träd	2,2 (3,5)	83 (33)	- (-)
9 (9)	Färdigkomponerad rabatt med växter	2,0 (3,2)	83 (33)	- (=)

Vad som däremot är värt att notera, är att medeltalen för gruppen som köpt hus, för vissa av alternativen var desamma eller till och med hade höjts, då man var tvungen att betala extra för att få tjänsten utförd. I den grupp som köpt hus värderade man sex av de åtta möjliga alternativen lika eller högre trots att man var tvungen att betala för åtgärden. Betydelsen av en asfalterad uppfart ökade för de personer som köpt hus. Noterbart var också att detta var det enda alternativet som ökade.

Detta kan tyda på att man med erfarenheten av att ha gått igenom husköp och trädgårdsanläggning, vet att det är mycket jobb att fixa i trädgården själv och att det är värdefullt om man får hjälp med tjänsten även om den kostar pengar.

Jag tolkar detta som att uppfarten för bilen ses som en mycket viktig komponent för kunderna. Eftersom de svarande är extra angelägna om att betala för att få denna tjänst utförd.

Något jag spekulerade kring var återigen gruset som ett material som de svarande i enkäten ogillar och gärna byter bort. Detta resonemang stärktes ytterligare då svaren från den här frågan visade att de svarande är beredda att betala extra för en åtgärd som leder till att de slipper grus.

Intresset för att betala extra för färdigkomponerade rabatter, träd och planteringsytor är lågt i båda enkäterna. Jag tolkade detta som att det finns intresse för dessa komponenter men att man inte är lika benägen att betala extra för att få det utfört innan man flyttat in. Många resonerar kanske som så att rabatter och perenner inte ses som primära i trädgården och inte nödvändiga för att få trädgården att se någorlunda acceptabel ut den första tiden.

Kommentarerna innefattade även att de svarande gärna vill ha belysning i trädgården som ett möjligt tillval. Visserligen har det blivit alltmer inne med att man belyser sin privata trädgård, men jag tror eventuellt att årstiden (november-december) delvis kan förklara varför så många önskade sig extra belysning som tillval i trädgården.

I fritextfrågan till fråga elva angavs även en del andra kommentarer. En kommentar löd:

”Vissa av alternativen som nämndes i frågan fanns som tillval då vi köpte huset, till exempel asfalt på uppfarten samt rullad gräsmatta. Detta tyckte vi var intressant men absolut inte till det priset som var långt över marknadspris. Det blev mycket billigare att ta hit en annan firma efteråt”.

Från svaren kunde jag dra slutsatsen att entrégång, färdiga gräsmattan, uteplatsen samt häck i tomtgräns var de mest önskvärda delarna. Att ha en uppfart med asfalt samt att brevlådan var på plats var också alternativ som ansågs viktiga. Vad de svarande däremot inte såg som så viktigt var att rabatterna var planterade vid inflyttandet. Allmänt kunde jag även konstatera av svaren från de båda grupperna, att det fanns en mycket liten tilltro till ytor som var belagda med grus.

Fråga 12 syftade till att undersöka om det fanns något intresse för olika valmöjligheter i trädgården.

Fråga 12)

Om du skulle köpa ett nyproducerat hus, hur intressant skulle det vara att bli erbjuden något av dessa val för trädgården? Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar ej intressant och 6 är mycket intressant.

Fråga ställdes med följande alternativ:

- Val av häckväxt (t.ex. bok, måbär, liguster)
- Val av häckstorlek (högre och tätare plantor)
- Val av trädsort (t.ex. fruktträd, lövträd, barrträd).
- Val av färg och form på plattor vid entré/uteplats.
- Val av olika växter till rabatter och planteringar (olika buskar eller perenner).

Resultat av fråga 12 gruppen som inte köpt hus (fråga 9 gruppen som köpt hus).

*Siffran inom parentes anger motsvarande resultat från enkäten till dem som köpt hus.

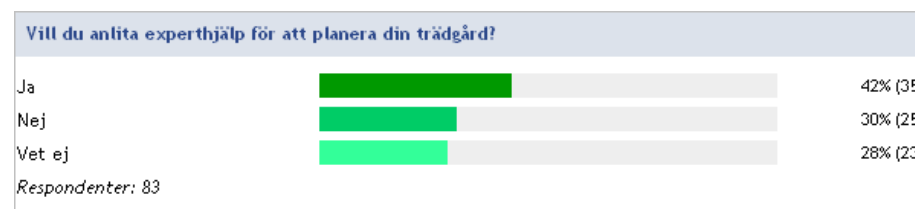
Placering.	Alternativ	Medelvärde på 6 gradig skala	Antal svarande
1(2)*	Val av färg och form på plattor	5,0 (5,1)*	83(32)*
2 (1)	Val av storleken på häckplantan	4,4 (5,2)	83(32)
3 (3)	Val av häckväxt	4,4 (5,1)	83(32)
4 (4)	Val av trädsort	3,7 (4,8)	83(32)
5 (5)	Val av olika växter till rabatter och planteringar	3,4 (4,6)	83(32)

Av siffrorna i tabellen framgår att intresset var något större hos gruppen som köpt hus jämfört med hos dem som ännu bara står i kö. Om man till exempel tittar på alternativet "Val av storleken på häckplantan" visade det sig att gruppen som köpt hus värderar detta alternativ högst och att alternativet även har det högsta medeltalet i hela undersökningen. Jag tolkade detta resultat som en indikation på att man har synpunkter på den häck som levererats och gärna hade fått större plantor av en bättre kvalitet.

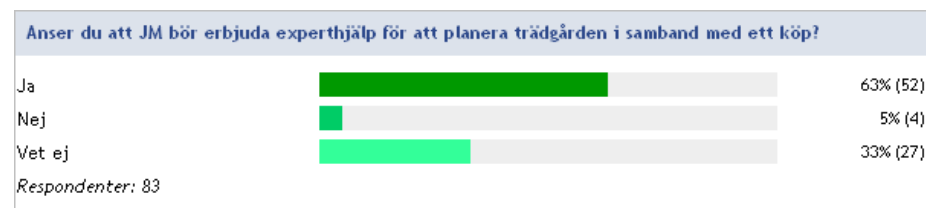
Återigen framkommer det av svaren att valet av specifika växter för plantering inte är särskilt populärt. Jag tolkade detta som att växterna ses som sekundära komponenter i trädgården och som många tänker att de kommer att fixa plantering av rabatter efterhand. Det framgick även från kommentarer ur fritextfrågan att just val av växter är något man vill bestämma själv för att skapa sig en egen identitet på sin trädgård. En del skriver dock att man ändå gärna vill få hjälp att välja växterna tillsammans med en trädgårdskunnig person. Vilket stödjer det resultat som framgår av nästa fråga.

Den sista frågan, 13 a och 13 b, i huvudavsnitt två, var enbart riktad till gruppen som inte köpt bostad ännu.

Fråga 13 a)

Fråga 13 b)

Svaren gav en intressant bild över hur de svarande ser på trädgårdshjälp. 42 % svarar ja på frågan om de vill anlita någon för att få hjälp att planera sin trädgård. En relativt stor andel är osäkra och ungefär lika många säger nej.

Resultatet av fråga 13 b, intresset för trädgårdshjälp som en tjänst, visar däremot att intresset är större. 63 % skriver ja men fortfarande är 33 % osäkra. Endast 5 procent uppger dock att de är negativt inställda till förslaget. Detta resultat stämde bra ihop med vad som framkom i fritextfrågan i fråga 12. Jag tolkade

detta resultat som att personerna i enkäten vill skapa sig en personlig trädgård, och inte ha samma växter i rabatten som grannen men att man gärna vill ha hjälp att välja växter av en trädgårdskunnig i samband med köp av huset.

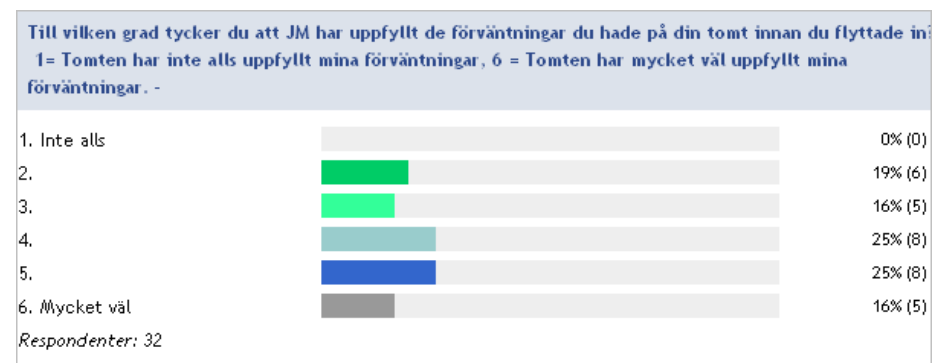
Huvudområde tre: Uppfyllda förväntningar

Frågorna i huvudavsnitt tre var endast riktat till gruppen som köpt hus av företaget. Huvudavsnittet var en utvärdering av hur de svarande ansåg att företaget uppfyllt de förväntningar man haft på sin trädgård.

Som jag tidigare skrev var antalet svar från denna enkät så pass få att jag tidigare endast kommenterat vissa av resultaten. För detta avsnitt har jag valt att redovisa alla resultaten. Därför att frågorna endast ställdes till den här gruppen och för att de ger intressanta indikationer på hur arbetet med trädgårdar fungerar.

Kommentarerna som kommit fram i detta frågeområde är många av de slaget som bekräftar vad jag hört då jag varit ute och talat med boende och vad jag själv misstänkt under mina studiebesök.

Den första frågan svarade på vad man ansåg om helhetsintrycket av företagets arbete med trädgårdar.

Tittar man på staplarna i diagrammet ser det ut att vara en ganska jämn spridning från att vara inte så nöjd till att vara mycket nöjd. Medeltalet för denna fråga var 4. Ett ganska bra betyg men samtidigt ska man ha i åtanke den låga svarsfrekvensen och att procentsatserna ska tolkas med stor försiktighet.

I följande frågor delade jag upp helheten på enskilda anläggningsmoment som de svarande fick tycka till om. Frågan löd:

Hur nöjd är du med de markarbeten som var utförda av JM när du flyttade in i din nya bostad?

Frågan ställdes med följande alternativ:

- Gräsmatta
- Uppfart
- Uteplats/er
- Placering av rabatter
- Val av växter (trädart, häck, rabatter)
- Jorddjup och kvalitet på jorden
- Planterad häck i tomtgräns
- Plattlagda ytor
- Trällytor

Resultatet av frågan sammanfattas här nedan.

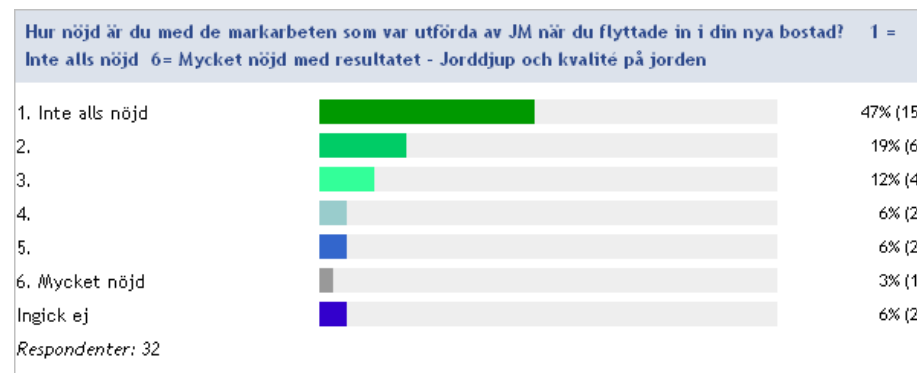
*Siffran inom parentes anger antal svarande som angav att alternativet inte ingick då de köpte hus.

Placering	JM:s arbete med:	Medelvärde på 6-gradig skala	Antal svarande
1	Uppfart	4,9	29 (3)*
2	Uteplats/er	4,8	32
3	Plattlagda ytor	4,6	27 (3)
3	Trallytor	4,6	29 (3)
5	Placering av rabatter	4,1	21 (10)
6	Val av växter	3,1	23 (8)
7	Gräsmatta	3,0	27 (5)
8	Planterad häck i tomtgräns	2,6	22 (9)
9	Jorddjup och kvalitet på matjorden	2,1	30 (2)

Denna fråga anser jag vara mycket intressant för företaget att studera. Frågan ger vissa intressanta indikationer på vad det är som företaget måste bli bättre på.

De ”hårda” delarna så som uppfart, uteplatser (plattor och träkonstruktioner) får alla ganska höga betyg av personerna i undersökningen. Av svaren att döma lyckas alltså företaget med att leverera en produkt som gör kunderna nöjda.

Däremot pekar resultatet av denna fråga på att man inte kommit lika långt när det gäller de ”mjuka delarna” så som häck och gräsmatta. En av förklaringarna till varför man inte lyckas med häck och gräsmatta misstänker jag går att läsa ut ur en av delfrågorna. Medeltalet på frågan om personerna var nöjda med jorddjup och jordkvalité var 2,1. 15 personer av 32 svarar endast en etta på den sexgradiga skalan, alltså nästan 50 % är av någon anledning inte alls nöjd med den jord man fått på sin tomt.

Följande fritextfråga gav stor respons, hela 20 kommenterade av ca 30 svarande. Den stora responsen tolkade jag som att detta är något som engagerade de svarande i enkäten.

Frågan löd:

Kommentera gärna din upplevelse av JM:s utförda markarbeten.

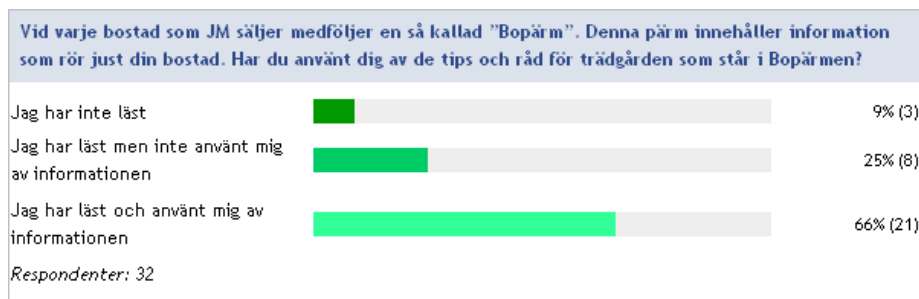
En av kommentarerna avslutas med:

”Vi är mycket nöjda med företaget överlag men problemen med tomten har irriterat mycket och det drar verkligen ner betyget”.

Detta svar tyder på att trädgården ses som en viktig bit för det totala helhetsintrycket.

Kommentarerna i fritextfrågan handlade mycket om gräsmattan och kvalitén på jorden vilket stämde bra överens med vad jag såg i stapeldiagrammen. Det framkom även en del kritik gällande häckplantering och dränering.

Sista frågan i detta huvudavsnitt handlade om den information om trädgård som går ut till kunderna i samband med att de flyttar in.

Svaren visade att en övervägande del av de svarande anser att de haft nytta av den information som står i Bopärmen. I fritextfrågan som följde på denna fråga fick de svarande uppge om de saknade någon information.

Kommentera gärna om det är någon specifik information som du saknar i pärmen.

Ingen av de sex personer som svarade på denna fråga uppgav att de saknade någon information. Därför kunde inte svaren hjälpa mig i min analys av frågan.

Huvudområde fyra: Övriga frågor

I huvudområde fyra ställde jag frågor som syftade mer på den andra delen av mitt arbete med gräsmattan. Huvudområdet blev ett ganska kort avsnitt med endast 4 frågor. Första frågan handlade om vad som kan ses som en bekymmersfri trädgård och ställdes till båda grupperna.

Fråga 14)

JM strävar efter att leverera ett så "bekymmersfritt" boende som möjligt. På vilket sätt anser du att detta skulle kunna innefatta din trädgård?

Detta var en fritextfråga och svaren bestod därför av skrivna kommentarer. Resultatet blev en mängd skilda svar som gick att kategorisera i några större gemensamma ståndpunkter hos de svarande.

De svarande anser det som bekymmersfritt att få hjälp med att planera trädgården samt att få den iordningställd av företaget innan man flyttar in. Några berör i samma mening tillval för trädgården och möjlighet att påverka. Kommentarererna innefattar även synpunkter på att trädgården ska vara lättskött, men anger dock inte på vilket sätt. Kommentarererna handlar om vikten av att trädgården ges en bra grund- jord och underarbete- så att man sedan lättare kan plantera och fixa själv. En annan åsikt var att det är viktigt att trädgården är insynsskyddad.

Dessa svar speglar vad de svarande i denna enkät tycker och sammanfattar även ganska väl vad som tidigare nämnts i enkäten. Kommentarererna som kretsar kring hjälp med anläggningen av trädgården samt att få hjälp att planera, tror jag är en följd av att många känner sig tidspressade i dagens samhälle. Många saknar kunskap om trädgårdsodling, men vill ändå ha en trädgård som kan erbjuda avkoppling och vara en plats där man kan umgås med vänner och familj.

Att ha ett kaklat badrum och ett modernt kök kan av många uppfattas som statusgivande. Följande två frågor syftade till att undersöka om de svarande såg på trädgård som ett sätt att visa upp sig inför sina grannar och om trädgårdens utseende därmed kan säga något om personerna i huset. Frågorna ställdes endast till gruppen som inte köpt bostad.

Fråga 15 a)

Samt en följdfråga till dem som svarade ja:

Fråga 15 b)

Varför är det viktigt för dig att din granne har en fin trädgård?

Fråga 16 a)

Fråga 16 b)

Varför spelar det någon roll vad din granne tycker om din trädgård?

Det intressanta med båda dessa frågor var att läsa kommentarerna. Vissa av svaren bekräftade min hypotes om att trädgården kan signalera en hel del till omgivningen och grannskapet.

På fråga 15 skriver en person:

"En trädgård ger vibbar hur man sköter sig i andra sammanhang?"

En annan kommentar löd:

"den (trädgården) visar på något vis vad man är för en typ".

På fråga 16 skriver en annan:

"Den speglar en del av mig som person och jag vill därför visa upp något fint".

Dessa kommentarer tyckte jag gav signaler om att trädgården var ett sätt att visa upp sig inför sina grannar och att trädgården även i viss mån kan signalera status.

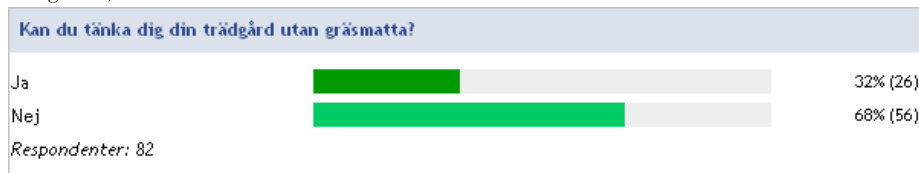
Ur kommentarerna till fråga 15, framkom synpunkter och rädsla att värdet av husen skulle sjunka om grannen inte hade fint i trädgården. Detta kanske kan förklara skillnaden varför fler ansåg det var viktigare att grannens trädgård såg bra ut jämfört med vad grannen ansåg om den personliga trädgården. Att man brydde sig om hur grannens tomt såg ut var inte enbart en rädsla för att värdet på ens egen tomt skulle minska, utan även att trädgårdarna hade en viktig del i skapandet av ett trevligt område samt att man inte ville ha en tråkig utsikt från sitt fönster.

Kommentarerna till fråga 16 - om det spelade någon roll vad grannen tyckte om den personliga trädgården - handlade om att "alla ska trivas" och att grannen också ska kunna titta ut genom sitt fönster och inte behöva se en skräpig trädgård. Av kommentarerna att döma verkade det som om grannrelationen stärktes om grannen "gillade det han såg i trädgården bredvid". Kommentarerna kretsade även kring det faktum att om man ställer krav på att grannen ska ha en välskött trädgård är det viktigt att grannen gillar den trädgård som man själv har.

Resultatet av dessa två frågor samt de analyser jag gjort utifrån kommentarerna i fritextfrågorna, tolkade jag som att trädgården har en betydande roll. Den bidrar till en gemensam helhet för området, anses höja värdet på husen samt kan även starta konflikter grannar emellan.

Fråga 17 handlade om gräsmattan.

Fråga 17)

Samt en följdfråga:

Vad skulle du kunna tänka dig som ett alternativ till gräsmatta?

En tredjedel av de svarande skriver att de kan tänka sig att vara utan gräsmattan. Anledningen till varför man inte vill ha gräsmatta är att man anser den för jobbig att sköta. Istället för gräsmatta vill man till exempel ha en stensatt yta eller en extra stor uteplats. En majoritet av de svarande kan ändå inte tänka sig en trädgård utan gräsmatta och jag tolkade resultatet av denna fråga som att gräsmattan för många har en självklar plats i trädgården.

Den sista frågan i hela enkäten var en fritextfråga där de svarande fick skriva fritt och kommentera företagets arbete med trädgård.

Finns det något annat som du anser JM bör tänka på angående ämnet trädgård och som inte har tagits upp i någon av de tidigare frågorna?

Även denna fråga gav en rad olika svar. Jag konstaterade ur svaren att storleken på tomterna bör vara större, idén med utökade tillvalsmöjligheter för trädgården är en bra idé samt att man gärna vill ha råd från en trädgårdskunnig. Det kommenterades även kring att få en mer privat trädgård.

Kommentarerna innefattade även synpunkter kring att de svarande inte hade något ytterligare att tillägga. Detta skulle då kunna tyda på att enkäten varit komplett, men jag misstänker att detta var en signal om att de flesta var ganska nöjda med att detta var sista frågan.

Är en vattenspegel ett tänkbart alternativ till gräsmatta för en förgård till ett småhus? Vattenfylld visningsträdgård, "The Off-Shore Garden", Chelsea Flower Show 2009.

6. Förslag till grundstandard för en gruppbebyggd småhusträdgård

Detta kapitel är en sammanfattning av slutsatser grundade på de synpunkter som de svarande angav i enkäten. Avsnittet är riktat till företaget och kan ses som rekommendationer och ett diskussionsunderlag för det fortsatta arbetet med att säkerställa en bra kvalitet på företagets småhusträdgårdar.

Trädgården har betydelse för helheten

Bland de svarande finns ett stort intresse för trädgård. En slutsats av enkäten är att företaget ska fortsätta marknadsföra en färdig trädgård då detta är att betrakta som efterlängtat bland kunderna och kan användas som ett säljande koncept. Att få en färdig trädgård kan till och med vara avgörande då det är dags att välja husleverantör. Därför bör det i marknadsföringen av småhus tydligt framgå att en färdigplanerad trädgård ingår i husköpet samt vilka fördelar detta kan innebära för kunden.

De ”hårda” delarna, så som uppfart, uteplatser (plattor och träkonstruktioner) fick höga betyg i utvärderingen. Däremot var betyget lägre avseende de ”mjuka” delarna, så som häck, planteringar, rabattjord och gräsmatta vilket medför att vissa av de trädgårdar som byggs idag inte alltid motsvarar de förväntningar som de svarande i enkäten har. Trädgården är en viktig del för det totala helhetsintrycket av den köpta bostaden. Det framkom i enkäten, bland annat att ett felaktigt jorddjup eller dåligt växtmaterial lätt orsakar onödigt missnöje bland kunderna. Det är därför viktigt att anläggningsprocessen av vegetationen fungerar. Packningsskador och för lite jord i rabatterna eller en jord av dålig kvalitet, gör det svårt att få växterna att etablera sig och kommer att medföra en dyrare och mer tidskrävande etableringsskötsel. Om en satsning görs idag på att förbättra arbetet med vegetation i trädgårdarna, kan detta bli en stark konkurrensfördel i säljandet av småhus.

En trädgård med möjlighet till avkoppling

De svarande i enkäten angav att den viktigaste funktionen som en trädgård ska erbjuda är möjlighet till avkoppling. Eftersom detta framgår så tydligt i

undersökningen bör fokus i planeringen ligga på insynsskyddade tomter med möjlighet till avkoppling.

I kombination med att trädgården skall vara insynsskyddad är det även enligt de svarande i enkäten viktigt med vädersträck, där solen är en betydelsefull faktor för hur tomten bör utformas. Även önskemål på olika tomtstorlekar framkom av svaren i enkäten. Företaget bör därför fortsätta erbjuda både stora och små tomtalternativ.

Rekommenderad grundstandard och tillvalslistor

Den grundnivå som företaget borde eftersträva bör, enligt min åsikt, vara en trädgård som går att vistas i från den dag kunderna flyttar in. Detta innebär i praktiken att det i alla trädgårdar bör ingå en gräsmatta. Alla projekt kan inte hålla samma budgetnivå, men om projektledaren väljer att göra avsteg från den rekommenderade grundnivån bör det i varje projekt finnas möjlighet för kunderna att göra tillval av de komponenter och tjänster som man önskar. Företaget bör till sin grundstandard även ta fram en lista på de tjänster och tillval som kunden har möjlighet att ta ställning till.

I informationsmaterialet för varje projekt bör redovisas ett exempel på en möjlig tomtutformning. På denna skiss är det viktigt att tomternas storlek framgår samt i vilket vädersträck uteplatserna ligger. Skissen ska tydligt visa vad som utgör grundstandard för trädgården samt vilka tillvalsmöjligheter som finns för kunden att välja bland.

En trädgårdsguide och trädgårdskonsultation

Det går att vidareutveckla den information om trädgård som finns i Bopärmen och som går ut till kunden i samband med inflyttning. Som det är idag finns den del som handlar om trädgård som en flik långt bak i pärmen. Resultatet blir att denna trädgårdsdel lätt försvinner bland all annan teknisk beskrivning. Informationen kan förslagsvis ges i form av en ”Trädgårdsguide” som ges ut som en separat bilaga till Bopärmen. Denna guide kan ha flera

funktioner. Den kan ge skötselråd för gräsmatta häck och uteplats och även ta upp ett antal växter som trivs med platsens (projektets) lokala förutsättningar. Trädgårdsguiden kan bli en viktig del i det fortsatta arbetet med villaträdgårdar. Genom att ge kunderna information samt inspiration även gällande trädgård blir detta ett sätt att tydliggöra den satsning som man gör på trädgårdssidan.

Intresset för trädgårdsrådgivning i samband med inflyttning är stort. Då kunden köpt ett hus bör - i samband med inredningsvalen - information ges kring vilka valmöjligheter som kunden har att ta ställning till angående trädgården. Vid detta tillfälle skall kunden även få information om trädgårdens övriga förutsättningar, till exempel om projektet är byggt på berg och vilka konsekvenser/möjligheter detta medför. Då det framkom i enkäten att rådgivning med trädgårdskunskap var önskvärt bör företaget utreda möjligheterna att erbjuda detta i någon form.

En färdig trädgård

Avsnittet sammanfattar de punkter som jag anser företaget bör tänka på och vad som bör ingå i ett kommande koncept för en färdig trädgård. I listorna nedan ges även förslag på vad som skulle kunna ingå i en eventuell tillvalslista. En tillvalslista kan vara lämpligt för företaget att arbeta vidare med i ett senare skede.

En framtida trädgårdsguide

Viktiga komponenter i begreppet färdig trädgård – förslag för en grundstandard av en villaträdgård

- Entrégång med plattor.
- Uteplats med plattor eller trätrall.
- Gräsmattan rullas ut.
- Uppfart till garage eller carport, asfalt som underlag bör efterstävas.
- Häck i tomtgräns.
- Planteringsyta utan växter.
- Förråd
- Belysning vid entré och carport/garage.
- Låsbar postlåda.
- Vattenutkastare, klokt placerad.

Förslag på vad som kan läggas till grundstandard:

- Bärbuske/fruktträd.
- Ett planterat träd.
- Staket istället för häck i tomtgräns.
- Plank eller skjul att "gömma" soptunnan bakom.
- Trädgårdsrådgivning

Förslag på tillvalslista

- Val av häckväxt, (enligt förbestämd lista).
- Bär och prydnadsbuskar (enligt förbestämd lista).
- Ett planterat träd (enligt förbestämd lista).
- Extra trädgrop.
- Extra planteringsyta utan växter
- Om asfalt på uppfart inte ingår i grundstandard, bör detta finnas med som tillval.
- Materialval för entrégång, färg och form för marksten och plattor.
- Utformning och materialval för uteplatsen (enligt förbestämd lista).
- Tomrör i mark för eventuell belysning i trädgården.

Vid köp av småhus kan även ingå:

- Vi inflyttning får kunden en "Trädgårdsguide" med tips och råd för vad man kan göra i trädgården samt de grundläggande skötselråden för häck, uteplats och gräsmatta.
- Kort trädgårdskonsultation i samband med inredningsvalen inomhus då kunden blir insatt i de val han/hon kan göra i trädgården samt vilka tillval som kan göras mot en extra kostnad.
- Som en inflyttningspresent kan kunden få en presentcheck till en plantskola (samarbetsavtal med större växtmarknad).

Viktiga delar i en färdig trädgård

Entré – plattor eller marksten närmast entrén

Framför entrén är det av stor betydelse, enligt se svarande i enkäten, att det inte används stenmjöl eller grus eftersom detta inte anses vara en färdig yta. I grundstandarden bör plattor eller marksten användas i direkt anslutning till ytterdörren. Om entrégången lämnas som grusad yta måste det finnas möjlighet för tillval.

Uteplatsen – viktigaste platsen i trädgården

Uteplatsen är den viktigaste platsen i trädgården och bör särskilt beaktas vid planering av villatomter. Uteplatsen ska alltid vara färdigställd med antingen trätrall eller plattor. Utformning och materialval för uteplatsen bör finnas med på en eventuell tillvalslista.

Grus bör inte användas i anslutning till entrén. Det är även viktigt att möten mellan olika markmaterial har ett snyggt utförande. Bilden till höger visar en uteplats som är insynskyddad vilket de svarande i enkäten framhöll som en mycket viktig aspekt.

En gräsmatta som är "färdig" då kunden flyttar in är uppskattat och bidrar till en känsla av en färdig trädgård. Det är dock viktigt att tydlig information ges till kunden angående skötsel och bevattning så att gräsmattan inte torkar in. Bilden till höger visar en familj som själva lagt plattor på sin uppfart. Det är en relativt stor arbetsinsats för kunden att själv asfaltera eller plattlägga uppfarten. Därför ses det av många som en välkommen tjänst att få detta som ett erbjudet tillval.

Gräsmattan – viktig för bilden av en trädgård

En utrullad gräsmatta är mycket viktig för helhetsintrycket av en färdig trädgård. Gräsmattan bör rullas ut, eftersom det i princip inte ger någon nämnvärd ökad kostnad jämförelsevis med en frösådd yta. För att hålla nere kostnaderna för den rullade gräsmattan bör man beakta tidpunkt för anläggandet och undvika de varmaste sommarmånaderna.

Uppfart till garage eller carport – asfalt är uppskattat bland kunderna

Asfalt är mycket uppskattat och efterlängtat bland de svarande och därför ett starkt försäljningsargument. Om asfalt inte tas med i grundstandard bör det alltid finnas som ett valbart tillval för kunden.

Häck eller staket i tomtgräns – *buskkvalité på plantorna*

Häck planterad i tomtgräns bör i allmänhet ingå som grundstandard för villatomterna. Viktigt är att kvalitetssäkra en bra kvalité på de växter man köper in så att de motsvarar de krav som ställs i handlingarna. Plantorna som används till häckplanteringar bör vara av en större storlek, en så kallad buskkvalité. Valmöjligheter för kunden skulle kunna utredas för de ytor som inte angränsar till granntomt.

Planteringsyta och trädgrop – *viktigt i projekt med grunt jordlager*

En planteringsyta och/eller en trädgrop bör ingå i grundstandarden för en färdig trädgård. För dessa ytor är det av särskild vikt att en god jordkvalité och ett bra jorddjup säkerställs. Ytan behöver dock inte planteras med växter utan endast tydligt markeras ut på markritning.

Övriga kommentarer

Färdiga planteringar– *inte ett måste i grundstandard*

Färdiga planteringsytor så som perennrabatter, är dock inget som behöver ingå i en grundstandard. Nyttoväxter, så som en bärbuske eller ett fruktträd är ett bra alternativ för att lyfta grundstandarden en nivå, men är inget krav.

Ett planterat träd – *bidrar till gemensam karaktär för gatan*

Ett planterat träd på varje tomt bidrar till en gemensam karaktär för gatan och de boende kan lättare känna samhörighet. Men inte ett måste för en grundstandard.

Illustration - en färdig trädgård

7. Diskussion

Syftet med arbetet var att utforma en enkät för att undersöka vilka förväntningar företagets kunder har på en gruppbebyggd småhusträdgård. Arbetet resulterade i en diskussion samt i en skiss som illustrerar en grundstandard som kan vara lämplig för företagets småhustomter. Förslaget är baserat på de förväntningar och åsikter som personerna i enkätundersökningen angav. Denna grundstandard är ett förslag på en färdig trädgård som företaget kan ha som mål att leverera i kommande småhusprojekt, vilket också var ett mål med arbetet.

Arbetet diskuterar också gräsmattan och vad den har för betydelse för bilden av en trädgård. Denna del av arbetet visade sig vara svårare och utvecklades inte riktigt så som jag först tänkt mig. Jag tycker ändå att jag har lärt mig väldigt mycket och kommer att ta med mig många tänkvärda infallsvinklar och frågeställningar som jag stött på under arbetets gång.

Att arbeta fram en enkät, dels frågekonstruktion och dels resultatbearbetning, kom att uppta större delen av mitt examensarbete och var mer arbetskrävande än vad jag hade föreställt mig innan jag påbörjade arbetet. Men det var lärorikt att få möjlighet att göra något jag aldrig tidigare gjort. Att utforma ett frågeformulär tillsammans och i nära samarbete med ett företag var även det en givande uppgift. Jag fick lära mig mycket om hur arbetet med enkätundersökningar och marknadsföring fungerar på ett stort företag.

För mig har detta arbete bland annat inneburit att jag har fått kunskap om hur trädgårdens funktion har förändrats historiskt. Jag har reflekterat över vilka funktioner dagens gruppbebyggda småhusträdgårdar erbjuder och hur arbetet bakom nyproduktion av villaträdgårdar går till. Jag har även fått en större förståelse för hur olika man kan se på begreppet trädgård och att våra förväntningar på vad som kan räknas vara en trädgård är väldigt olika.

Förväntningar på en trädgård

Två frågor som var centrala i mitt arbete är vilka förväntningar företagets kunder har på en trädgård och vilken roll gräsmattan har för bilden av en trädgård. Jag vill börja med att poängtera att företaget givetvis aldrig kommer att ha möjlighet tillgodose sina kunders alla förväntningar. En trädgård kan inte bedömas vara bättre eller sämre, så länge den uppfyller de förväntningar som trädgårdsägaren har. Vissa ser en gräsmatta då de tänker trädgård, andra en botanisk trädgård och allt bygger på vilka förväntningar vi har.

Drömmen om ett eget hus och en egen trädgård

I avhandlingen ”Drömmen om det egna huset: från bostadsförsörjning till livsprojekt” (Almqvist, 2004) beskriver författaren en dröm hos det svenska folket om att bo i en egen villa. Precis som Almqvist anser jag att trädgården är en viktig del i drömmen om huset då man här har en möjlighet att själv skapa något och göra detta till sin personliga plats. Kanske ska dessa drömmar inte betraktas som två utan som en, drömmen om ett eget hus och en trädgård. Kanske är det också så att trädgårdens betydelse som ett extra ”rum” för vila och avkoppling och som en del av den efterlängtnade småhusdrömmen, har underskattats hos många byggföretag under de senaste årtionden.

Trädgårdshistorikern och landskapsarkitekten Åsa Wilke beskrev, då jag intervjuade henne, dagens trädgårdstrend som individualistisk och att vi helst vill ha en personligt utformad trädgård som vi själva har varit med och utformat. Detta är något jag haft i bakhuvudet då jag funderat på en grundstandard till företagets trädgårdar. Svaren i enkäten stämde med Wilkes teori om att man gärna till viss del vill utforma sin trädgård på egen hand. Därför är det viktigt att företaget även utformar en kompletterande tillvalslista för grundstandarden i trädgården. En lista där kunden kan välja bland olika alternativ för till exempel utformandet av en uteplats eller en extra planteringsyta. Med hjälp av denna tillvalslista kan kunderna, om de vill, påverka skapandet av sin nya trädgård, vilket jag tror ytterligare ökar det totala positiva helhetsintrycket för den köpta bostaden.

En färdig trädgård

Företaget vill i framtiden marknadsföra ett koncept för en färdig trädgård. Det visade sig i enkäten att detta även var något som efterfrågades. Resultaten från enkäten tyder på att de svarande som tänkt köpa en nyckelfärdig villa även vill ha en färdig trädgård att koppla av i.

Jag tror att önskan om den färdiga trädgården kan förklaras med att dagens samhälle starkt präglas av tid, och framförallt bristen på tid i vardagslivet. Som trenden pekar idag söker vi färdiga produkter och snabba resultat. Vårt tidspressade levnadsmönster avspeglar sig även i trädgården. Idag erbjuder trädgårdsmarknaderna en rad olika komponenter som underlättar byggandet av en färdig trädgård. Under senare år har priserna på till exempel gräsmatta på rulle sjunkit och blivit ett betydligt vanligare inslag i nyanlagda trädgårdar. Likaså kan man idag även köpa färdig häck i meterlånga moduler som är täta redan efter en säsong. Det finns också företag som har specialiserat sig på att leverera färdiga rabatter med stora perenner som fyller upp med en gång.

Dagens utbud av prefabricerade trädgårdskomponenter möjliggör en satsning på en iordningställd trädgård. Idag kan vi faktiskt bygga trädgårdar med ett så gott som färdigt resultat från och med dag ett. Enligt företagets egna undersökningar är hela 70 % av de kommande småhuskunderna barnfamiljer. Barnfamiljer idag är kanske en av de grupper i samhället som anses ha minst tid över. Att erbjuda denna kundgrupp en ”färdig” och uppbyggd trädgård tror jag är en lyckosam satsning.

Gräsmattan – ett sätt att snabbt få en trädgård?

I enkätundersökningen var det många som nämnde gräsmattan som viktig för bilden av en trädgård. Gräsmattan i sig sänder även ut signaler och ställer vissa krav på trädgårdsägaren, inte minst från grannarna.

En färdig trädgård? Här en utställningsträdgård gjord helt i lera. "Paradise in Plasticine" (av James May mfl.) Chelsea Flower Show 2009.

Den tidsbrist som jag tidigare beskrev, menar jag, får sitt uttryck i den moderna villaträdgården genom gräsmattan. Jag tror att detta delvis kan vara förklaringen till varför så många trädgårdar domineras av en gräsmatta för att den enligt gemene man anses vara lättskött och problemfri. Gräsmattan kan alltså ses som en symbol för en lättskött och därför bekymmersfri trädgård. En lättskött och bekymmersfri trädgård efterfrågas av en stor andel av företagets kunder och stämmer även överens med företagets vision om att leverera ett bekymmersfritt boendeförslag. För företaget är den färdiga gräsmattan på rulle alltså ett sätt att snabbt skapa bilden av en trädgård.

Viktigt för företaget att börja i rätt ände

Resultatet av min undersökning visade att viktiga komponenter för vad som ansågs vara en färdig trädgård, var uteplats, gräsmatta, entré och häck i tomtgräns. Vad som är värt att begrunda var dock resultaten från de studiebesök jag gjort som visade att kvalitén på vissa av de trädgårdar som idag anläggs inte alltid når upp till en acceptabel standard avseende vegetationen. Detta var även något som de svarande i enkäten bekräftade.

JM profilerar sig som ett företag som satsar på långsiktiga kvalitativa lösningar för alla bostadsmiljöer man bygger. Kvalité bör även vara ett nyckelord för företagets trädgårdssatsning. Trädgården väcker tankar, känslor och åsikter hos kunderna. Den är även en betydande del i valet av bostad och en stark konkurrensfaktor. Något som inte ska underskattas är att det visuella intrycket av trädgårdarna som omger husen också är en marknadsföringsplats, lätt att avläsa för nya presumtiva kunder.

En slutsats av detta arbete är att företaget bör se över grund arbetet med anläggningen av all typ av vegetation, för att sedan gå vidare med grundstandard och tillvalslistor för kommande småhusträdgårdar.

Avslutande reflektioner

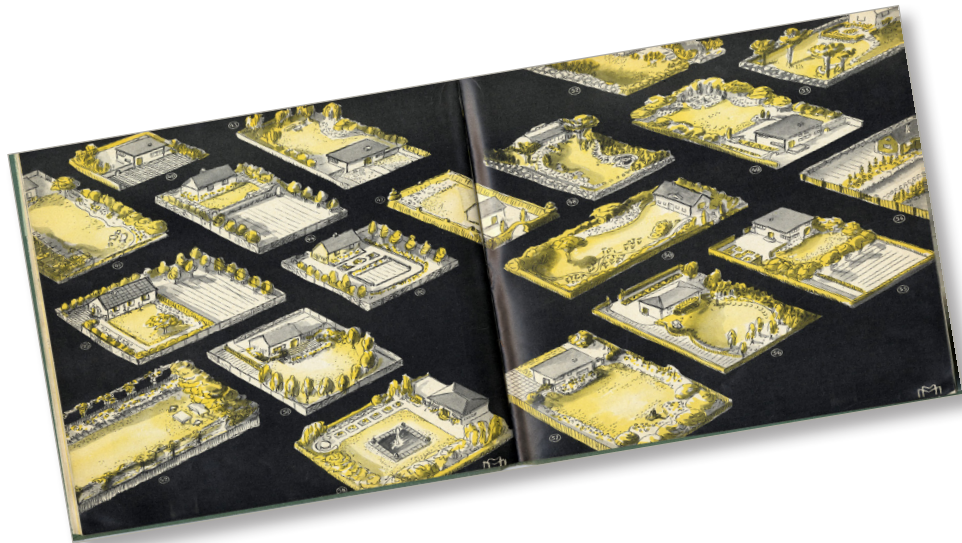
Den grundstandard som jag föreslagit avser inte att tillmötesgå alla de förväntningar som kan tänkas finnas på en trädgård. Min förhoppning är att denna grundstandard ska möjliggöra för de nyblivna trädgårdsägarna att få glädja sig åt sin trädgård utan att det skall innebära en massa måsten och arbete för den som inte har lust. Målsättningen är att trädgården skall erbjuda förutsättningar för varje enskild trädgårdsägare att lättare skapa vad han/hon själv önskar. Min förhoppning är också att detta arbete kan få fler att reflektera över de trädgårdar som byggs under liknade förhållanden. I framtiden kommer kanske byggandet av den här typen av trädgårdar och småhus att öka och jag tror att utvecklingen av ”quick fix”-växter, så som färdig häck och färdigkomponerade rabatter, kommer att bli vanligare på marknaden.

I och med samarbetet med företaget kring frågor rörande ett koncept på en färdig trädgård har jag fått inblick i hur ett stort företag arbetar, både ute på byggarbetsplatser och inne på kontoret samt i samarbete med konsulter och landskapsarkitekter. Jag upplever arbetet med denna typ av trädgårdar som en möjlighet att som landskapsarkitekt kunna bidra och skapa förutsättningar för en bra trädgård till en stor grupp människor.

De komplikationer med trädgårdsanläggning som jag stött på under arbetets gång är problem som företaget har börjat arbeta med. Bland annat är det beslutat att man ska ta fram kravspecifikationer för anläggningsarbeten som skall användas vid upphandlingar. Det diskuteras även att titta närmare på inköpsavtal för att säkerställa kvalitet och storlekar på växtmaterial och jordkvalité. Det finns även planer på att vidareutveckla idén med tillvalslistor.

Skillnaden kanske inte tycks vara så stor mellan att endast få en grovplanerad tomt jämfört med att få en gräsmatta. Men upplevelsen och känslan av att man faktiskt får en egen användbar trädgård blir desto större med hjälp av en gräsmatta. Genom att ett byggföretag tar fram ett grundutbud och säkerställer kvalitén även för trädgårdarna, hoppas jag att personer som köper sin första trädgård kommer att våga och framförallt orka, arbeta vidare och skapa en egen plats och en trädgård som man tidigare drömt om.

Landskapsarkitekter och andra trädgårdsyrkeskunniga borde få ta större plats i dagens stora byggprojekt och också klargöra konsekvenser av bristande anläggning och skillnader i kvalitet på växtmaterial. Då byggföretagen idag inte alltid är så vana beställare av just landskaps- och trädgårdsprodukter är landskapsarkitektens roll extra viktigt för att man tillsammans ska kunna kvalitetssäkra de grundläggande förutsättningar som behövs för att växter inte bara ska överleva, utan även växa i trädgårdarna.

Kan man leverera färdiga trädgårdar på löpande band? Till många av de hus som byggs idag används färdiga moduler och standardlösningar. Kommer det i framtiden även att bli vanligare med olika konceptlösningar då en trädgård skall anläggas? Illustrationen visar förslagslösningar till hur man kan anlägga sin trädgård och är hämtad från boken Vackrare vardagsträdgård (Moberg, 1934).

Efterord

A grass that doesn't grow?

Varför nästan alla har en gräsmatta i trädgården och hur den har fått en så central plats i bilden av en trädgård, var en svår fråga att besvara. Michael Pollan skriver att gräsmattan behagar oss för att den; ”ser liksom naturlig ut- den är ju grön och den växer” och därmed symboliserar den ett lugn som vi människor attraheras av (Pollan, 1991).

Men det är tydligen inte bara det naturliga i en gräsmatta som lockar. Idag kan man på större byggmarknader köpa glansigt plastgräs som metervara och i flera olika färgnyanser och klipplängd. Jättepraktiskt, man behöver varken klippa eller vattna och det blir grönt och fint på en gång! Är det alltså så viktigt med en gräsmatta att det inte spelar någon roll om den är ”äkta” eller inte, så länge den är grön och på något sätt *ser* naturlig ut, och kan detta vara nästa steg i sökandet efter en *färdig trädgård*?

Så tillbaka till historien i förordet med frågan om ett skötselfritt gräs, kanske är vi redan där? I informationsbroschyren från byggmarknaden utlovades en garanterad skötsel- och problemfri gräsmatta, alltså ”a grass that doesn't grow”. Frågan är bara om det räcker till ett nobelpris?

Behöver gräset vara ”äkta” för att attrahera? Idag sprider sig konstgräset från fotbollsplaner ut i det offentliga rummet. Bilden ovan visar den populära gräsytan utanför Operan i Göteborg en tidig vårdag i april 2009. Här samlas folk redan under vårvintern och njuter av solens första värmande strålar.

Referenser

Almqvist, Annika (2004). *Drömmen om det egna huset: från bostadsförsörjning till livsprojekt*. Diss., Uppsala universitet. Stockholm: Elanders Gotab.

Dunér Katarina & Dunér Sten, (2001). *Den Gyllene Trädgården*. Stockholm: Prisma.

Ejlertsson, Göran (2005). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Elfving, Stefan (2005). *Att passa in – En inblick i tomt och småhuskönen genom femton intervjuer*. Examensarbete. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Uppsala.

Gavin, Diarmuid (2004). *Design your garden*. London: Dorling Kindersley Limited.

Gräsmatta, tråkigt eller roligt?. *Allt om trädgårds diskussionsforum*, (Elektronisk). Tillgänglig: <http://www.alltomtradgard.se/forum/view-thread.xml?thread_id=814156&forum_id=13&offset=0&view=watchlist> (2009-02-04)

Hallgren, Malin & Söderström, Christoffer (2007). ”Trädgård - Original och Tillval”. Tillgänglig: Opublicerat manuskript. För information kontakta Anna Persson JM AB.

Kort om JM, (Elektronisk). Tillgänglig: <<http://www.jm.se/default.aspx?id=3578>> (2009-02-12).

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

JM-panel trädgård (2007). Opublicerad, för information kontakta Anna Persson JM AB.

JM-panel trädgård (2008). Opublicerad, för information kontakta Anna Persson JM AB.

Kylén, Jan-Axel (2004). *Att få svar: intervju, enkät, observation*. Stockholm: Bonnier utbildning.

Londos, Eva (1998). *Trädgårdskonster: med utblickar från höglandet*. Stockholm: Eva Londos och Carlssons Bokförlag.

Miller, Mara (1993). *The Garden as an Art*. Albany: State of New York Press.

Moberg, Margareta (1934). *Vackrare vardagsträdgård*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Möller, Lotte (1992). *Trädgårdens natur*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Nationalencyklopedin (2009). *Trädgård*. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.ne.se/tradgard> (2009-06-02).

Pollan, Michael (1991). *En andra natur: en trädgårdsodlares bildningsväg*. Stockholm: Prisma.

Rosenholm, A-C & Rosenholm, D (2006). *Trädgårdsdesign: för en vackrare hemträdgård*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Rydberg, Hanna (2008). *Flerbostadshusets gård*. Opublicerad, för information kontakta Sara Sandblom JM AB.

Teyssot, Georges (red.) (1999). *The American lawn*. New York: Princeton Architectural Press.

Tre målgrupper, (Elektronisk). Tillgänglig: kräver behörighet <<https://portal.jm.se>>. För information kontakta Anna Persson JM AB, (2008-10-31).

Wilke, Åsa (2006). *Villaträdgårdens historia: ett 150-årigt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Wikipedia (2009). *Villaträdgård*. (Elektronisk). Tillgänglig: < <http://www.sv.wikipedia.org/wiki/Villaträdgård> >. (2009-06-02).

Bilaga 1.

Presentation av områden som ingick i enkätundersökning

Här följer en presentation av de småhusprojekt som ingick i den riktade enkätundersökningen till de kunder som köpt hus i något av följande projekt.

Hagalid etapp 5, Staffanstorp

Ettapp fem bestod av 22 villor, en- samt tvåplansvillor (mellan 122-154 kvm) och tomtytor kring 700-800 kvm. Markarbetena på tomterna entrégång belagd med betongplattor, kallförråd på ca 8 kvm samt brevlåda. Till alla husen fanns även två uteplatser gjorda i trätrall. På en av de två hustyper som användes (enplansvillan) ingick carport och stenbelags uppfart. I tvåvåningsvillan ingick carport som tillval och uppfarten var asfalterad. På

Situationsplan Hagalid etapp 5. Bilden hämtad ur informationsmaterialet.

ritningen stod att häck i tomtegräns skulle ingå, men den hade av någon anledning inte planterats på någon av tomterna vid mitt besök. Att notera på detta projekt var även att det inte ingick någon gräsmatta utan att tomten endast grovplanerades med på området befintlig jord. Detta område besökte jag sommaren 2008.

Skisser på fasader Hagalid etapp 5, hämtade ur Bostadsfaktabladet.

Bilder Hagalid etapp 5. Uppfarten var asfalterad men i köpet ingick varken grässådd eller planterad häck i tomtegräns.

Södra Hildedal etapp 3, Hisingen i Göteborg

Etappen innehöll 34 kedjehus. Markarbetena bestod av en mindre uteplats på framsidan mot gatan och en större in mot gården. Gatusidans uteplats var belagd med betongplattor och trädgårdssidans med träträll. Carport och parkeringsplatserna var asfalterade. Runt husen var en liten låg ligusterhäck planterad. Gräsytorna var finplanerade, men grässådden skulle göras av köparen själv. Gräsfröet fick man dock av JM. I informationsbladen av dessa hus och tomter fanns inte någon typritning av tomterna inte heller angavs hur stora respektive tomter var, utan fokus i informationen var helt klart riktat till interiören i husen. Detta område besökte jag sommar och höst 2008.

Situationsplan Hildedal hämtad ur Bostadsfaktabladet för projektet.

Hildedal, etapp 4, sommar 2008, i denna senare etapp har företaget gått över till att rulla ut gräsmatta.

Idéskiss Hildedal hämtad ur Bostadsfaktabladet.

Stångby etapp 2, Staffanstorp

Stångby ligger strax utanför Lund. Här bygger JM ett större bostadsområde i flera etapper. Etapp 2 bestod av 21 hus i två olika hustyper (5 enplans- och 16 tvåplanshus). Storleken på tomterna varierade mellan, från 350 kvm upp till nästan 700 kvm. På tomten hade man inför inflyttning sått gräset och planterat en bokhäck i tomtränserna. Entrégångarna var belagda med betongplattor samt i carporten och på biluppställningsplatsen lades asfalt. På uteplatserna hade man trätrall. I det informationsmaterial som fanns för detta projekt, fanns inte någon information om tomterna, storlek och utformning för respektive hus. Detta område besökte jag sommaren 2008.

Situationsplan från Stångby etapp 2. Bilden är hämtad från företagets informationsmaterial.

Skiss av hustyp Stångby etapp 2. Bilden hämtad från informationsmaterialet.

Bilder från Stångby etapp 2. På varje tomt var det planterat en bokhäck samt en sådd gräsmatta.

Marielundsviken etapp 2-3, Mariefred

Marielundsviken ligger intill Mälarens strand strax utanför Mariefred. Området består av äganderätter i form av småhus, enplans- och tvåplanshus (105 kvm respektive 134 kvm). Tomtstorlekarna varierade något mellan de olika husen. Alltifrån 250 kvm till upp mot drygt 600 kvm. Medeltomten låg dock på mellan 300-400 kvm. På tomten ingick färdig gräsmatta, häck och uteplats, samt även carport och förråd. Vissa av tomterna har dessutom sjöutsikt. Inte heller i dessa informationsblad fanns något angivet om tomternas utformning annat än i kort skrift där det angavs att de var lätta att sköta. Tyvärr hade jag inte möjlighet att besöka detta område.

Situationsplan Marielundsviken. Bilden hämtad ur Bostadsfaktabladet för projektet.

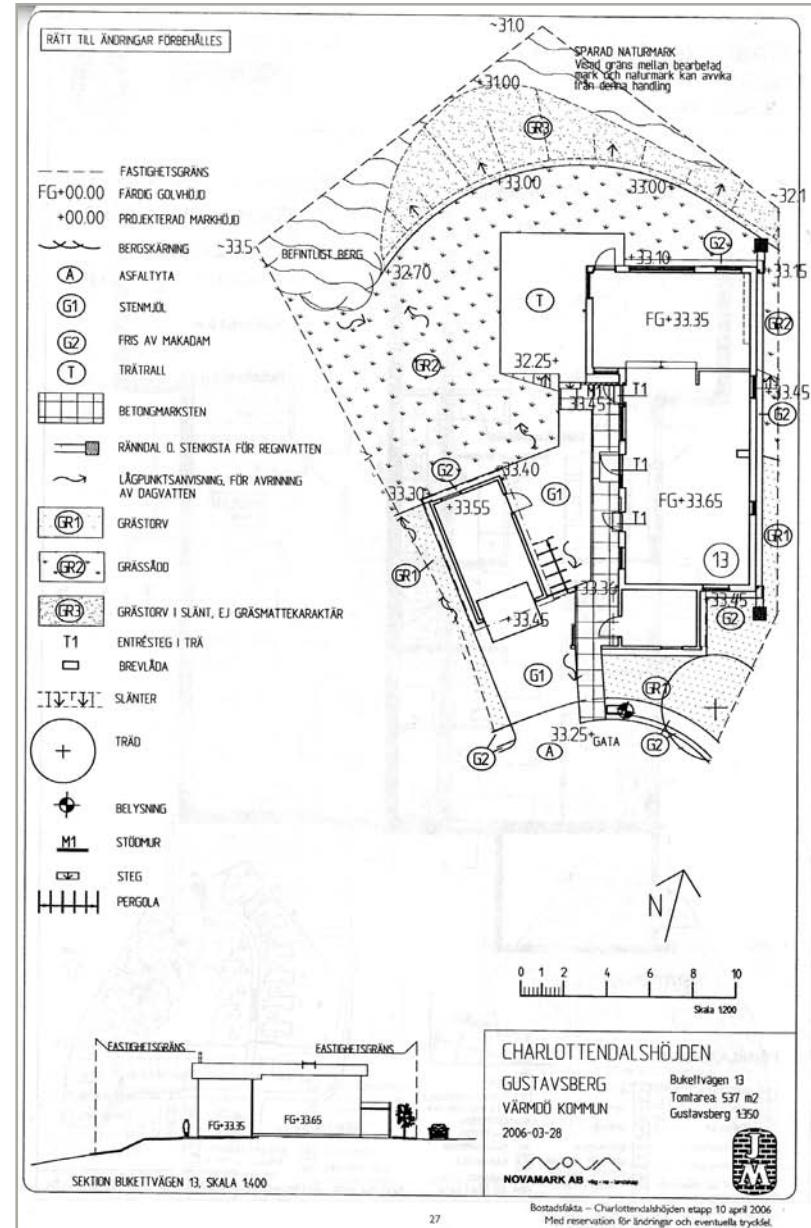

Bilden är hämtad ur Bostadsfaktabladet för Marielundsviken och visar planlösning och en mindre informativ skiss av vad som ingår i trädgården.

Bilden är hämtad ur Bostadsfaktabladet för Marielundsviken och visar en skiss av hustypen i projektet.

Området Charlottendal ligger ute på Värmdö utanför Stockholm och är byggt i flera etapper bestående av blandad bebyggelse, lägenheter och radhus. Fullt utbyggt kommer området att innehålla ungefär 175 bostäder i äganderätter, bostadsrätter och hyresrätter. Etapp tre består av 28 småhus med tomtstorlekar på allt mellan 414 kvm till drygt 800 kvm. Här ingick det rullad gräsmatta närmast husen men sådd gräsmatta på baksidan. Entrégången fram till dörren hade plattor och biluppfarten var grusad och i brantare slänter planterade man buskar. Uteplatsen bestod av trätrall och varje hus hade ett kallgarage. På framsidan planterades ett träd och vid garaget fanns en liten spaljé. Inga häckar fanns dock mellan husen. Detta område besökte jag sommaren 2007, i samband med att kunderna hade börjat flytta in.

Vreta etapp 1, Uppsala

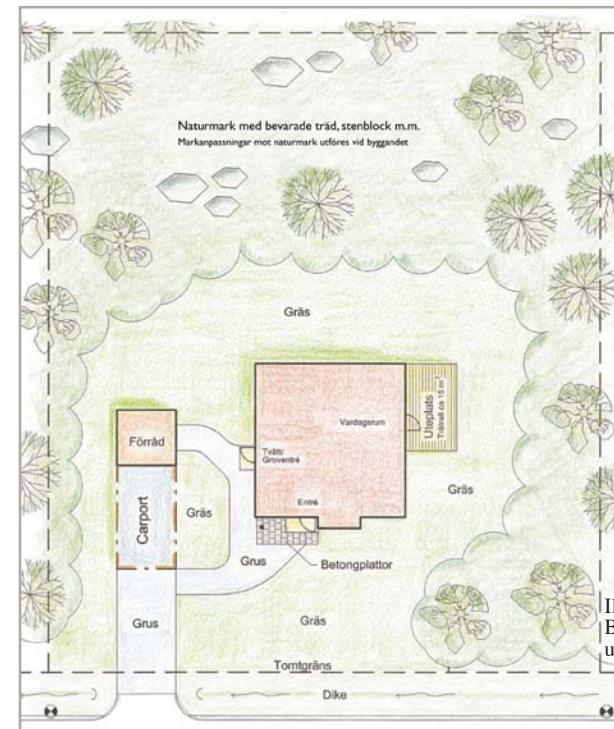
Vreta ligger ca 10 km söder om Uppsala och är ett område där JM har byggt i flera etapper. Min enkät gick ut till etapp 1 som bestod av ca 25 hus. Tomterna i Vreta har karaktären av naturtomter om ca 1 200 kvm. På varje tomt har husen placerats efter hur terrängen ser ut, med höjdskillnader och växtlighet. På tomterna ingick en gräsmatta, gångarna upp till huset och biluppfarten var grusade. Sammanlagt användes ca femhundra kvadratmeter till hus, carport, gångar och gräsmatta. Resterande tomt bestod av orörd naturmark. I detta informationsblad fanns fina exempelritningar på tomtutformning och man angav tydligt hur stora tomterna var. Detta område besökte jag sommaren 2008 då man även höll på att flytta in i etapp tre och fyra.

Vreta etapp 1. Tomterna är med JM:s mått stora och innehåller viss andel orörd naturmark.

Situationsplan över Vreta etapp 1. Bilden är hämtad från företagets informationsmaterial.

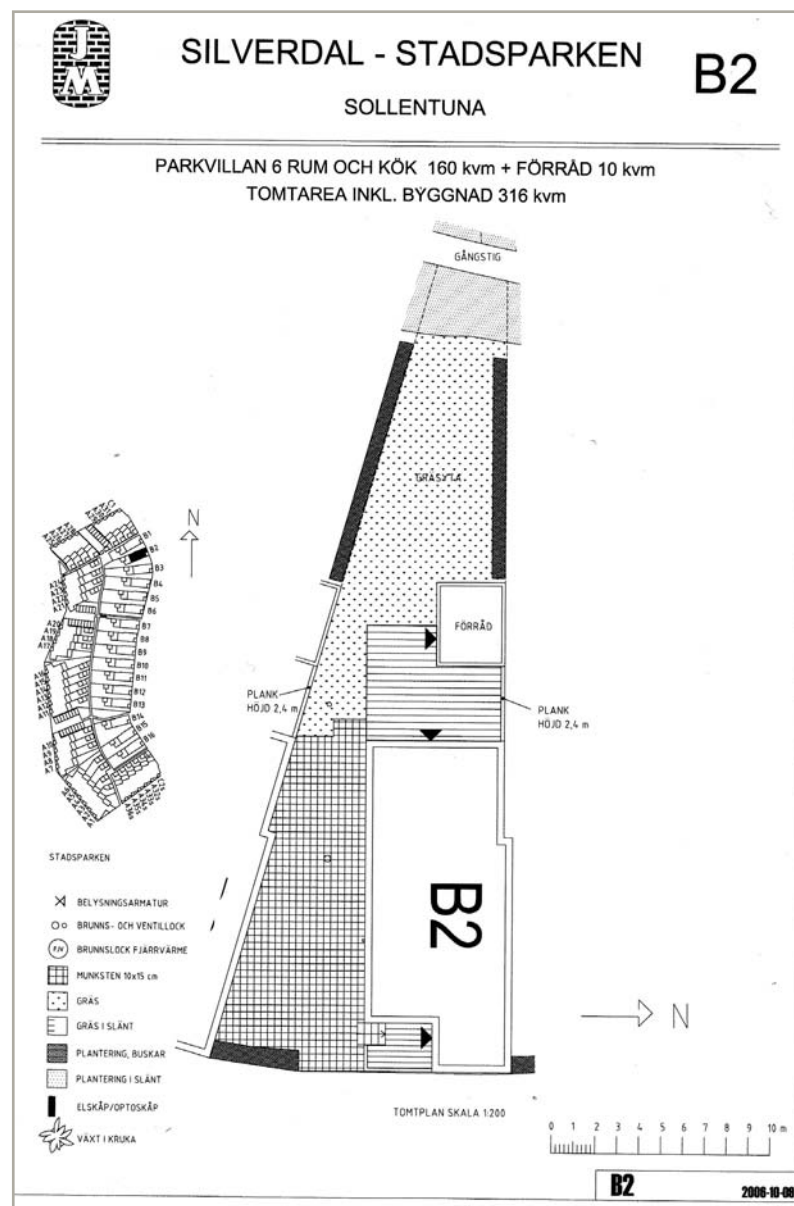
Illustrationsplan från Bostadsfaktabladet över utformningen av trädgården.

Stadsparken Parkvillorna, Silverdal, Stockholm

Parkvillorna ligger i området Silverdal norr om Stockholm. Området är ett samarbete mellan Skanska och JM och man kallar området för trädgårdsstad. Här har man satsat på det gröna och har bland annat låtit landskapsarkitekten Ulf Nordfjell från Ramböll, rita en stor park i mitten av området. Parkvillorna var 16 st och är belägna alldeles intill den stora centrala parken. Husen var 160 kvm och tomterna strax över 300 kvm. Tomten var utrustad med en utrullad gräsyta, en relativ stor andel stensatt yta, ett förråd på 10 kvm, en uteplats av trätrall samt häck och plank som avskiljare mellan tomterna.

Bilderna är hämtade från informationsmaterialet till Stadsparken Parkvillorna och visar en typskiss av husen och en situationsplan över hela Silverdal.

Ett Bostadsfaktblad som visar tomtutformningen och trädgården för villorna i Stadsparken, Parkvillorna.

Bilaga 2

Enkät till målgruppen som Ej köpt

Din trädgård -

Tankar och åsikter om hur du vill ha en trädgård

1. Utseende, form och funktion

1) Hur viktig är det för dig att ha en egen trädgård?

1=Ej viktigt 6=Mycket viktigt

1 2 3 4 5 6

2) Ange på ett ungefär i kvm hur stor tomt du skulle vilja ha?

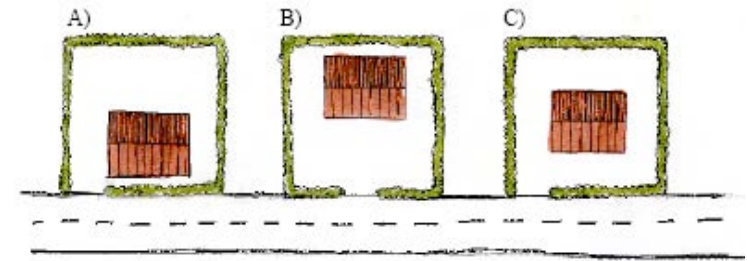
- Mindre än 200 kvm
- 200-400 kvm
- 400-600 kvm
- 600-800 kvm
- Större än 800 kvm

3) Vilken/vilka av följande bostadstyper är du främst intresserad av? Flera val är möjliga!

- Radhus
- Parhus
- Kedjehus
- Fristående villa

4a) Tomterna på bilden är disponerade på tre olika sätt i relation till huset och gatan. Hur skulle du vilja att ditt hus var placerat på tomten?

- A) Trädgården ligger bakom huset.
- B) Trädgården ligger framför huset.
- C) Huset är placerat mitt på tomten.

4b) Har du någon kommentar till det val du gjorde i föregående fråga?

.....
.....

5) Vilken av dessa 4 bilder representerar bäst dina drömmar om en trädgård?

- a. En trädgård med odlingsmöjligheter, egna morötter och blommor.
- b. En trädgård med mycket gräsmatta och en inramande häck.
- c. En liten stensatt trädgård utan gräsmatta med gröna inramande väggar samt växter planterade i krukor.
- d. En stor trädgård inspirerad av naturen och kanske även angränsande till ett skogsområde.

a)

b)

c)

d)

6) Vilka av följande påståenden överensstämmer bäst med hur du vill att din trädgård ska vara? Sätt ett kryss för max 2 påståenden. Min tomt kommer...

- att till största del bestå av en gräsmatta, som jag kan njuta av från mitt köksfönster.
- att erbjuda möjlighet för avkoppling och vila, därför är uteplatsen en central plats i trädgården.
- att ge mig tillfällen att småprata med mina grannar över häcken.
- att inbjuda till middagar och fester med vänner och familj.
- att vara slittålig med plats för fotbollsmatcher och krocketturneringar.
- att erbjuda möjligheter att odla frukt, bär och grönsaker. På sikt finns där kanske även ett växthus.
- att bli en oas full med olika spännande träd, blommande buskar och prunkande perenner.
- att vara privat, skyddad från direkt insyn och gärna omringad av en tät häck.

6 b) Finns det någon annan viktig funktion som din tomt ska fylla?

7) Vilka av följande komponenter bidrar mest till den trädgård du helst vill ha? Kryssa för max 6 alternativ.

- Häck eller staket runt tomten
- Uteplats
- Gräsmatta
- Grind
- Fruktträd/ Bärbuskar
- Trädgårdsland
- Rabatter
- Trädgårdsdamm
- Prydnadsbuskar/Prydnadsträd
- Belysning i trädgården
- Pergola
- Kompost
- Pool
- Krukor med blomsterarrangemang
- Sandlåda
- Flaggstång

8) Vilket av följande påståenden stämmer bäst med hur du ser på trädgårdsarbete?

- Det är ett rent nöje att arbeta i trädgården.
- Trädgården ska skötas om, precis som huset.
- Trädgårdsarbete är ett nödvändigt ont.
- Jag är helt ointresserad och gör helst ingenting.

2. Originalutförande och tillval

9) Många byggföretag levererar endast grovplanerad tomt (ingen jord, gräsmatta eller övriga ytskikt). Hur stor betydelse har det för ditt val av husleverantör om färdig trädgård ingår i köpet? Svara på en skala 1-6. 1= Ingen betydelse alls 6= Helt avgörande

1 2 3 4 5 6

10) Tänk dig att du har köpt ett nyproducerat hus, hur skulle du värdesätta om följande komponenter (anläggningsmoment) ingick?

1= Dåligt 6= Mycket bra.

1 2 3 4 5 6

- Uppfart med grus
- Uppfart med asfalt
- Entrégång med grus
- Entrégång med plattor
- Uteplats med grus
- Uteplats med trall
- Uteplats med plattor
- Planterad häck i tomtgräns
- Staket i tomtgräns
- Frösådd gräsmatta
- Rullad färdig gräsmatta
- Del av tomten som orörd naturmark
- Ett planterat träd
- Färdig planteringsyta utan växter
- Färdigkomponerad och planterad rabatt med buskar eller perenner.
- Brevlåda

11) Om du skulle köpa ett nyproducerat hus, hur intresserad är du av att välja något av följande alternativ mot en extra kostnad, om det inte ingick från början?

1= Ej intresserad 6=Mycket intresserad

1 2 3 4 5 6

- Asfalt på uppfarten (om grus är original).
- Plattor på entrégång (om grus är original).
- Plattor eller trall på uteplatsen (om grus är original).
- Färdig gräsmatta på rulle (om frösådd gräsmatta är original)
- Häck eller staket i tomtgräns.
- Ett planterat träd
- Planteringsyta utan växter
- Planterade växter i en rabatt
- Utomhusbelysning i trädgården

11 b) Är det något utöver de alternativ som nämndes i föregående fråga som du vill bli erbjuden som tillval vid ett eventuellt husköp?

.....
.....

12) Om du skulle köpa ett nyproducerat fristående hus, hur intressant skulle det vara att bli erbjuden något av dessa val för trädgården?

1= Ej intresserad 6=Mycket intresserad

1 2 3 4 5 6

- Val av häckväxt (t.ex. bok, måbär, liguster)
- Val av häckstorlek (högre och tätare plantor)
- Val av trädsort (t.ex. fruktträd, lövträd, barrträd).
- Val av färg och form på plattor vid entré/uteplats.
- Val av olika växter till rabatter och planteringar (olika buskar eller perenner).

13a) Vill du anlita experthjälp för att planera din trädgård?

- Ja
- Nej
- Vet ej

13b) Om du svarat Ja på föregående fråga, Anser du att JM bör erbjuda experthjälp för att planera trädgården i samband med ett köp?

- Ja
- Nej

3. Uppfyllda förväntningar

Inga frågor ur detta huvudavsnitt ställdes till denna grupp.

4. Övriga frågor

14) JM strävar efter att leverera ett så "bekymmersfritt" boende som möjligt. På vilket sätt anser du att detta skulle kunna innefatta din trädgård?

.....
.....

15) Är det viktigt för dig att din granne har en välskött och vacker trädgård?

Kommentera gärna!

- Ja
- Nej

15b) Varför är det viktigt för dig att din granne har en fin trädgård?

16) Spelar det någon roll vad din granne tycker om din trädgård? Kommentera gärna!

- Ja
- Nej

16b) Varför spelar det någon roll vad din granne tycker om din trädgård?

17) Kan du tänka dig din trädgård utan gräsmatta?

17b) Vad skulle du kunna tänka dig som ett alternativ till gräsmatta?

18) Finns det något annat som du anser JM bör tänka på angående ämnet trädgård och som inte har tagits upp i någon av de tidigare frågorna?

.....
.....
.....

Bilaga 3

Enkät till målgruppen som Köpt ett småhus

Din trädgård - Tankar och åsikter om hur du vill ha en trädgård

1. Utseende, form och funktion

1) Hur viktig är det för dig att ha en egen trädgård?

1=Ej viktigt 6=Mycket viktigt

1 2 3 4 5 6

2) Ange på ett ungefär hur många kvm din tomt är idag?

- Mindre än 200 kvm
- 200-400 kvm
- 400-600 kvm
- 600-800 kvm
- Större än 800 kvm

3) Vad anser du om storleken på din tomt idag?

- A. Bra storlek
- B. Vill ha större
- C. Vill ha mindre

3b) Om du svarade alternativ B eller C på förra frågan, hur stor tomt skulle du vilja ha?

- Mindre än 200 kvm
- 200-400 kvm
- 400-600 kvm
- 600-800 kvm
- Större än 800 kvm

4) Vilken av dessa 4 bilder representerar bäst dina drömmar om en trädgård?

a. En trädgård med odlingsmöjligheter, egna morötter och blommor.

b. En trädgård med mycket gräsmatta och en inramande häck.

c. En liten stensatt trädgård utan gräsmatta med gröna inramande väggar samt växter planterade i krukor.

d. En stor trädgård inspirerad av naturen och kanske även angränsande till ett skogsområde.

a)

b)

c)

d)

5) Hur kommer din trädgård att se ut om 5 år?

- Jag kommer inte ha gjort några förändringar.
- Jag kommer att ha gjort några små förändringar.
- Jag kommer att ha gjort omfattande förändringar.
- Jag har anlitat experthjälp för att planera eller anlägga min trädgård.

2 Originalutförande och tillval

6) Många byggföretag levererar endast grovplanerad tomt (ingen jord, gräsmatta eller övriga ytskikt). Hur stor betydelse hade det i ditt val av hus att en färdig trädgård ingick i köpet? Svara på en skala 1-6. 1= Ingen betydelse alls 6= Helt avgörande

1 2 3 4 5 6

7) Utifrån dina erfarenheter av att köpa ett nytt hus - Om du skulle köpa ett nytt hus idag, hur skulle du värdesätta att följande komponenter (anläggningsmoment) ingick vid inflyttning?

Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar Ej av betydelse och 6 är Mycket stor betydelse

1 2 3 4 5 6

- Uppfart med grus
- Uppfart med asfalt
- Entrégång med grus
- Entrégång med plattor
- Uteplats med grus
- Uteplats med trall
- Uteplats med plattor
- Planterad häck i tomtgräns
- Staket i tomtgräns
- Frösådd gräsmatta
- Rullad färdig gräsmatta
- Del av tomten som orörd naturmark
- Ett planterat träd
- Färdig planteringsyta utan växter
- Färdigkomponerad och planterad rabatt med buskar eller perenner.
- Brevlåda

7b) Kommentera gärna dina val i föregående fråga.

8a) Utifrån dina erfarenheter av att köpa ett nytt hus -Om du skulle köpa ett nytt hus idag, hur intresserad skulle du vara av att kunna välja något av följande alternativ mot en extra kostnad, utöver bostadens grundpris?

Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar ej intressant och 6 är mycket intressant

1 2 3 4 5 6

- Asfalt på uppfarten (om grus var original).
- Plattor på entrégång (om grus var original).
- Plattor eller trall på uteplatsen (om grus var original).
- Färdig gräsmatta på rulle (om frösådd gräsmatta var original)
- Häck eller staket i tomtgräns
- Ett planterat träd
- Planteringsyta utan växter
- Planterade buskar eller perenner i en rabatt
- Utomhusbelysning i trädgården

8 b) Är det något utöver de alternativ som nämndes i föregående fråga som du skulle ha velat bli erbjuden som tillval?

9) Utifrån dina erfarenheter av att köpa ett nytt hus. Om du skulle köpa ett nytt hus idag, hur intresserad skulle du vara av att bli erbjuden något av dessa val för trädgården?

Ange på en skala 1-6, där 1 motsvarar ej intressant och 6 är mycket intressant

1 2 3 4 5 6

- Val av häckväxt (t.ex. bok, måbär, liguster)
- Val av häckstorlek (högre och tätare plantor)
- Val av trädsort (t.ex. fruktträd, lövträd, barrträd).
- Val av färg och form på plattor vid entré/uteplats.
- Val av olika växter till rabatter och planteringar (olika buskar eller perenner).

9 b) Kommentera gärna de val du gjorde i föregående fråga.

3 Uppfyllda förväntningar

10) Till vilken grad tycker du att JM har uppfyllt de förväntningar du hade på din tomt innan du flyttade in? 1= Tomten har inte alls uppfyllt mina förväntningar, 6 = Tomten har mycket väl uppfyllt mina förväntningar.

1 2 3 4 5 6

11a) Hur nöjd är du med de markarbeten som var utförda av JM när du flyttade in i din nya bostad? På en skala 1-6 samt Ingick ej.

1 = Inte alls nöjd med resultatet 6= Mycket nöjd med resultatet samt Ingick ej

1 2 3 4 5 6 Ingick ej

- Gräsmatta
- Uppfart
- Uteplats/er
- Placering av rabatter
- Val av växter (trädart, häck, rabatter)
- Jorddjup och kvalitet på jorden
- Planterad häck i tomtgräns
- Plattlagda ytor
- Trallytor

11 b) Kommentera gärna din upplevelse av JM:s utförda markarbeten

12a) Vid varje bostad som JM säljer medföljer en så kallad "Bopärm". Denna pärm innehåller information som rör just din bostad. Har du använt dig av de tips och råd för trädgården som står i Bopärmen?

- Jag har inte läst.
- Jag har läst men inte använt mig av informationen.
- Jag har läst och använt mig av informationen.

12b) Kommentera gärna om du saknar någon information?

4 Övriga frågor

13) JM strävar efter att leverera ett så "bekymmersfritt" boende som möjligt. På vilket sätt anser du att detta skulle kunna innefatta din trädgård?

14a) Kan du tänka dig din trädgård utan gräsmatta?

14b) Vad skulle du kunna tänka dig som ett alternativ till gräsmatta?

15) Finns det något annat som du anser JM bör tänka på angående ämnet trädgård och som inte har tagits upp i någon av de tidigare frågorna?

Bilaga 4 Allt om trädgårds trädgårdsforum

Är det manligt att klippa gräs? Skapad 2008-12-11 17:18:28

I tråden "Gräsmatta, tråkigt eller roligt"?, läste jag många intressanta inlägg och vill här fortsätta lite på den tråden. Jag läser till landskapsarkitekt och just nu skriver jag ett arbete om gräsmattan och dess sociala roll och betydelse för ett villaområde. Därför skulle jag gärna höra om det finns fler kommentarer kring gräsmattans roll i det moderna villasamhället. Hur kommer det sig att vi gillar gräsmattor så mycket? Ligger det i våra gener? Eller kanske vill vi också med den nyklippta välskötta gräsmattan signalera till omvärlden och våra grannar att vi är skötsamma och ordnade människor? Och vad händer om någon slutar klippa gräsmattan? Som Anna NV Uppsala skrev i förra tråden, mänskligheten är uppdelad i två halvor, en som tappert kämpar för gräsmattans bevarande, och den andra hälften som metodiskt gräver upp och "förstör". Kan det kanske finnas något manligt-kvinnligt perspektiv på frågan? Vad tror ni? /Hanna

Anna NV Uppsala svarade 2008-12-11 18:14:25

Möjligen är det så att rätt många kvinnor både klipper gräset och gräver upp gräsmattan. Jag hör till den som bara gräver och förstör, och hoppas på att maken ska klippa.

Vår gräsmatta är bara en grönya, som förstås behövs som trevligt mellanrum mellan trädgårdens träd och buskage. Men annars är den rätt ointressant. Eller intressant, för den är rätt artrik.

Eloise svarade 2008-12-11 18:42:29

Hej Hanna,

jag tillhör kategorin som tänker "skönt!" när gräsmattan är klippt (helst av någon annan). Nu bygger vår gamla parktomt, med gamla träd, mycket på nerklippt gräs/ogräs - men skulle det få växa högre skulle det kanske bli mer vildblommor .hmm .Men då kommer fåstingfrågan in, och sorken ..

Vilken intressant fråga, jag tror det kanske mer ligger på kultur än på gener. Du som forskar i frågan, var det inte en oerhörd status en gång (1700-tal?) att kunna hålla stora ytor utan "nyttoväxter". Trädgårdsrum som inte producerade mat, det hade man ändå, Man hade råd att att hålla dessa marker öppna för romantiska strövanden... Träffade en gammal trädgårdsmästare en gång i Gtbgstrakten, hans lilla(?) trädgård var nästan bara land och frukträd. "Vad ska du med gräs till ..?" undrade han plirigt. vid sidan av grönsakslanden växte maskrosor ihop med pingstliljor. Kan bara säga att det var oerhört avslappnande.

JanLindgren svarade 2008-12-11 20:40:08

Hej!

Jag tror inte att det har något med könet att göra när det gäller gräsmattor. Däremot så tycks det finnas något samband mellan män och stora gräsklippare. Vi som håller till på sådana här forum sysslar kanske inte så mycket med gräsmattor utan mera med rabatter. Folk i gemen vill inte ha en trädgård som innebär arbete. Huggar man ner alla träd och sliter upp buskarna så kan man köra med sin trädgårdstraktor över gräsmattan och behöver inte bekymra sig om rensning och att ta hand om en massa frukt. Svensk "trädgårdskultur" är ofta mycket trist.

Rolf i Västmanland svarade 2008-12-11 20:44:50

Efter att jag köpt en åkgräsklippare så är det nästan roligt att klippa gräset. Det är en tillfredsställelse att titta ut över en stor grönska som är välklippt. Man känner sig duktig och välorganiserad för en gångs skull. :-)

Eva i Roslagen svarade 2008-12-11 20:51:08

Om det är manligt att vara pedant så kanske :-). De få personer jag känner som verkligen vårdar sina gräsmattor är män och just män som är rätt pedantiska. En slät grön GRÄS-matta, ett golv utan damm en diskbänk utan fläckar... Nu är det ju kanske en tillfällighet att det just i min vänkrets ser ut så här.

Isbjörnen svarade 2008-12-11 21:01:21

Min man anklagar mig för att vara pedant och det är jag som gödslar gräsmattan och rensar från ogräs. alltså i gräsmattan och inte i rabatterna... :-) Ett golv utan dammkorn och diskbänk utan fläck tilltalar mig men det är ett omöjligt liv - åtminstone för mig om det ska finnas livsglädje. Vår gräsmatta är verkligen liten och den är inte pedantisk men jag vill gärna ha den rätt frodig och grön. Klippningen, det får mannen gärna ta men ofta blir det jag för han "ser inte" när det är dags och jag orkar inte tjata. Den klipps med handjagare och det är en rätt trevlig stund med mindre motion när ryggen/axlarna orkar. Men jag håller med Eva i R, det är mest männen som pysslar med gräsmattan här i området.

Eva i Roslagen svarade 2008-12-11 21:28:27

Fast jag känner kvinnor som tar hand om gräsmattan också men då är det på nivån - hålla efter så att man ser rabatterna.

Sandy svarade 2008-12-11 22:05:54

Haha! Jag klipper aldrig gräsmattan! Det är alltid min sambo som gör det, jag hatar det. Men när han var borta två månader i somras var jag ju tvungen, jag klippte EN gång, dagarna innan han kom hem... Hihi!

Hemma hos mamma och pappa är det nästa alltid mamma som klipper. Hon går i bara trosor så hon får en fin solbränna samtidigt! (Bor ensligt)

Inger P svarade 2008-12-11 22:05:55

Jag anknuter till det eloise skriver - min trädgård bestod av ca 1800 kvm gräsmatta (av 2000) när jag flyttade in för tre år sedan. Men ursprungligen var det äppelträd, bärbuskar och potatis som växte här (kanske grönsaker också, det vet jag inget om). Marken plöjdes, vilket fortfarande syns på vallarna runt om. Jag bor alltså på en gammal bondgård.

Själv hatar jag motorgräsklippare. Helst vill jag ha så lite gräsmatta att den gamla handjagaren räcker.

Om du inte redan har läst den, titta vad Lotte Möller skriver i "Trädgårdens natur" (finns i ny upplaga): Liksom andra maskulina fritidssysslor är den ett medel i prestigekonkurrensen med andra män... En perfekt gräsmatta är ett bevis på den beundransvärda tekniska kompetens och idoghet som dess vårdare besitter. Bagatelliserar man skötselfrågorna innebär det en nedvärdering av hans insatser, kanske rent av hans manlighet". Hon skriver mycket annat läsvärt, även positivt, om gräsmattan också.

Det där gäller förstås inte männen på detta forum :-).

Sandy svarade 2008-12-11 22:07:48

P.S. För mig räcker det med en gräsmatta så stor att det kan spelas kubb på den. D.S.

Claes Sörmland svarade 2008-12-11 22:38:18

Nä, jag tror inte gräsmattan reflekterar någon genetisk predisposition. Människor finns i alla miljöer över hela jorden och tycks anpassa sig till både öppna slätter och djupa skogar.

Istället tror jag gräsmattan uppfattas som den naturliga och praktiska lösningen för en trädgård. En gräsmatta kan man gå på, spela kubb på och barnen kan springa runt på den både med och utan fotboll. Underlaget känns mjukt och fotvänligt och ramlande barn slår sig inte lika hårt som om de faller mot betongstenar. Dessutom vet i princip varenda människa hur man sköter en medelmåttig ambitionslös gräsmatta.

Överväg alternativen - stenytor är svåra och dyra att anlägga och de flesta husägare har nog ingen större aning om vilken typ av stenmaterial de gillar. Kanske faller de för sågade granitblock, men det tar nog inte många sekunder efter att prislappen kommit upp innan den idén är slagen ur hägen. Vad mer kan man tänkas fylla ytorna med? I trädgårdsböckerna brukar marktäckande perenner tas upp - men i ärligheten namn kräver de ganska mycket kunskap. Och trots att många av dem säkert blir ganska skötsel fria efter några år så är det ju just det - några år dit av ogrärensning och jordförbättring. Det är enklare att rulla ut gräsmatta och börja köra gräsklipparen över den. Och vem bryr sig om att gräsmattan snart blir mer en allmän grönmatta? Även en grönmatta går att hantera med en gräsklippare.

Vad gäller könsrollerna tror jag de flesta pojkar som vuxit upp med trädgård har fått finna sig i att klippa gräsmattan med regelbundna intervaller. Och det man lär sig som barn sitter i. En dag står man där med egen gräsmatta och finner det naturligt att klippa den. Flickvännen verkar heller inte ha en aning om hur man får liv i en död gräsklippare efter vinterns kyla och fukt och plötsligt står man med ett svartnat gräsklippartändstift och stålborste i handen. Lite senare i livet är det kanske hustrun i familjen som pushar sin son att klippa framsidan. Så är cirkeln sluten.

Själv klipper jag inte gärna gräsmattan. Inte ens med åkgräsklippare är det speciellt kul.

Anette på Boäng svarade 2008-12-11 22:45:20

Kul det här med våra preferenser. Bäst trivs tydligen människan i savann-miljö. Tillräckligt öppen för att vi skall kunna se "fienden" men ändå träd som vi kan skydda oss under/i. Sedan plus för vatten också. Läste om detta på Alnarp för några år sedan (Trädgård och park som rehabilitering). Här är det också mest män som klipper gräs (maken för att han vill hjälpa mig lite, pojkarna om de blir kommenderade, ha ha).

Eva i Roslagen svarade 2008-12-11 22:47:28

och jag både klipper gräsmattan och får liv i det döda eländet på våren och plockar bort bladet när det ska slipas så det så. Tycker dessutom att det är rätt avkopplande att klippa och så blir det så fint sen. Men nåt finlir med gräset blir det inte - mossa och ogräs får frodas bäst det vill.

överbölingen svarade 2008-12-11 23:30:14

Kul ämne.

Hustru Eva är avundsjuk för att jag sitter och njuter när jag klipper lägdan. Hon vill ta över till sommaren. Vad tusan skall jag göra då? Sonhustrun kastar sig gärna över klipparen och lämnar den när bensinen tar slut. Lilla Jenny försökte köra i somras, men hon är så lätt att om det blir ett litet gupp studsar hon upp och får motorstopp.

Isbjörnen svarade 2008-12-11 23:46:37

Ytterligare ett inlägg i debatten. Min man ogillar trädgårdsarbete men hjälper mig när jag ber - men det ska då vara väl avgränsade projekt. Gräv hål där i den och den storleken etc. Att ge uppdraget att sköta blommorna eller rabatterna är ett "evighetsarbete" och vad innebär sköta? Klippa gräsmattan är ett mycket bra projektuppdrag hemma hos oss. För visst vill min man avlasta mig även om han inte "ser" behovet. Kan det vara så hos flera? Gräsmattans roll hos oss är en yta att leka på, få plats med uppblåsbara poolen, sandlådan, mm mm. Sedan att få gå barfota på den är för mig viktigt. Men till våren eller ett år till så blir det mer rabatter...

mimika svarade 2008-12-12 08:54:47

Det verkar vara en komplex fråga... män och maskiner är ju ett gammalt könsrollsmönster och män är ju tack o lov rätt olika. Jag har en o annan gång svurit över män i grannskapet som inte nöjer sig med att klippa gräset .. deras inställning till trädgård är - maskiner av alla slag. Inte lika ofta kvinnor har den inställningen. Men gräsmatta är för mig enklaste sättet att hitta en ordning med stort O, när allting bara växer och frodas ganska okontrollerat. Har bara två-tre pyttesmå som trimmas och en mängd gånger att hålla efter. Ska sägas att det är mest stort och vildvuxet och stenigt hos mig (ur gräsmatteperspektivet).

Om man ser en trädgård som natur i ett litet format, om än bearbetad natur... vad säger ni då om golfbanor! Vad står de för egentligen? Det är ju jättelika gräsmattor, som växer där det förr växte mat. Där kan man prata om praktiska ytor, tämligen döda i mina ögon, bra att dra en repa på tycker mina hundar!

JennyN svarade 2008-12-12 14:27:29

Jo, hos oss har det blivit en könsrollsfråga.

Fast omvänd.

Min dotter (5 år) kom hem från dagis för två år sedan och sa: "mammor klipper inte gräs".

Innan dess hade vi turats om. Sedan dess klipper bara jag - för att motbevisa. Inte så väldigt ofta, dock. Vi har lite mer ängskänsla för det mesta ;-) Jag klipper mest när jag behöver gräsklipp att gödsla grönsakslanden med - eller utfodra hönsen med.

Egentligen vill jag bara ta med något hårt och drämma i huvudet på den förälder på dagis som "lärt" barnen detta. Gräsklipparen kanske? ;-)
Jag är sjuk och grinig idag, är inne på min 8:e feberdag.

gullvivan (Zon 5) svarade 2008-12-12 15:11:37

Stackars dej Jenny, många här som varit långvarigt febriga och förkylda, har klarat mej hitills.
Å så till gräsmattan... Av de som jag känner är det oftast män som klipper och bryr sig om att vårda gräsmattan. Men kanske är det kvinnan som säger: Oj vad gräset växer.... Svårt att säga om det är genetiskt eller det är uppfostran.
Eller är det så att fler kvinnor än män gillar att sätta blommor och fixa med sådant så det inte blir mer än gräsmatta över till männen? Maskinerna har säkert sin del i det hela, tror det rinner motorolja i många av mina manliga bekantas blod :)
Dock är det nog fel forum om man skulle vilja räkna vilket kön som klipper/vårdar gräsmattan eller som inte gör det. För 'våra' män på forumet är säkerligen mer allmänt intresserade av växter än bara av sin gräsmattan. Självt skulle jag gärna vilja ha en rätt liten yta men gärna välskött gräsmatta framför uteplatsen, men roligt, nä... tillhör mer gräva upp marodörerna :)
Hur grannarna ser det? försöker nog att inte bry mej, men visst är det annorlunda att bo i ett samhälle än ute på landet. Så även om jag inte tror att mina grannar bryr sig (och jag klipper när det blir rätt långt eller jag behöver gräsklipp) så klipper jag kanske ändå någon gång extra för 'deras skull' mer än för min...

Sorbus svarade 2008-12-12 20:38:33

Jag tänkte på det du sa om den sociala delen av gräsmattan. DET kan ju betyda annat än att vi ska ha gräset att umgås på. Alltså om vår gräsmatt säger något om oss, om den säger något om hur vi är som personer...
Jag menar, nog är det väl lite bohemiskt att gilla t ex Bellis och mormors glasögon i gräsmattan än inte. Och nog kan en gräsmatta av den yppersta kvaliteten skrämja lite?
Och den som helt låter bli? Vad säger man om den? Lite provocerande är det väl? Tänk den som bor i ett område där man delar på vissa ytor, där man har närkontakt med andras trädgårdar, och det finns en som låter bli att klippa! Gräset blir längre och längre, går i blom och lägger sig ner på sidan. Efer ett par år börjas små buskar att vandra in. Jag ahr sett ett sådant exempel och det innebar ett stort bekymmer för omgivningen.
Min gräsmatta är stor och mestadels grön. På skuggiga delar av tomten är det en mjuk och skön mossmatta, i soligare delar är det mera gräs bland örterna. Jag välkomnar många arter men vill verkligen ha bort groblad och revsmörblomma. Dom försöker jag att utrota! Undrar vad det säger om mig.

anitasuzanne svarade 2008-12-12 22:34:34

Förra året fick vi nya grannar här i området och på mindre än en månad var en gammal trädgård från 40-talet borta. Alla träd utom ett st försvann i ett nafs, allt gräs likaså, och det grävdes för en gigantisk pool, plattor i allsköns mönster lades över hela trädgården och -ja nu ser det för bedrägligt ut, bara hårda ytor, man undrar var allt regnvatten tar vägen? Mycket, mycket sorgligt.

Inger P svarade 2008-12-12 23:13:08

I min förförtra trädgård, som låg i ett småhusområde, slutade jag klippa gräsmattan på baksidan av tomten. Jag klippte bara gångar där, och gräset växte upp till en vacker äng med grässtjärnblommor, klöver och smörblommor. Jo, jag klippte gångar, men de gjorde det hela ännu vackrare. På framsidan körde jag motorgräsklipparen för att inte framstå som helt knäpp :-).
På sensommaren slog jag av alltihop, det var lite jobbigt, men enklare än att klippa varje vecka.

Eva i Roslagen svarade 2008-12-12 23:20:08

Drömmar om en äng med gångar men det kräver en massa arbete att få till äng - inte bara tjocka grästuvor som det är hos mig på lerjorden.

Förra året fick vi nya grannar här i området och på mindre än en månad var en gammal trädgård från 40-talet borta. Alla träd utom ett st försvann i ett nafs, allt gräs likaså, och det grävdes för en gigantisk pool, plattor i allsköns mönster lades över hela trädgården och -ja nu ser det för bedrägligt ut, bara hårda ytor, man undrar var allt regnvatten tar vägen? Mycket, mycket sorgligt.

Inger P svarade 2008-12-12 23:13:08

I min förförtra trädgård, som låg i ett småhusområde, slutade jag klippa gräsmattan på baksidan av tomten. Jag klippte bara gångar där, och gräset växte upp till en vacker äng med grässtjärnblommor, klöver och smörblommor. Jo, jag klippte gångar, men de gjorde det hela ännu vackrare. På framsidan körde jag motorgräsklipparen för att inte framstå som helt knäpp :-).
På sensommaren slog jag av alltihop, det var lite jobbigt, men enklare än att klippa varje vecka.

Eva i Roslagen svarade 2008-12-12 23:20:08

Drömmar om en äng med gångar men det kräver en massa arbete att få till äng - inte bara tjocka grästuvor som det är hos mig på lerjorden.

Malena i Älvsjö svarade 2008-12-13 07:20:26

Varför gräs?
Det är mjukt, skönt, och man kan röra sig fritt över det. Man kan ligga på det, sola i det, brottas med sina barn på det. Det gör gräset sinnligt. Allt det är lite svårare med sten eller marktäckande perenner. Gräset växer på den enda plana delen av vår tomt, ca 30 kvm, samt där våra stora träd står. Där är torrt och högt, 2 eker och 1 lönn, med 10 meter mellan sig ger inte livsutrymme för just annat än lite grönyta. På alla de sluttande "o-odlade" delarna kommer det perenner...
Varför klipper min man gräset och inte jag?
Vi är båda gräsallergiska, och han lite mer än jag. Ändå klipper han gräset. Jag tror precis som Isbjörnen. Trädgården är mitt projekt, pga intresse. Men han hjälper gärna till, men med väl avgränsade uppgifter. Och att ta tag i ca 30 kvm avgränsad grönyta är uppgift, med klar början och slut, och risken för missförstånd mellan oss är liten.

jea i Hbg svarade 2008-12-13 09:27:58

Hos oss är det nog så att det enda jag vågar överlåta till Stefan är gräsmatteklippningen och tung grävning. Numera är det nästan alltid jag eller yngsta dotterna som klipper här hemma då det inte är någon jätteinsats direkt (max 10 min). Värre är det nere i torpet där det ska klippas ända upp till vägen någon gång i månaden för att man över huvud taget ska kunna komma sig ner med bilen. Tror Stefan tycker det är ganska roligt att vara där och få motion och skingra tankarna samtidigt. Lite manlig meditation helt enkelt.

jea i Hbg Greta i Österbotten svarade 2008-12-13 11:41:32

Jag säger som Ulf Lundell "Jag vill bo i öppna landskap".kanske inte så nära havet men ändå med en rejäl gräsmatta.Har väl mycket av de Savann-folks gener som Anette på Boäng talade om.Å andra sidan kan jag förstå de som bor väldigt nära varandra att de vill ha skydd för insyn.Hos oss är det maken som ser till att gräsklipparen fungerar sen är det jag som klipper.En uppgift som jag vill hålla för mej själv,så det så!!Det är mitt bidrag till att minska fläskberget och jag njuter av att gå omkring med klipparen och samtidigt studera blommorna.Nytta med med nöje!

Åsa HL svarade 2008-12-13 15:11:16

Nejnej nåt genetiskt vägrar jag tro att det är. Men enkelt. Den som är minst trädgårdsintresserad drar sitt strå till stacken genom gräsklippning kanske? I min familj och många andra är det jag som är intresserad och maken som klipper. Men OJ vad han får beröm efteråt. EN vklippt gräsmatta är ju en fantastisk ram till rabatterna! Överbölingen, vilken underbar bild du målar upp av din stackars lilla Jenny som hoppar upp i luften vid minsta gupp! Stackare, men komiskt ser det ut i min bildversion i alla fall.

